

TARTU ÜLIKOOL
ÕIGUSTEADUSKOND
Karistusõiguse osakond

Helen Pedaspuu

**VÄLISRIIGI KODANIKEST SÜÜDIMÕISTETUTE
VÄLJASAATMISEGA SEOTUD ÕIGUSLIKUD PROBLEEMID**

Magistritöö

Juhendaja
PhD Anneli Soo

Tartu
2020

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. Isiku väljasaatmine koos sissesõidukeeluga kui lisakaristus	7
1.1. Isiku väljasaatmine KarS § 54 alusel	7
1.2. Isiku väljasaatmise põhistamine	12
2. Lisakaristuse kohaldamine või kohaldamata jätmine Eesti kohtupraktikas	19
2.1. Lisakaristuse kohaldamine Eesti kohtupraktikas	19
2.1.1. Üle keskmise määra kohaldatud karistusmäär	28
2.1.2. Keskmises määras kohaldatud karistusmäär	31
2.1.3. Alla keskmise määra kohaldatud karistusmäär	34
2.2. Lisakaristuse kohaldamata jätmine Eesti kohtupraktikas	37
2.3. Euroopa Liidu kodanike ja teistest välisriikidest pärit kodanike väljasaatmise erisused ja nende võrdlus	48
KOKKUVÕTE	56
THE PROBLEMS CONCERNING THE EXPULSION OF CONVICTED CITIZENS OF A FOREIGN STATE OF AN INTENTIONAL CRIMINAL OFFENCE	60
KASUTATUD MATERJALID	64
Lisa 1	67

SISSEJUHATUS

Üks osa Eesti kinnipeetavatest on välismaalased, keda on World Prison Brief¹ 2018. aasta andmetel 35,5% kõikidest ligikaudu 2500-st Eestis vangistuses viibivatest isikutest. Kuna välismaalased moodustavad olulise osa kinnipeetavatest, siis kulutab Eesti riik ressursse mittekodanike ülal pidamiseks.

Isiku väljasaatmine on üks lisakaristustest, mida saab välismaalasest süüdimõistetule kohaldada koos riigist sissesõidukeeluga kuni kümneks aastaks vastavalt karistusseadustiku² (edaspidi „KarS“) § 54 alusel. KarS § 54 sätestab, et kui süüdlasel on Eestis koos temaga seaduslikult ühises perekonnas elav abikaasa või alaealine laps, s.t Eestiga tihedad perekondlikud sidemed, siis tuleb väljasaatmist põhistada. KarS § 54 lõigetes 3 ja 4 on lisaks sätestatud eritingimused Euroopa Liidu kodanikele, mille alusel on võimalik Euroopa Liidu kodanikku riigist välja saata ka avaliku korra ja riigi julgeoleku kaalutlustel.

Riigikohus on seisukohal, et väljasaatmisel on preventiivne eesmärk, s.t hoida ära uute kuritegude toimepanemise välisriigi kodaniku poolt. Väljasaatmisega kaasneb riive eelkõige põhiseaduse³ (edaspidi „PS“) §-ga 26 ja Euroopa Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni⁴ (edaspidi „EIÕK“) artikliga 8 tagatud perekonnaelu puutumatusele.⁵

Isiku väljasaatmist Eestist raskendab eelkõige asjaolu, et välisriigi kodanikul on mitmel juhul Eestis perekond või muu tugev side Eestiga, mis takistab isiku riigist väljasaatmist. Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtupraktika käigus on välja kujunenud kriteeriumid, millega peavad liikmesriikide kohtud arvestama lisakaristuse kohaldamisel.⁶ Riigikohus on leidnud, et kui isiku süü ja õiguskorra kaitsmise huvid annavad põhjust kaaluda integreerunud välismaalase Eestist väljasaatmist, siis tuleb kohtul esitada asjaolud, mis kaaluvad üles püsivate, s.h

¹ World Prison Brief. Arvutivõrgus: <https://www.prisonstudies.org/country/estonia>

² Karistusseadustik - RT I, 19.03.2019, 30

³ Eesti Vabariigi põhiseadus - RT I, 15.05.2015, 2

⁴ Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon - RT II 2010, 14, 54

⁵ RKKKo 06.05.2009, 3-1-1-38-09 p 7

⁶ EIKo 02.08.2001, 54273/00, *Boultif vs. Šveits* p 48

perekondlike sidemete katkemise asukohamaal.⁷ Samas lahendis selgitas kohus, et kuigi sissesõidukeeldu võib seaduse järgi mõista isikule kuni kümneks aastaks, siis ei pea sissesõidukeeld ületama viit aastat, sest väljasaatmisele ja sissesõidukeeldu kohaldamisele eelneb põhikaristus ning põhi- ja lisakaristus kogumis ei tohi ületada süüdistatava süü suurust.⁸

Magistritöö eesmärk on Eesti kohtupraktika analüüsi tulemusel selgitada välja, millistel põhjustel on väljasaatmist kohaldatud ja millistel põhjustel on sellest keeldutud. Samuti on kohtupraktika analüüsi käigus võimalik välja selgitada isikule mõistetud lisakaristusega kaasneva sissesõidukeeldu ajalise pikkuse erinevused vastavalt sellele, kuidas on kohtud väljasaatmise kohaldamist põhistanud. Kohtupraktika alusel on võimalik teha järeldusi, millised on põhilised probleemid väljasaatmise kohaldamata jätmisel ning kuidas kohtud KarS §-i 54 sisustavad, sealjuures arvestades Euroopa Inimõiguste Kohtu kohtupraktikaga.

Euroopa Liidu kodanike ja teiste välisriikide kodanike väljasaatmise tingimused erinevad üksteisest lähtuvalt KarS § 54 lõigetest 3 ja 4. Mõistlik on eeldada, et enamik välisriikidest pärit süüdimõistetutest on Eesti lähinaabrite kodakondsusega, s.t Venemaa, Läti, Leedu ja Soome kodakondsusega. Lähtuvalt sellest on magistritöö eesmärk ka võrrelda neid kohtulahendeid, kus süüdistatav on Euroopa Liidu kodanik nende kohtulahenditega, kus süüdistatav on pärit väljastpoolt Euroopa Liitu.

Magistritöö koostamisel on peamine uurimisküsimus, millele autor soovib vastust leida:

- Millistel asjaoludel kohaldatakse Eesti kohtutes välisriigi kodanikust süüdimõistetule lisakaristusena väljasaatmist koos sissesõidukeeluga ning millistel tingimustel jäetakse lisakaristus isikule kohaldamata?

Sarnasel teemal on varem kirjutatud kolm teadustööd, millest kaks – L. Kangeri 2008. a kohtupraktika analüüs ebaseadusliku riigis viibimise lõpetamise ja väljasaatmise kohta⁹ ning

⁷ RKKKo 22.03.2019, 1-17-9941 p 12

⁸ RKKKo 1-17-9941 p 16

⁹ Kanger, L. Ebaseadusliku riigis viibimise lõpetamine. Väljasaatmine. Kohtupraktika analüüs. Tartu: 2008

G. Vahtra 2012. a isikute väljaandmise ja loovutamise seotud teadustöö¹⁰ – ei sisalda endas KarS §-ga 54 ettenähtud lisakaristuse kohaldamist välisriigi kodanikust süüdimõistetule. K. Sepper kirjutas 2013. aastal Tallinnas magistritöö teemal „Riigist väljasaatmine ja riiki sissesõidu keelamine lisakaristusena“¹¹. K. Sepperi magistritöö erineb käesolevast magistritööst selle poolest, et K. Sepperi töö käsitleb endas isiku väljasaatmist väga laialdaselt, sealjuures välja tuues ka haldusmenetluslikke aspekte, mis puudutavad isiku riigis viibimist ja tema Eestist väljasaatmist. Lisaks sellele on kirjutatud magistritöö enne karistusseadustiku redaktsiooni jõustumist, millega lisati KarS §-i 54 lõiked 3 ja 4. Euroopa Liidu kodaniku väljasaatmise erisusi K. Sepper oma magistritöös ei käsitle. K. Sepperi magistritöö eesmärk oli tuvastada kohtupraktika alusel, kas riigist väljasaatmine ja sissesõidu keelamine tagab riigi julgeoleku ja avaliku korra kaitse ja kas kohtud on mõistnud lisakaristust kehtiva seadusandluse kohaselt, mis käesoleva magistritöö eesmärk ei ole ja mida ei käsitleta. Tulenevalt nendest põhjustest ja sellest, et kohtupraktika on täienenud arvukate lahendite võrra selles valdkonnas alates aastast 2013, on käesoleva magistritöö koostamine aktuaalne.

Töö on jaotatud kolmeks peatükiks, millest esimene keskendub teema teoreetilisele poolele ja milles on selgitatud, mida väljasaatmine kui lisakaristus endas kujutab ja millistel tingimustel saab seda kohaldada, samuti analüüsitakse selles peatükis Euroopa Inimõiguste Kohtu (edaspidi „EIK“) kohtupraktika käigus välja kujunenud kriteeriumeid, millistel juhtudel saab lisakaristust kohaldada. Teises peatükis analüüsitakse Eesti kohtute praktikat ja kohtulahendeid, milles on kohtud väljasaatmist kohaldatud või kohaldamisest keeldunud. Selles peatükis analüüsitakse väljasaatmist takistavaid asjaolusid ja millistel juhtudel jäetakse väljasaatmine kohaldamata Eesti kohtutes, sidudes need asjaolud EIK ja Euroopa Kohtu (edaspidi „EK“) kohtupraktikaga. Kolmandas peatükis keskendutakse Euroopa Liidu kodanike ja teiste välisriikide kodanike väljasaatmise tingimuste erisustele ja nende erisuste võrdlusele. Samuti on välja toodud, kui palju avalduvad need erisused kohtupraktikas, tuvastades, kas ja millistel juhtudel on KarS § 54 lõikeid 3 ja 4 kohaldatud.

¹⁰ Vahtra, G. Isikute väljaandmine ja loovutamine eestis: Õiguste ja vabaduste kaitse. Tallinn: 2012

¹¹ Sepper, K. Riigist väljasaatmine ja riiki sissesõidu keelamine lisakaristusena. Tallinn: 2013

Magistritöös on analüüsitud Eesti kohtupraktikat ning teoreetilise raamistiku väljatöötamiseks on peamiselt kasutatud nii EK kui ka EIK kohtupraktikat. Eesti kohtupraktika, mida kasutatakse, on nii maakohtute, ringkonnakohtute ja Riigikohtute olemasolevad ja kättesaadavad lahendid, milles on välja toodud lisakaristuse kohaldamine KarS § 54 alusel. Kohtupraktika kättesaamine kohtute infosüsteemist justiitsministeeriumi vahendusel oli raskendatud magistritöö kirjutamise ajal Eestis kehtinud eriorukorra ning päringute rohkuse tõttu. Seega on kasutatud kõiki kohtulahendeid, mis on avaldatud Riigi Teatajas ja mis on leitud sisestades „KarS § 54“ otsingu lahtrisse.

Põhilised õigusaktid, mis magistritöös on kasutatud, on Eesti Vabariigi põhiseadus, Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon ning karistusseadustik. Teiste allikatena on magistritöös kasutatud õiguskirjandust, seda eelkõige isiku väljasaatmise kui võimaliku kohaldatava karistuse sisustamisel. Magistritöö peamiseks kirjutamise meetodiks on kohtupraktika analüüs kvantitatiivseid ja kvalitatiivseid meetodeid kasutades, sealjuures võrreldes Eesti kohtupraktikat EK ja EIK kohtupraktikaga.

1. Isiku väljasaatmine koos sissesõidukeeluga kui lisakaristus

1.1. Isiku väljasaatmine KarS § 54 alusel

Väljasaatmine on preventiivse eesmärgiga lisakaristus, mille eesmärgiks on see, et välisriigi kodanik ei paneks toime uusi kuritegusid.¹² KarS §-s 54 sätestatud lisakaristust võib kohus kohaldada välisriigi kodanikule, kes on mõistetud süüdi tahtlikult toimepandud kuriteos ja keda on karistatud vangistusega. Isiku väljasaatmine on inimese senises elukohariigis viibimise keelamine ja riigist lahkuma sundimine või riigi territooriumilt välja toimetamine.¹³ Lisakaristus seisneb KarS § 54 lg 1 alusel välisriigi kodaniku Eesti riigist väljasaatmises koos sissesõidukeeluga kuni kümme aastat. KarS § 54 lg 2 alusel ei kohaldata väljasaatmist välisriigi kodanikule, kes on kuriteo toime pannud nooremana kui kaheksateistaastasena ehk alaealisena. Alaealise väljasaatmist ei kohaldata, sest ta on sõltuvuses oma vanematest.¹⁴

Igal riigil on õigus saata riigist välja välisriigi kodanikud, kes ohustavad riigi julgeolekut, rikuvad avalikku korda või kes panevad toime õigusrikkumisi.¹⁵ EIÕK 4. lisaprotokolli art 2 p 3 alusel on riigil õigus piirata isiku liikumisvabadust, kui see on vajalik demokraatlikus ühiskonnas riigi julgeoleku või ühiskondliku turvalisuse huvides, avaliku korra säilitamiseks, kuriteo ärahoidmiseks, tervise või kõlbluse või kaasinimeste õiguste ja vabaduste kaitseks. Lisakaristuse mõistmisel saadetakse süüdimõistetu välja riiki, kust isik Eestisse saabus, välismaalase kodakondsusriiki, asukohariiki või kolmanda riigi nõusolekul kolmandasse riiki vastavalt väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse¹⁶ (edaspidi „VSS“) §-le 17.

PS § 36 lg 1 ja EIÕK 4. lisaprotokolli artikli 3 alusel ei tohi ühtki Eesti kodanikku Eestist välja saata ja Eesti kodanikult ei või võtta õigust siseneda Eesti riiki. Välismaalaste seaduse¹⁷ § 3 järgi on välismaalane käesoleva seaduse tähenduses on isik, kes ei ole Eesti kodanik. Kuna välismaalased saavad olla nii välisriigi kodanikud kui ka kodakondsuseta isikud ning

¹² Sootak, J., Pikamäe, P. Karistusseadustik: kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2015, § 54 p 1.1.

¹³ Sootak, J., Pikamäe, P. *op.cit.*, § 89 p 3.9.

¹⁴ Sootak, J., Pikamäe, P. *op.cit.*, § 54 p 4.1.

¹⁵ Sootak, J., Pikamäe, P. *op.cit.*, § 54 p 2.

¹⁶ Väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seadus - RT I, 19.03.2019, 39

¹⁷ Välismaalaste seadus - RT I, 19.03.2019, 83

KarS § 54 kohaldub ainult juhul kui tegemist on välisriigi kodanikuga, siis kodakondsuseta isikuid KarS § 54 alusel riigist välja saata ei saa. Karistusseadustiku sätte muutmiseks on koostatud eelnõu, milles välja toodud planeeritud muudatusega soovitakse võimaldada isikul võtta vabatahtlik kohustus Eestist lahkumiseks koos riiki tagasipöördumise keeluga.¹⁸ Sellise seaduse muudatusega saaks väljasaatmist koos sissesõidukeeluga kohaldada ka kodakondsuseta isikutele.

Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt EL liikmesriikide territooriumil käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2004/38/EÜ (edaspidi „direktiiv 2004/38/EÜ“ või „direktiiv“). Direktiivi art 27 lg 1 alusel võib liikmesriik piirata avaliku korra, julgeoleku või tervishoiu huvides liidu kodanike ja nende pereliikmete liikumis- ja elamisvabadust, sõltumata nende kodakondsusest. Sama artikli lõike 2 järgi peavad avaliku korra või julgeoleku huvides võetud meetmed olema kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega ja põhinema isiku individuaalsel käitumisel.

KarS § 54 lõigetes 3 ja 4 on sätestatud täiendavalt, millistel juhtudel võib lisaks KarS § 54 lõike 1 olukorrale Euroopa Liidu kodanikke välja saata. Vastavalt KarS § 54 lõikele 3 võib Euroopa Liidu kodanikku või tema perekonnaliiget välja saata ja mõista talle kuni kümneaastane sissesõidukeeld siis, kui isiku Eestis viibimine ohustab avalikku korda või riigi julgeolekut. KarS § 54 lõike 4 esimese lause järgi kui süüdlane on Euroopa Liidu kodanik või tema perekonnaliige ning elab Eestis alalise elamisõiguse alusel, võib väljasaatmist ja sissesõidukeeldu kohaldada üksnes juhul, kui isikust lähtub oluline oht avalikule korrale või oht riigi julgeolekule.

Euroopa Kohus on seisukohal, et avaliku korra erandit ja isikute vaba liikumise aluspõhimõttest tehtavat erandit tuleb tõlgendada kitsalt ja selle ulatust ei saa liikmesriik ühepoolsest määrata.¹⁹ Väljasaatmiseotsust ei saa teha ennatlikult ehk on võimalik, et isik võib tulevikus avalikule korrale ohtu kujutada. Ainuüksi ohu olemasolu ei saa olla otsustavaks, kas

¹⁸ Seletuskiri karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (ohtlikud kalduvuskurjategijad, välismaalastest kurjategijad) eelnõu juurde. 658 SE

¹⁹ EKo 07.06.2007, C-50/06 p 42

väljasaatmist kohaldada või mitte.²⁰ Kohus peab hindama nii süüdimõistetu isiklikku käitumist kui ka seda, kas isik kujutab tõelist, vahetut ja piisavalt tõsist ohtu avalikule korrale või riigi julgeolekule.²¹ Seega ei saa väljasaatmine olla automaatne kuriteo toimepanemise tagajärg, vaid Euroopa Liidu kodaniku ohtu avalikule korrale või riigi julgeolekule peab hindama individuaalselt.²² Samuti ei saa välja saata Euroopa Liidu kodanikke ainuüksi seetõttu, et neile on konkreetsete õigusrikkumiste eest karistus mõistetud.²³

Riigikohus on leidnud, et avaliku korra all peetakse silmas tavade, heade kommete, normide või reeglitega kinnistatud isikute vahelisi suhteid ühiskonnas, mis tagavad igaühe avaliku kindlustunde ning võimaluse realiseerida oma õigusi, vabadusi ja kohustusi.²⁴ Riigi julgeolekut defineeritakse kui riigi seisundit, kus riigi suveräänsust ja tema põhiseaduslike institutsioonide demokraatlikku toimimist ei rikuta põhiseadusega vastuolus oleval viisil.²⁵ Põhiseaduse kommentaarides on välja toodud, et riigi julgeolekut võib ohustada mis tahes tegevus, mis on suunatud riigi säilimise ja toimimise vastu.²⁶

Lisakaristuse mõistmine peab olema põhjendatud. Riigikohus leidis kohtuasjas 3-1-1-38-09 punktis 9, et väljasaatmine on üks raskemaid füüsilisele isikule süüteo eest kohaldatavaid lisakaristusi, sest isiku senised sidemed asukohamaaga katkestatakse ja ta on sunnitud jätkama oma elu mujal. Samas ei pea väljasaatmise kohaldamisel isikule määrama kohustuslikku elukohta välisriigis, vaid väljasaatmise koosseis realiseerub siis, kui isik on Eestis lahkunud.²⁷ Kuna väljasaatmine riivab isiku põhiõigusi, siis peab kohus iga kord põhjalikult hindama lisakaristuse vastavust süü suurusele ja suhtuma väljasaatmise mõistmisesse ettevaatlikult.²⁸

Kuigi lisakaristust kohaldatakse põhikaristusele lisaks, ei tohi lisakaristuse liik ja määr ületada süü suurust.²⁹ Seega juhul, kui isiku süüdi mõistmisel esines karistust kergendavaid asjaolusid

²⁰ J. Wojnowska-Radzinska. The Right of an Alien to Be Protected Against Arbitrary Expulsion in International Law. 2015, p 79

²¹ Klip, A. European Criminal Law: an integrative approach. 2016, p 93

²² Klip, A. *op.cit.*, p 94

²³ C-50/06 p 44

²⁴ RKKKo 18.09.2003, 3-1-1-102-03 p 2

²⁵ Eesti Vabariigi Põhiseadus: Kommenteeritud väljaanne. 2017. § 129 p 2

²⁶ Eesti Vabariigi Põhiseadus: Kommenteeritud väljaanne. 2017. § 129 p 2

²⁷ Sootak, J., Pikamäe, P. *op.cit.*, § 89 p 3.9.

²⁸ Sootak, J., Pikamäe, P. *op.cit.*, § 54 p 1.2.

²⁹ RKKKo 3-1-1-38-09 p 9

vastavalt KarS §57 ja isikule määratud põhikaristus oli alla keskmise määra, ületab täiendav lisakaristuse määramine isiku süü suurust. Väljasaatmist saab määrata üksnes siis, kui kuritegude toimepanemisel on isiku süü suurus suur ja põhikaristuseks mõistetakse vangistus.³⁰ Seega ei saa väljasaatmist kohaldada, kui isiku süü suuruse tõttu määratakse talle põhikaristuseks rahaline karistus või vangistus on asendatud alternatiividega vastavalt KarS § 69, § 73 ja § 74.³¹

EIK praktikas on väljasaatmist peetud õigustatuks raskemate kuritegude puhul. Sellised kuriteod on näiteks röövimine, vargus, prostitutsioonile kallutamine ja selle vahendamine, vägistamine ning narkootikumidega seotud kuriteod.³² EIK on hinnanud raskemateks kuritegudeks ka vanglast põgenemise, tapmise ja isikuvastase vägivalla, samas võib ka kergemate kuritegude kordumisel olla väljasaatmine õigustatud.³³

Euroopa Liidu õiguses ei ole esile toodud, milline tegevus on see, mida võib lugeda avaliku korraga vastuolus olevaks ja selle defineerimine on jäetud liikmesriikide otsustada.³⁴ Avaliku julgeoleku all on Euroopa Kohus silmas pidanud liikmesriigi sise- ja välisjulgeolekut.³⁵ Euroopa Kohus on otsustanud, et julgeolekut võib mõjutada „institutsioonide ja oluliste avalike teenuste toimimise kahjustamine ning oht rahvastiku säilimisele, samuti välissuhete raske häirimise oht või oht rahvaste rahumeelsele koosseksisteerimisele või militaarhuvide kahjustamine“.³⁶ Direktiivi artiklis 28 on esile toodud, et väljasaatmine peab olema „avaliku julgeoleku huvides hädavajalik“. Euroopa Kohus on leidnud kohtuasjas C-348/09, et liikmesriigid võivad asuda seisukohale, et ELTL artiklis 83 lõikes 1 loetletud kuriteod võivad kuuluda mõiste „avaliku julgeoleku huvides hädavajalik“ alla.³⁷

Euroopa Liidu toimimise lepingus loetletud kuriteoliigid, mis on eriti ohtlike piiriüleste mõõtmatega, on järgmised: terrorism, inimkaubandus ning naiste ja laste seksuaalne

³⁰ Sootak, J., Pikamäe, P. *op.cit.*, § 54 p 4.2.1.

³¹ Sootak, J., Pikamäe, P. *op.cit.*, § 54 p 4.2.1.

³² Sootak, J., Pikamäe, P. *op.cit.*, § 54 p 4.2.1.

³³ Olesk, M. Riigi õigus välismaalastest kurjategija välja saata: Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika. *Juridica*, 2009, nr. 9, lk 598

³⁴ EKo 22.05.2012, C 348/09 p 21

³⁵ EKo 23.11.2010, C 145/09 p 43

³⁶ C 145/09 p 44

³⁷ C 348/09 p 28

ärakasutamine, ebaseaduslik uimastikaubandus, ebaseaduslik relvaäri, rahapesu, korruptsioon, maksevahendite võltsimine, arvutikuriteod ja organiseeritud kuritegevus.³⁸ Samas ei too sellise kuriteo toimepanemine Euroopa Liidu kodaniku poolt tingimata isiku riigist väljasaatmist, isiku käitumine peab kujutama „tõelist ja vahetut ohtu, mis kahjustab mõnd ühiskonna või vastuvõtva liikmesriigi põhihuvi“.³⁹ Isikul peab olema kalduvus oma sellist käitumist tulevikus jätkata ehk kohus peab hindama, kas alates väljasaatmiseotsuse tegemisest on asjaoludes toimunud olulisi muudatusi.⁴⁰

Väljasaatmise kohaldamisel mõistetakse isikule ka sissesõidukeeld, mille maksimaalseks tähtjaks on kümme aastat. Sissesõidukeeld tähendab, et kohtu määratud tähtja vältel ei ole süüdimõistetul luba Eestisse siseneda.⁴¹ Lisakaristuse tähtaeg on sätestatud KarS §-s 55, mille lõike 2 järgi arvutatakse sissesõidukeelu tähtaega alates süüdlase väljasaatmisest. Riigikohus leidis 22. märtsi 2019. a kohtulahendi 1-17-9941/80 punktis 16, et KarS § 54 lõikes 1 ei ole sissesõidukeelu alammäära sätestatud ning see ei ole sõltuvuses VSS §-s 7⁴ sätestatust. Samuti leidis Riigikohus samas punktis, et KarS § 54 lg 1 alusel lisakaristusena mõistetav sissesõidukeeld ei pea ületama 5 aastat.

Kohus ei kohalda lisakaristust ise, vaid prokuratuur peab seda taotlema.⁴² Kui kohus ei ole lisakaristuse kohaldamisega nõus, siis peab kohus seda põhistama. Justiitsministeeriumi 2016. aastal koostatud ruumilise eripreventsiooni poliitika alusel on mitmeid põhjuseid, miks prokuratuur lisakaristuse kohaldamist ei taotle. Esiteks on prokurörid nende hinnangul puutunud vähe kokku juhtumitega, kus on võimalik asjaolude põhjal lisakaristust kohaldada, nt süüdistatav ei ole olnud välisriigi kodanik või teda ei ole süüdistatud tahtlikult toime pandud kuriteos. Teiseks pidasid prokurörid väljasaatmise kohaldamist sobivaks raskete kuritegude puhul ja kergemata kuritegude puhul nad lisakaristuse kohaldamist ei kaalunud. Lisaks on prokuröridel endal negatiivsed eelhoiakud. Prokurörid ei pea lisakaristuse taotluse rahuldamist võimalikuks eelkõige kui tegemist on integreerunud Venemaa kodanikega; kui

³⁸ Euroopa Liidu toimimise leping - ELT C 326 , 26.10.2012, lk 1 – 390, § 83 lg 1

³⁹ C 348/09 p 29-30

⁴⁰ C 348/09 p 30-31

⁴¹ Sootak, J., Pikamäe, P. *op.cit.*, § 54 p 3.

⁴² Seletuskiri karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (ohtlikud kalduvuskurjategijad, välismaalastest kurjategijad) eelnõu juurde. 658 SE

süüdistataval on Eestis alaealised lapsed või abikaasa ning kui prokurörid on arvamusel, et kohtud üldjuhul väljasaatmist ei rahulda.

Üldjuhul viiakse väljasaatmine täide siis, kui süüdlane on mõistetud põhikaristuse (vangistuse) ära kandnud.⁴³ VSS §18 alusel viiakse väljasaatmine täide neljakümne kaheksa tunni jooksul peale põhikaristuse ärakandmist. KrMS §-s 416 sätestatud juhul, kui süüdimõistetu antakse välja välisriigile või ta saadetakse rigiist välja, ei ole süüdimõistetu põhikaristuse ärakandmine vajalik.

1.2. Isiku väljasaatmise põhistamine

Väljasaatmine riivab isiku PS §-s 26 ja EIÕK art-s 8 sätestatud perekonnaelu puutumatus põhiõigust, mistõttu ei saa väljasaatmist alati kohaldada.⁴⁴ Era- ja perekonnaelu austamist reguleerib Euroopa Liidus ka Euroopa Liidu põhiõiguste harta⁴⁵ artikkel 7. Põhiseaduse § 26 esimene lause alusel on igaühel õigus perekonna-ja eraelu puutumatusse ning EIÕK artikli 8 lõike 1 alusel on igaühel õigus sellele, et austataks tema era- ja perekonnaelu ja kodu ning sõnumite saladust.

EIÕK artikli 8 riive õigustamisel tuleb kontrollida järgmist:

1. Kas isikul on väljasaatvas riigis perekondlikud suhted või eraelu EIÕK artikli 8 tähenduses?
2. Kas meetmel on seaduslik alus ning kas meede on kooskõlas seadustega?
3. Kas meetmel on legitiimne eesmärk (avaliku korra tagamine, kuritegude vältimine)?
4. Kas meede on demokraatlikus ühiskonnas vajalik?⁴⁶

Juhul, kui isikul on riigiga tugevad sotsiaalsed sidemed, näiteks on isik riiki saabunud noorena, kuid tal ei ole riigis perekonda, siis on isikul eraelu EIÕK artikli 8 tähenduses.⁴⁷ Kui

⁴³ Sootak, J., Pikamäe, P. *op.cit.*, § 54 p 5.

⁴⁴ Sootak, J., Pikamäe, P. *op.cit.*, § 54 p 1.2

⁴⁵ Euroopa Liidu põhiõiguste harta – ELT C 83/02, 30.3.2010

⁴⁶ Olesk, M. *op.cit.*, lk 596

⁴⁷ Olesk, M. *op.cit.*, lk 596

isikul on riigis ka tegelikud perekondlikud suhted, siis on tegemist perekonnaelu kaitsega sama artikli tähenduses.⁴⁸ Eestis on meetmel seaduslik alus olemas KarS § 54 olemasolu tõttu. Samuti on väljasaatmisel olemas legitiimne eesmärk.⁴⁹ Väljasaatmise põhistamisel kohtulahendis tuleb kinnitada, et see on demokraatlikus ühiskonnas vajalik.

KarS § 54 lg 1 teise lause järgi kui välisriigi kodanikul on Eestis koos temaga seaduslikult ühises perekonnas elav abikaasa või alaealine laps, siis peab kohus väljasaatmise kohaldamist oma otsuses eriti hoolikalt põhistama. Kohus peab hindama õiguskorra kaitsmise huvi tähendust ja esile tooma asjaolud, mis kaaluvad üles väljasaadetud isiku perekondlike sidemete katkemise.⁵⁰ Sellisel juhul peab kohus lisakaristuse määramist põhjendama üksikasjalikult ja näitama ära need erilised üldpreventiivsed kaalutlused, mille pärast peab vaatamata süüdistatava perekonna olemasolule siiski teda Eestist lahkuma sundima.⁵¹ Seega tuleb kohtul välja tuua argumendid, mis karistuse mõistmise eesmärkidest kaaluvad üles isiku sunniviisilise perekonnast lahutamise ning era- ja perekonnaelu puutumatuse riive.⁵²

EIK kohtupraktika jooksul on kujunenud välja kriteeriumid, millega peavad kohtud arvestama, kui soovitakse välisriigi kodanikust süüdimõistetu riigist välja saata. Nendeks kriteeriumiteks on:

- 1) sooritatud kuriteo raskus ja iseloom;
- 2) väljasaatvas riigis viibimise kestus;
- 3) kuriteo toimepanemisest möödunud aeg ja isiku hilisem käitumine;
- 4) isiku ja temaga seotud isikute rahvus ja kodakondsus;
- 5) perekondlik seis, sh abielu pikkus või muud asjaolud, mis tõendavad tegelikke perekondlikke suhteid;
- 6) abikaasa või faktilise abikaasa teadlikkus enne perekonnasuhet isiku kuritegudest;
- 7) laste olemasolu ja nende vanus;
- 8) raskused, mis võivad abikaasal või elukaaslasel ette tulla sihtriigis;
- 9) võimalikud raskused sihtriigis ning vajadus tagada laste huvid;

⁴⁸ Olesk, M. *op.cit.*, lk 596

⁴⁹ Lähemalt käesoleva magistritöö peatükis 1.1.

⁵⁰ RKKKo 3-1-1-38-09 p 7

⁵¹ RKKKo 3-1-2-1-12 p 9.2.

⁵² RKKKo 3-1-2-1-12 p 9.2.

10) sotsiaalsete, kultuuriliste ja perekondlike suhete tugevus väljasaatvas riigis ja sihtriigis.⁵³

KarS § 54 lg 1 lause 2 peab silmas integreerunud välismaalase, st isiku, kes on suure osa oma elust veetnud Eestis, väljasaatmist.⁵⁴ Integreerunuks loetakse välismaalast siis, kui ta on omandanud ka Eestis hariduse ning tema perekond ja lähisugulased elavad Eestis.⁵⁵ Kui välisriigi kodanik on integreerunud ühiskonnaga, siis see tähendab, et ta on riigiga seotud sama püsivalt kui kodanikud ja seetõttu peab kohus mõjuvalt põhjendama, miks on perekonnaelu puutumatus riive õigustatud.⁵⁶ Integreerunud kodaniku väljasaatmisel tuleb välja selgitada, kui suur on tema kuritegude toimepanemise tõenäosus, Eestis viibimisest tulenev ohu suurus, mil määral on ta Eestiga integreerunud, kus elavad ta perekond ja lähisugulased ning millised on tema sidemed päritoluriigiga.⁵⁷ Direktiivis 2004/38/EÜ on välja toodud arvestatavate asjaoludena ka vastuvõtvas liikmesriigis elamise kestus, isikute vanus, tervislik seisund, perekondlik ja majanduslik olukord.⁵⁸ Kui välisriigi kodanik on perekondlike sidemete tõttu lahutamatult Eestiga seotud, saab lisakaristust isikule määrata vaid juhul, kui toimepandud kuriteo raskusest tulenev süü suurus kaalub üles perekondlikud sidemed.⁵⁹ Ka EIK on seisukohal, et integreerunud välisriigi kodaniku puhul peavad väljasaatmise kohaldamiseks olemas olema tõsised põhjused, et väljasaatmist põhistada.⁶⁰

Euroopa Inimõiguste Kohus leidis 03.07.2012 lahendis Samsonnikov vs. Eesti, et isik oli saanud hariduse venekeelses koolis, tema emakeeleks oli vene keel, tema sugulased elasid Venemaal ning isik ei taotlenud Eesti kodakondsust kogu Eestis viibimise aja vältel.⁶¹ Isik ei olnud näidanud üles huvi integreerumiseks ja teda oli süüdimõistatud korduvalt narkokuritegude ja isikuvastaste süütegude eest. Kohtuasjas Kaya vs Saksamaa leidis EIK, et kuigi isik oli riigis sündinud, omandanud seal hariduse ja viibinud riigis seaduslikult, olid

⁵³ EIKo 18.10.2006, Üner vs. Holland p 57-58; Olesk, *op.cit.*, lk 596-597

⁵⁴ Sootak, J., Pikamäe, P. *op.cit.*, § 54 p 4.2.2.

⁵⁵ RKKKo 3-1-1-38-09 p 8

⁵⁶ RKKKo 3-1-1-38-09 p 8

⁵⁷ RKKKo 1-17-9941/80 p 15

⁵⁸ Direktiivi 2004/38/EÜ põhjendused p 23

⁵⁹ Sootak, J., Pikamäe, P. *op.cit.*, § 54 p 4.2.2.

⁶⁰ EIKo 23.06.2008, Maslov vs. Austria p 75

⁶¹ EIKo 03.07.2012, Samsonnikov vs. Eesti p 88

tema toime pandud kuriteod rasked (inimkaubandus, isikuvastased süüteod).⁶² Süüdimõistetu ei olnud sisenenud tööturule ega taotlenud Saksamaa kodakondsust, kuid ta oli päritoluriigis viibinud ja ka töötanud, samuti oskas ta keelt.⁶³ Kohtuasjas *Baghli vs. Prantsusmaa* saabus süüdlane Prantsusmaale kaheaastaselt, kus ta omandas hariduse ja töötas mõned aastad.⁶⁴ Kohus leidis, et isikul olid säilinud tugevad sidemed oma päritoluriigiga ning ta polnud taotlenud Prantsusmaa kodakondsust, samas oli ta toime pannud raske kuriteo (narkokuritegu).⁶⁵ Seega oli kohus nendes kohtuasjades seisukohal, et isiku väljasaatmine oli õigustatud, kuna süüdimõistetu polnud näidanud huvi ühiskonda integreerumiseks, tal olid olemas sidemed oma päritoluriigiga ning tema toimepandud kuriteod olid rasked.

Kuigi on vajalik kaaluda perekondlike ja sotsiaalsete sidemete katkemist ka siis, kui isikul abikaasat või alaealist last ei ole, kohustab Eesti karistusseadustik otsuse põhistamist vaid neil juhtudel. Perekonnaelu austamine seisneb eelkõige perekonna ühtsuses ehk seaduslike abikaasade ühtsuses ning laste ja vanemate kooshoidmises.⁶⁶

Väljasaatmine ei ole välistatud, kui esinevad kaalukad avalikud huvid ning perekonnal on võimalik isikuga sihtriiki kaasa minna isegi siis, kui pereliikmetel ei ole selle riigiga muid sidemeid.⁶⁷ *Boultif vs. Šveits* kohtulahendis abiellus süüdlane aasta pärast asukohariiki saabumist, kus ta pani toime raske kuriteo. Süüdimõistetu naine oli Šveitsi kodakondsusega, kuid tal ei olnud tugevaid sidemeid süüdlase päritoluriigiga. Seega leidis kohus, et ei saa eeldada, et süüdlase abikaasa süüdimõistetule sihtriiki järgneb.⁶⁸ Samuti oli kohus seisukohal, et süüdlane ja tema abikaasa ei saa perekonnaelu jätkata mujal ning isik ei avaldanud suurt ohtu avalikule korrale.⁶⁹ Järelikult peavad kohtud arvestama sellega, kuidas mõjutab väljasaatmine isiku abikaasat ja alaealisi lapsi, kes eelduslikult tahavad ühtse perena koos elada.

⁶² EIKo 28.09.2007 *Kaya vs. Saksamaa* p 56, 62

⁶³ *Kaya vs Saksamaa* p 64-65

⁶⁴ EIKo 30.11.1999, *Baghli vs. Prantsusmaa* p 47-48

⁶⁵ *Baghli vs. Prantsusmaa* p 48

⁶⁶ Eriksson, M. *Commentary of the Charter of Fundamental Rights of the European Union*. 2006, lk 86

⁶⁷ Olesk, M. *op.cit.*, lk 604

⁶⁸ EIKo 02.08.2001, *Boultif vs. Šveits* p 49, 51, 53

⁶⁹ *Boultif vs. Šveits* p 54, 55

Kohus on olnud ka seisukohal, et süü suuruse ja kuritegude raskuse tõttu on väljasaatmine õigustatud isegi siis, kui süüdimõistetul on alaealised lapsed. Lahendis Üner vs. Holland elas isik asukohariigis alates ajast, kui ta oli 12-aastane, tema lähedased elasid Hollandis ja isikul oli oma perekond, kuigi ta elas oma elukaaslase ja lapsega lühikest aega. Kohus leidis, et kuna isiku toimepandud kuriteod olid rasked (tapmine ja kehaline väärkohtlemine), siis oli isikul ja tema hollandlasest elukaaslasel koos lastega võimalik uus elu luua süüdimõistetu päritolu riigis, millega tal olid veel sotsiaalsed sidemed.⁷⁰

Isiku perekondlikud sidemed peavad üle kaaluma toimepandud kuritegude raskuse, seega peavad need sidemed olema tugevad. Kui isikul on lähedased sugulased, siis eeldatakse, et isik soovib nendega pidevalt suhelda ja osutada igapäevast abi või seda saada.⁷¹ Kui need sotsiaalsed sidemed süüdimõistetu ja lähedaste sugulaste vahel katkevad, võib see avaldada mõju isiku lähedastele.⁷² EIK leidis lahendis Samsonnikov vs. Eesti, et isiku suhe oma isaga ei erinenud tavalisest täiskasvanud pereliikmete suhtlusest, kuigi süüdimõistetu isa oli haige.⁷³ Kohus oli seisukohal, et kuigi süüdimõistetul olid tugevad sidemed Eestiga, olid tema perekondlikud sidemed nõrgad. Seega on EIK ka leidnud, et täiesealiste laste ja vanemate suhted ei ole käsitatavad perekonnana vastavalt EIÕK artiklile 8, kui nende vahel ei ole olemas erakorralist sõltuvussuhet.⁷⁴

Kuigi KarS § 54 lg 2 välistab alaealise väljasaatmise, on EIK kohtupraktika alusel võimalik integreerunud välismaalasi välja saata isegi siis, kui isik oli kuriteo toimepanemisel alaealine. Kohtulahendis Maslov vs. Austria punktis 71 nimetas kohus kriteeriumid, mida tuleb hinnata, kui noor süüdimõistetu ei ole veel oma perekonda loonud. Nendeks kriteeriumiteks on rikkumise iseloom ja raskus; väljasaatvas riigis viibitud aeg; rikkumistest möödunud aeg ja hilisem käitumine ning sotsiaalsete, kultuuriliste ja peresuhete tugevus mõlema riigiga.⁷⁵ Selles kohtuasjas oli süüdimõistetu kuriteod (vargus, isikuvastased süüteo) toime pannud 14- ja 15-aastaselt ning ta oli veetnud suure osa oma lapsepõlvest asukohariigis.⁷⁶ Kuna isik oli

⁷⁰ Üner vs. Holland p 63-64

⁷¹ RKKKo 3-1-1-38-09 p 10

⁷² RKKKo 3-1-1-38-09 p 10

⁷³ Samsonnikov vs. Eesti p 87

⁷⁴ EIKo 15.01.2007, Sisojeva ja teised vs. Läti

⁷⁵ Olesk, M. *op.cit.*, lk 599

⁷⁶ Maslov vs. Austria p 78

alaealine, ta ei olnud loomult vägivaldne ning tal olid tihedad sidemed Austriaga, siis lähtus kohus lapse parimast huvist ning oli seisukohal, et väljasaatmine ei olnud õigustatud. Samas leidis kohus 29.01.1997 kohtuasjas Bouchelkia vs. Prantsusmaa, et kuigi isik oli 17-aastane kuriteo toimepanemise hetkel, oli toime pandud kuritegu (vägistamine) raske kuritegu ning isiku süü suurus kaalus üles perekondlike sidemete katkemise.

Olukorras, kus süüdlane on perekonna loonud pärast väljasaatmisotsusest teadasaamist, on kohus otsustanud, et väljasaatmine on õigustatud järeldades, et süüdlane proovis väljasaatmist takistada. Kohtuasjas Baghli vs. Prantsusmaa ei olnud süüdlasel tugevaid sidemeid oma Prantsusmaal elava perekonnaga ning ta alustas suhet oma prantslasest partneriga alles siis, kui ta oli väljasaatmisotsusest teadlik.⁷⁷ EIK lahendis Dalia vs. Prantsusmaa oli süüdlane elanud koos oma perekonnaga Prantsusmaal alates siis, kui ta oli 17- või 18-aastane. Vahepeal isik abiellus, abielu lõppes ning pärast väljasaatmisotsuse saamist sünnitas isik lapse, kellel oli Prantsusmaa kodakondsus.⁷⁸ Kohus leidis, et kuna isik oli lapse saanud peale väljasaatmisotsuse saamist ja toimepandud kuritegu oli raske kuritegu (narkokuritegu), siis oli väljasaatmine õigustatud.⁷⁹

Kui süüdlane on Euroopa Liidu kodanik, siis on võimalik isikut Eesti riigist välja saata ka KarS § 54 lg 3 ja lg 4 alusel. Sätteid lisati karistusseadustikku direktiivi 2004/38/EÜ ülevõtmisega, mille tõttu peab Eesti riigisisene õigus vastama Euroopa Liidu õigusele isikute vaba liikumise osas.⁸⁰ Isikute vaba liikumist Euroopa Liidus reguleerib peale direktiivi 2004/38/EÜ ka Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELTL“) artikkel 20, mille lõike 2 punkt a järgi on Euroopa Liidu kodanikel õigus vabalt liikuda ja elada liikmesriikide territooriumil. Direktiivis 2004/38/EÜ on märgitud, et väljasaatmine Euroopa Liidu kodanike suhtes, kes on mitu aastat elanud riigi territooriumil, eriti kui nad on seal sündinud ja elanud kogu oma elu, saab olla võimalik üksnes erandlikel asjaoludel, st kui see on avaliku korra huvides hädavajalik.⁸¹ Direktiivi art 28 lg 2 sätestab, et ainult avaliku korra või julgeoleku huvides võib teha väljasaatmisotsuse liidu kodanike või nende pereliikmete suhtes, kellel on

⁷⁷ Baghli vs. Prantsusmaa p 47-48

⁷⁸ EIKo 19.02.1998, Dalia vs. Prantsusmaa p 53

⁷⁹ Dalia vs. Prantsusmaa p 54-55

⁸⁰ Seletuskiri Euroopa Liidu kodaniku seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu juurde. 252 SE, lk 2

⁸¹ Direktiivi 2004/38/EÜ põhjendused p 24

territooriumil alaline elamisõigus, kuid kohtud peavad iga kord välja selgitama kui kaua on väljasaadetav välisriigi kodanik riigis viibinud ja kas ta on asukohamaaga integreerunud.⁸²

Euroopa Kohus on leidnud, et väljasaatmise kohaldamisel tuleb kaaluda isiku käitumisest avalikule julgeolekule tuleneva ohu erakordsust ja ohtu kahjustada Euroopa Liidu kodaniku ühiskonda taasintegreerumist liikmesriigis.⁸³ Ohu erakordsust tuleb hinnata lähtudes mõistetud karistusest, kriminaaltegevuse osalemise määrast, kahju ulatusest ja kuriteo korduvuse ohust.⁸⁴ Euroopa Kohtu lahendis C-145/09 leidis kohus, et liikmesriigid peavad ise võtma iga üksikjuhtumi puhul arvesse kõiki asjakohaseid aspekte, eelkõige isiku liikmesriigist eemalviibimiste igakordset ja kogukestust ning nende sagedust, samuti põhjuseid, mis tõid kaasa selle, et ta sellest liikmesriigist lahkus.⁸⁵ Seega on vajalik kindlaks teha, kas isik asus teise liikmesriiki elama isiklikust, perekondlikust või professionaalsest huvist.⁸⁶

ELTL art 20 ei mõjuta liikmesriigi võimalust saata isik välja avaliku korra säilitamiseks ja avaliku julgeoleku kaitsmiseks, mis tähendab, et siis võib kolmanda riigi kodaniku väljasaatmine olla kooskõlas Euroopa Liidu õigusega.⁸⁷ Euroopa Kohtu kohtuasjas C-304/14 oli tegemist kodanikuga, kes oli pärit väljaspool Euroopa Liitu, kuid kelle alaealine laps oli Euroopa Liidu kodanik ja kes elas liikmesriigis. Kohtuasjas oli kolmanda riigi kodanik toime pannud raske kuriteo, mille pärast pidi isiku laps süüdlase väljasaatmisotsuse tõttu samuti liikmesriigi territooriumilt lahkuma. Sellisel juhul peab kohus hindama toimepandud kuriteo ohtlikkust ja selle mõju liikmesriigi avalikule korrale või avalikule julgeolekule.⁸⁸

⁸² RKKKo 3-1-1-38-09 p 8

⁸³ C 145/09 p 50

⁸⁴ C 145/09 p 50

⁸⁵ C 145/09 p 33

⁸⁶ C 145/09 p 33

⁸⁷ EKo 13.09.2016, C-304/14 p 36, 40

⁸⁸ C-304/14 p 47

2. Lisakaristuse kohaldamine või kohaldamata jätmine Eesti kohtupraktikas

2.1. Lisakaristuse kohaldamine Eesti kohtupraktikas

Autorile kättesaadava kohtupraktika põhjal on ajavahemikus 2006 – 25.02.2020 väljasaatmist välismaa kodanikele kohaldatud 451 korral. Lisaks kohaldati lisakaristust viiel korral esimestes kohtuastmetes, mille kohtuotsused tühistati lisakaristuse kohaldamise osas. Lisakaristus määrati 171-le Euroopa Liidu kodanikule (sealjuures on Suurbritannia välja arvatud) ja 113-le kodanikule väljaspoolt Euroopa Liitu. Isiku kodakondsus oli varjatud või jäetud märkimata 167-l isikul. Kõige enam kohaldati lisakaristust Eesti lähinaabrite kodanikele, sealjuures Leedu, Venemaa, Läti ja Soome kodanikele. Samuti kohaldati väljasaatmist mitmel korral Ida-Euroopa riikidest pärit kodanikele. Riike, kelle kodanike Eestist välja saadeti oli kokku 41. Järgnevalt on välja toodud välisriigid kahanevas järjekorras alates riigist, kelle kodanikele lisakaristust kõige enam kohaldati.

- Leedu - 53
- Venemaa - 46 (k.a. 1 Venemaa/Läti topeltkodakondsus)
- Läti - 44(k.a. 1 Venemaa/Läti topeltkodakondsus)
- Soome - 28
- Ukraina - 17
- Poola - 9
- Bulgaaria - 8
- Rumeenia - 8
- Moldova - 5
- Suurbritannia - 5 (k.a. 1 Tšehhi/Suurbritannia topeltkodakondsus)
- Valgevene - 5
- Gruusia - 4
- Holland - 4
- Itaalia - 4 (k.a. 1 Itaalia/Rootsi topeltkodakondsus)
- Nigeeria - 4
- Rootsi - 4 (k.a. 1 Itaalia/Rootsi topeltkodakondsus)

- Aserbaidžaan - 3
- Hispaania - 3
- Iraak - 3
- Armeenia - 2
- Gambia - 2
- Ghana - 2
- Portugal - 2
- Saksamaa - 2
- Somaalia - 2
- Ungari - 2
- Alžeeria - 1
- Bangladesh - 1
- Egiptus - 1
- Eritrea - 1
- Colombia - 1
- Hong Kong - 1
- Iisrael - 1
- Iraan - 1
- Kamerun - 1
- Kuuba - 1
- Kõrgõzstan - 1
- Pakistan - 1
- Tadšikistan - 1
- Tuneesia - 1
- Usbekistan - 1

Suur osa kohtuasjadest, milles isikule väljasaatmine kohaldati, olid kokkulepped. Kokkuleppemenetluse sätete järgi kohaldati lisakaristus 376 isikule. Kuigi kokkuleppemenetluses kohus omalt poolt põhjendusi karistuse osas enamasti ei anna, oli kohus lisakaristuse kohaldamist mõnel korral põhjendanud. Ülejäänud kohtuasjadest oli kohtuasi läbi viidud lühi-, kiir-, või lihtmenetluse sätete järgi lisaks 46 korral. Mõnel juhul oli kohus avalikustanud ainult kohtulahendi resolutiivosa. Seega oli vähe neid kohtuasju, milles

kohus oli lisakaristuse kohaldamist põhjendanud. Neid kohtuasju, milles kohus oli isikule väljasaatmise kohaldanud vaatamata isiku perekonnasidemetele Eestis ning lisakaristuse kohaldamist põhjendanud, oli kokku kuus.

Väljasaatmisega kaasneva sissesõidukeelu pikkus kohtuasjades varieerus. Kõige enam kohaldati isikutele väljasaatmist keskmises määras, st sissesõidukeelu pikkuseks oli 5 aastat. Samuti määrati sageli isikutele riiki sissesõidukeeldu pikkusega 3 aastat ja lisakaristust maksimaalses määras ehk väljasaatmist sissesõidukeeluga, mille pikkus oli 10 aastat. Järgnevalt on välja toodud mitmel korral erinevate pikkustega sissesõidukeelde isikutele kohaldati. Sissesõidukeeld oli kohtuasjas märkimata jäetud ühel juhul, sest isikul oli juba kehtiv sissesõidukeeld.

- 10 aastat - 70
- 9 aastat - 1
- 8 aastat - 5
- 7 aastat - 18
- 6 aastat - 7
- 5 aastat - 181
- 4 aastat - 19
- 3 aastat - 105
- 2 aastat - 21
- 1 aasta ja 6 kuud - 4
- 1 aasta - 16
- 6 kuud – 2

Isikuid, kellele mõisteti väljasaatmine sissesõidukeeluga kümme aastat, oli kokku 70. Kõige enam mõisteti lisakaristus isikutele varguse ning narkootilise ja psühhotroopse aine suures koguses ebaseaduslik käitlemise eest, seda peamiselt KarS § 199 lg 2 erinevate kvalifikatsioonide (enamasti KarS § 199 lg 2 p-d 4-9) ja KarS § 184 lg 2 kvalifikatsioonide järgi. Narkokuritegu esines kokku 24 korral, sealjuures ühel juhul neist oli tegemist katsega. Vargust esines 15 korral, ühel juhul oli tegemist varguse katsega ning röövi esines 11 korral. Keelatud ja eriluba nõudva kauba ebaseadusliku sisse- ja väljavedu eest, mis on hetkel kehtetu karistusseadustiku säte, oli isikule lisakaristus määratud 13 korral, neist kuuel korral jäi

süütegu katsestaadiumisse. Kümnel korral kuulus isik kuritegelikku ühendusse. Tapmise või tapmiskatse eest mõisteti isikule kümneaastane sissesõidukeeld viiel korral (sealjuures ühel juhul oli tegemist süüteokatsega). Kelmust esines neli korda, ning välismaalase ebaseaduslikku toimetamist üle Eesti Vabariigi riigipiiri ja ajutise kontrolljoone esines kolmel juhul, millest ühel juhul oli tegemist süüteokatsega. Raske tervisekahjustuse tekitamise eest mõisteti väljasaatmisega kümneaastane sissesõidukeeld isikule kahel korral, sealjuures mõlemal korral KarS § 118 p 1 sätte järgi, mis hetkel kehtiva karistusseadustiku järgi on KarS § 118 lg 1 p 1. Ka ebaseaduslikult kõrvaldatud ja muudetud identifitseerimisvahendiga terminalseadme kasutamist ning inimkaubandust esines kahel korral. Kahel korral oli isik organiseerinud kuritegeliku ühenduse. Dokumendi, pitsati ja plangi võltsimist esines ühel korral ning selle kasutamist kahel korral. Ähvardamist ja kehalist väärkohtlemist esines ühel korral ja need esinesid koos, samuti oli ühel korral isik toime pannud vägistamise. Süüteo toimepanemise tulemusena saadud vara omandamist, hoidmist ja turustamist esines ühel juhul. Väljapressimist, arvutikuriteo ettevalmistamist, rahapesu ja süütamist esines kõiki üks kord.

Kohtulahendite põhjal saab järeldada, et kümneaastane sissesõidukeeld ehk maksimaalses määras sissesõidukeeld kohaldati paljude erinevate kuritegude eest. Samas ei kohaldatud lisakaristust ainuüksi ühe sellise kuriteo eest, vaid enamasti oli isik toime pannud mitmele karistusseadustiku normile vastavad süüteod. Kuritegude kogumi tõttu oli isiku süü suurus nii suur, et kohus pidas vajalikuks isikule mõista maksimaalse pikkusega sissesõidukeeld lisaks väljasaatmisele. Ilma kuritegude kogumit moodustamata mõisteti lisakaristus maksimaalses määras narkootilise ja psühhotroopse aine suures koguses ebaseadusliku käitlemise, varguse, röövi, arvutikuriteo ettevalmistamise, välismaalase ebaseadusliku üle piiri toimetamise, keelatud ja eriluba nõudva kauba ebaseadusliku sisse- ja väljavedu, tapmise, inimkaubanduse, vägistamise, rahapesu ning süütamise eest.

Üheksaastane sissesõidukeeld määrati isikule vaid ühel korral ja sel juhul oli tegemist narkokuriteoga. Kaheksaastane sissesõidukeeld mõisteti lisaks väljasaatmisele narkokuriteo eest (ühel juhul koos KarS §-ga 392 lg 1 katsega) kahel korral ja varguse eest kolmel korral. Seitsmeaastane sissesõidukeeld kohaldati tapmise eest kahel korral (ühel juhul jäi tegu katsestaadiumisse), kupeldamise eest ühel juhul, narkootikumide ebaseadusliku käitlemise ja varguse eest neljal korral, röövi eest kolmel korral, välismaale ebaseadusliku üle piiri

toimetamise ja avaliku korra raske rikkumise eest mõlemal juhul ühel korral, maksevahendi ja väärtpaberi võltsimise katse eest kahel korral ning nende käitlemises ühel korral, võltsitud tähtsa isikliku dokumendi hankimise ja selle kasutamise eest ühel juhul ning raha ja muu maksevahendi võltsimise ettevalmistamise eest kahel korral. Kuueaastane sissesõidukeeld määrati neljal korral narkokuriteo eest ning ühel korral nii kupeldamise, varguse, alaealiselt seksi ostmise, lapsporno valmistamise ja selle võimaldamise, mootorsõiduki joobesjuhtimise kui ka seksuaalse eesmärgiga kokkuleppe lapseealisega kohtumiseks eest.

Riigikohus on selgitanud, et koos riigist väljasaatmisega isikule määratav sissesõidukeeld ei pea ületama keskmist määra, milleks on viis aastat.⁸⁹ Eesti kohtud on kohaldanud üle viie aasta pikkust sissesõidukeeldu 101 korral, mis moodustab kõikidest analüüsitud kohtulahenditest 22,4%. Suur osa nendest kuritegudest, mille eest määrati sissesõidukeeld üle keskmise määra, olid narkokuriteod või vargus.

Kõige rohkem määrati väljasaatmist koos sissesõidukeeluga, mis oli kõrgem lisakaristuse keskmisest määrast, narkokuriteo eest, nimelt kokku 31 korral. Nii EIK kohtupraktikas esile toodud kui ka ELTL-s loetletud kuriteoliikide alla kuuluv narkokuritegu on raske kuritegu. EIK kohtuasjas *Dalia vs. Prantsusmaa* selgitas kohus, et uimastite kahjuliku mõju tõttu inimeste elule on arusaadav, et kohtud kohaldavad rangemat karistust nendele isikutele, kes narkootikumidega käitlevad ning seega kaalub kuriteo raskus sageli üle EIÕK artiklis 8 sätestatud õiguse perekonnaelu puutumatusel.⁹⁰ Eesti kohtupraktika põhjal saab järeldada, et ka Eesti kohtud on pidanud narkokuritegu (vastavalt KarS § 184) üheks kõige raskemaks kuriteoks, kus inimese süü suurus kaalub üles perekonnaelu puutumatusel.

Eesti kohtupraktika järgi on keskmisest suurema määraga lisakaristus kohaldatud ka palju kordi varguse eest, kokku 23 korral. Kuigi vargus ei ole ELTL järgi eriti ohtlik piiriüleste mõõtmatega kuritegu, on see loetud raskeks kuriteoks EIK praktikas. Uuritud kohtupraktika järgi oli enamasti varguse objektiks relv või narkootiline aine; kuriteo toimepannud isik oli ka varem varavastase kuriteo toimepannud; vargus oli toime pandud avalikult vägivalda kasutamata; suures ulatuses; grupi poolt; sissetungimisega või süstemaatiliselt. Isikud, kes

⁸⁹ RKKKo 22.03.2019, 1-17-9941 p 16

⁹⁰ EIKo 19.02.1998, *Dalia vs. Prantsusmaa* p 54

mõisteti süüdi varguse toimepanemises ja kellele kohaldati lisakaristus, pidid kohtu hinnangul järelikult kujutama Eesti ühiskonnale või õiguskorrale nii palju ohtu, et kohus pidas vajalikuks väljasaatmise kohaldamise. Näiteks leidis ringkonnakohus kohtuasjas nr 1-17-352 punktis 14, et ka varavastaseid kuritegusid toime pannud välisriigi kodanik ohustab riigi avalikku korda.

Üle kümne korra mõistis kohus keskmisest määrast rangema lisakaristuse röövimise (14 korral), keelatud ja eriluba nõudva kauba ebaseadusliku sisse ja väljavedu (13 korral) ning kuritegelikku ühendusse kuulumise eest (10 korral). Paljudel juhtudel mõisteti keskmisest suurem sissesõidukeeld, sest kuritegude kogumis oli isiku süü nii suur, et kohus pidas vajalikuks pikema sissesõidukeelu määramise.

Maksimaalses määras sissesõidukeelu kohaldamist põhjendas kohus näiteks kohtuasjas nr 1-16-7180. Selles kohtuasjas leidis maakohus, et maksimaalses määras lisakaristuse kohaldamine aitab tagada, et süüdlane ei pane pärast vabanemist Eesti Vabariigis toime uusi kuritegusid arvestades seda, et kohus mõistis isiku süüdi ka kuritegelikku ühendusse kuulumises.⁹¹ Kohtuasjas nr 1-17-9838 põhjendas kohus kaheksaastase sissesõidukeelu määramist samuti sellega, et see aitab tagada seda, et süüdlane ei pane Eestis toime uusi kuritegusid peale vabanemist. Kohus põhjendas, et kuna isik mõisteti süüdi ka süstemaatilise varguse toimepanemises, on vargused kujunenud talle elustiiliks, millega võib ta peale vangistusest vabanemist jätkata. Kohtu hinnangul aitab maksimaalse määra lähedane lisakaristus võimalikult pika aja vältel kaitsta Eesti õiguskorda ning siinsete isikute vara, sealjuures kaalub Eesti õiguskorra ja isikute vara kaitsmise vajadus üles välisriigi kodaniku õiguse vabalt Eestis liikuda.

Kõige rohkem mõisteti uuritud kohtulahendites lisakaristust keskmises määras, st väljasaatmist kohaldati koos viieaastase sissesõidukeeluga – kokku 181 korral. Erinevaid süütegusid, millele mõisteti täiendavalt keskmises määras lisakaristus, oli 40. Kõige rohkem mõisteti keskmises määras sissesõidukeeld isikutele, kes olid toime pannud varguse. Kohtuasjades oli süüdlane süüdi mõistetud varguse eest 63 korral, millest viiel juhul jäi tegu

⁹¹ TlnRnKo 06.09.2017, 1-16-7180 p 3.4.

katsestaadiumisse. Sageli kuulus isik kuritegelikku ühendusse, kokku 36 korral. Kelmuse eest süüdimõistatud isikuid oli kokku 34, millest ühel juhul oli tegemist katsega. Samuti esines palju narkokuritegu vastavalt KarS §-le 184, mida esines 27 korral, kolmel juhul neist oli tegemist katsega. KarS § 392 alusel mõisteti isik süüdi 14 korral, sealjuures oli 11 juhul tegemist KarS § 392 katsega. Tubakatoodete käitlemise korra rikkumist esines 12 korral, Eesti riigipiire ja ajutise kontrolljoone ebaseadusliku ületamist esines üheksa korda ning kehalist väärkohtlemise eest mõisteti isik süüdi seitsmel korral.

Viiel korral pani isik toime võltsitud tähtsa isikliku dokumendi hankimise, kasutamise ja kasutada andmise; arvutikuriteo ettevalmistamise; ning välismaalase ebaseadusliku toimetamise üle Eesti Vabariigi riigipiiri ja ajutise kontrolljoone. Neljal korral esines kohtuasjades omavoliline sissetung ja lahkumismõõde täitmata jätmine; ning mootorsõiduki, maastikusõiduki ja trammi juhtimine joobeseisundis. Kolmel korral oli isik pannud toime rahapesu; ähvardamise; arvutikelmuse; asja omavolilise kasutamise; kuritegeliku ühenduse organiseerimise; tehnilise kaitsemeetme ja teabe kõrvaldamise; salakaubavedu. Kahel korral esines raha, pangakaardi ja muu maksevahendi, väärtpaberi, maksumärgi ning proovijärelevalve märgise võltsimise ettevalmistamine; inimkaubandus; vägistamine (ühel juhul jäi tegu katsestaadiumisse); raske tervisekahjustuse tekitamine (ühel juhul katse) ning alkoholi ebaseaduslik käitlemine. Süüteod, mida esines kohtuasjades ainult ühel korral on sätestatud järgmistes sätetes: KarS §§-d 114, 185, 188, 200, 274, 280, 298, 328 (katse), 333, 334, 344, 345, 372, 418, 421¹ (katse).

Võrreldes isikuid, kellele kohaldati maksimaalses määras lisakaristus, nende isikutega, kellele määrati lisakaristus keskmises määras, on märgata erinevusi. Näiteks olid isikud, kellele kohus mõistis väljasaatmise viieaastase sissesõidukeeluga, toime pannud ülekaalukalt vargusi, samas kui maksimaalses määras lisakaristuse saanud isikud olid kõige rohkem toime pannud narkokuritegusid. Kuigi narkokuritegusid esines palju ka keskmises määras lisakaristuse saanud isikute kuritegude seas, siis oli isikuid rohkem süüdi mõistatud kuritegelikku ühendusse kuulumise ja kelmuse eest.

Viieaastase sissesõidukeelu kohaldamist on kohtud vähe põhjendanud. Üldiselt on lähtutud lisakaristuse mõistmisel mõistatud põhikaristuse kergendavate ja raskendavate asjaolude puudumisest vastavalt KarS § 57 ja § 58. Kohtuasjas nr 17-9838 põhjendas kohus keskmises

määras karistuse mõistmist sellega, et toime oli pandud üheepisoodiline kuritegu ja lisakaristus oli proportsionaalne toimepandud kuriteoga, samas aitab lisakaristuse kohaldamine kaitsta Eesti õiguskorda ja siinsete isikute vara. Kohtuasjas nr 1-18-8802 leidis kohus, et sissesõidukeeld tuleb kohaldada keskmises määras arvestades süüdlase karistusandmeid ja temale mõistetud ja osaliselt ära kantud karistusi.

Alla keskmise määra kohaldati lisakaristust 166 korral, lisaks ei olnud sissesõidukeeldu pikkust märgitud ühel juhul, sest tegemist oli juba kehtiva sissesõidukeeluga. Neljaaastane sissesõidukeeld kohaldati väljasaatmisega 19 korral ning erinevaid toimepandud süütegusid oli kümme. Kõige enam mõisteti isik süüdi varguse eest, kokku kümnel korral, millest neljal juhul oli tegemist katsega. Kuritegelikku ühendusse kuulumises mõisteti isik süüdi neljal korral ja narkokuriteo eest KarS § 184 järgi kolmel korral. KarS § 392 järgi mõisteti isik süüdi kahel korral, sealjuures oli ühel juhul tegu jäänud katsestaadiumisse. Kolm korda esines ka röövimist ja kaks korda omastamist. Üks kord esines süüteo toimepanemise tulemusena saadud vara omandamist, hoidmist ja turustamist; kelmust (katse); arvutikelmust; ning Eesti Vabariigi riigipiiri ja ajutise kontrolljoone ebaseaduslikku ületamist.

Kolmeaastast sissesõidukeeldu kohaldati väljasaatmisega kokku 105 korral. Varguse eest mõisteti kolmeaastane sissesõidukeeld 33 korral, millest üheksal korral oli tegemist varguse katsega. Narkootilise ja psühhotroopse aine suures koguses ebaseadusliku käitlemise eest kohaldati kolmeaastane sissesõidukeeld 16 korda, sealjuures jäi ühel korral tegu katsestaadiumisse. Kelmust esines 12 korda, mootorsõiduki juhtimist joobeseisundis esines kümme korda ning keelatud ja eriluba nõudva kauba ebaseaduslikku sisse- ja väljavedu esines samuti kümme korda (kuuel juhul oli tegemist katsega). Seitsmel juhul kohaldati väljasaatmisega kolmeaastane sissesõidukeeld kuritegelikku ühendusse kuulumises; maksevahendi ja väärtpaberi võltsimises; ning maksevahendi võltsimise ettevalmistamises süüdi mõistetud isikutele. Kuuel juhul esines arvutikelmust ning viiel juhul arvutikuriteo ettevalmistamist ja salakaubavedu. Kolm korda mõisteti kolmeaastane sissesõidukeeld võltsitud tähtsa isikliku dokumendi hankimise, kasutamise ja kasutada andmise eest; ebaseaduslikult välismaalase üle piiri toimetamise eest; kehalise väärkohtlemise eest; ning võimuesindaja vastase vägivalla eest. Kaks korda kohaldati sissesõidukeeld isikule, kes mõisteti süüdi tähtsa isikliku dokumendi kuritarvitamises; võltskaubanduses; Eesti riigipiiri ebaseaduslikus ületamises; ning tubakatoodete käitlemise korra rikkumises. Üks kord esinesid

kohtuasjades järgmised süüteod: KarS §§-d 133¹, 137, 188, 189, 200, 263, 266, 329, 344, 345, 394.

Kaheaastane sissesõidukeeld kohaldati 21 korral. Kõige enam esines vargust, kokku kaheksa korda, millest kolm olid varguse katsed. Kolm korda mõisteti isik süüdi Eesti Vabariigi riigipiiri ebaseaduslikus ületamises, kaks korda esines mootorsõidukiga joobes juhtimist, kehalist väärkohtlemist, arvutikelmust ning avaliku korra rasket rikkumist. Ühe korra kohaldati väljasaatmisega kaheaastane sissesõidukeeld KarS §§-de 157², 201, 209, 259, 376 ja 392 (katse) eest. Ühe aasta ja kuue kuu pikkune sissesõidukeeld kohaldati väljasaatmisega neljal korral, millest kahel juhul oli tegemist KarS §-s 348 sätestatud kuriteoga ja kahel juhul vargusega.

Üheaastane sissesõidukeeld määrati 16 juhul. Viiel korral esines mootorsõiduki joobes juhtimist, kolmel korral vargust (üks katse) ning kahel korral esines Eesti riigipiiri ebaseaduslikku ületamist ja tähtsa isikliku dokumendi võltsimist. Ühe korra mõisteti üheaastane sissesõidukeeld järgmiste sätete alusel: KarS §§-d 121, 200, 255, 274, 320, 345, 422. Kuue kuu pikkune sissesõidukeeld kohaldati ühe korra KarS § 257 eest ja ühe korra KarS § 424 eest. Isik, kellel oli juba kehtiv sissesõidukeeld, mõisteti süüdi varguse, kelmuse ja arvutikelmuse eest.

Kui üle keskmise määra mõistatud lisakaristused olid kohaldatud isikutele, kes olid kõige rohkem süüdi mõistatud uimastite ebaseadusliku käitlemise, varguse või röövi eest, siis alla keskmise määra lisakaristusega isikud olid enim toime pannud vargusi, narkokuritegusid, kelmust ja mootorsõidukiga joobes juhtimist. Süüteod, mida esines märgatavalt rohkem just alla viieaastase sissesõidukeelu saanud väljasaadetute seas, olid Eesti Vabariigi riigipiiri ebaseaduslik ületamine ja mootorsõidukiga joobes juhtimine. Narkokuritegu, mille toimepanemises oli palju isikuid süüdi mõistatud ja kellele kohaldati raskem lisakaristus, ei esinenud üldse alla kolmeaastase sissesõidukeelu saanud isikute süüdistuses, mis veel kord kinnitab seda, et Eesti kohtud loevad narkootikumide ebaseaduslikku käitlemist väga raskeks kuriteoks. Samuti oli süüdlasi süüdi mõistatud vähem kuritegelikku ühendusse kuulumise eest. EIK praktikas ja ELTL-s on peetud rasketeks kuritegudeks näiteks ka vägistamist, laste seksuaalset väärkasutamist ja inimkaubandust, mille eest Eesti kohtud ei kohaldanud lisakaristust alla keskmise määra. Seega on Eesti kohtud lähtunud lisakaristuse mõistmisel

sellest, et raskete ja piiriüleste mõõtmatega kuritegude eest enamasti ei saa mõista karistust alla keskmise määra.

2.1.1. Üle keskmise määra kohaldatud karistusmäär

Kõige suurem era- ja perekonnaelu riive on juhul kui väljasaatmine on mõistetud maksimaalses määras ning isikul on Eestiga perekondlikud sidemed. KarS § 54 lg 1 teisele lausele kohaselt on Eesti kohtud sellisel juhul põhjendanud, mis põhjustel kaalub rikkumine üle perekondlike sidemete katkemise. Kõigepealt toob magistritöö autor välja need kohtuasjad, kus kohus põhjendas väljasaatmist ja mõistis isikule keskmisest määrast rangema lisakaristuse, st kohaldas isikule sissesõidukeeldu, mis on pikem kui viis aastat.

Kohtuasjas 1-08-8428 leidis kohus, et siis, kui isikule esitati süüdistus, puudus süüdlasel igasugune isikuline, varaline ja emotsionaalne seos Eestiga. Süüdlane, kes oli varem toime pannud varavastase süüteo, oli toime pannud varguse sissetungimisega ning raske tervisekahjustuse tekitamise, millega oli põhjustatud oht elule. Isik oli sündinud ja kasvanud üles Venemaal, tal oli Vene Föderatsiooni kodakondsus, tema elukoht oli Venemaal ja ta oli seal ka töötanud. Kohus leidis, et süüdlase kuritegelik elu oli suures osas seotud Venemaaga. Isiku viibimiskoht Eestis oli ajutise iseloomuga ja tal puudus Eestis viibimiseks seaduslik alus. Kohus oli ka seisukohal, et süüdlane abiellus Eestis alles pärast süüdistusaktist teadasaamist, sealjuures oli isik teadlik ka väljasaatmise kohaldamise võimalusest tema suhtes. EIK kohtupraktika alusel, täpsemalt Baghli vs. Prantsusmaa kohtulahendist tulenevalt on EIK otsustanud, et kui süüdlane lõi perekonna pärast väljasaatmiseotsusest teadasaamist, siis proovis süüdlane perekonna loomisega väljasaatmist takistada. Süüdlasel oli alaealine poeg, kuid tema poeg elas alaliselt Venemaal. Kohtuasjas eitas Pärnu maakohus tugevat seost Eestiga ka siis, kui süüdlase abikaasa esitas avalduse omaenda alaealiste laste perekonnanime muutmiseks, asendades selle süüdlase perekonnanimega. Seega leidis kohus, et laste nimede muutmine ei too kaasa laste lapsendamist ning süüdlasel ei ole vanema ülalpidamiskohustust.

Selles kohtuasjas viitas kohus ka EIÕK 4. Lisaprotokolli artikli 2 punktile 3 ning rõhutas, et isegi abiellumine Eesti kodanikuga ei välista raske kuriteo toimepannud välisriigi kodaniku väljasaatmist. Kuigi EIK kohtuasjas Boultif vs. Šveits pidas kohus oluliseks seda, kas süüdimõistetud abikaasalt saab eeldada, et ta jätkaks perekonnaelu mujal, prevaleerib

kohtulahendis 1-08-8428 see, et isik lõi perekonna pärast otsuse võimalikkusest teadasaamist ning süüdlasel ei olnud abikaasa laste ülalpidamiskohustust. Kohus tõi välja ka selle, et ükski põhiõigus ei ole absoluutne PS § 11 alusel, mistõttu on võimalik PS §-st 26 ja EIÕK artiklist 8 tulenenud õigust perekonnaelu puutumatusle piirata. Kohus otsustas süüdlase välja saata ja määras talle kümne aastase sissesõidukeelu tulenevalt isiku nõrkadest sidemetest Eestiga ja toimepandud kuritegude raskusest.

Kohtuasjas 1-13-3168 mõisteti süüdlasele lisakaristusena väljasaatmine koos sissesõidukeeluga kuus aastat tuginedes EIK kohtupraktikast tulenenud kriteeriumidele. Kuigi kohtuasi viidi läbi kokkuleppemenetluses, mis eeldab, et isik osales kokkuleppe koostamise protsessis, põhjendas kohus siiski lisakaristuse kohaldamist. Kohus leidis, et tegemist oli korduva I astme rahvatervise vastu suunatud kuriteoga, st narkokuriteoga. Narkokuritegu on üks rasketest kuritegudest, mille eest isikutele kõige sagedamini lisakaristust ka määrati magistritöös uuritud kohtupraktika järgi. Süüdlane elas kuni eelnevale aastale oma päritoluriigis Venemaal, ta eitas oma süüd kuriteo toimepanemises ning isiku pereliikmed olid Venemaa kodakondsusega ja elasid Venemaal. Isiku praegune abikaasa oli eestlane, kellega süüdlane polnud kunagi faktiliselt koos elanud ja kes teadis või vähemalt aias, et süüdlane paneb toime kuritegusid. Järelikult saab väita, et kuigi isikul oli tugev side Eestiga – tema abikaasa oli eestlane – ei olnud isiku perekondlik side tugev, kuna süüdlane polnud oma abikaasaga faktiliselt kunagi koos elanud. Isikul oli ka alaealine laps, kes elas oma isapoolse vanaema juures ning kes soovis saada lapselapse eestkostõigust. Seega ei olnud süüdlasel ka tugevat perekondlikku sidet oma lapsega.

Kohus leidis veel, et süüdlasel olid tugevad sidemed Venemaaga ja ei olnud tugevaid suhteid Eestiga, kuna isik ei vallanud eesti keelt, tema praegune abielu oli lühiajaline ja faktilise koosolekuta ning lapse kaasa võtmine ei olnud välistatud. Võrreldes EIK kohtuasjaga Boultif vs. Šveits ei olnud selles kohtuasjas süüdlasel tugevat sidet oma abikaasaga. Kohtulahendis Boultif vs. Šveits oli süüdlane abielus olnud neli aastat enne kui ta kuriteo toime pani, samas kui kohtuasjas 1-13-3168 oli isik abielus olnud oma praeguse abikaasaga vähem kui aasta.⁹² Kohtuasjas 1-13-3168 oli süüdlase praegune abikaasa tema eelmise abikaasa, kes oli Vene kodanik, sõber ning isik abiellus temaga mõni kuu pärast eelmise abikaasa surma. Järelikult

⁹² EIKo 02.08.2001, Boultif vs. Šveits p 49

leidis kohus, et abikaasade omavaheline perekondlik side ei olnud tugev ning see ei olnud takistuseks süüdlasele väljasaatmise kohaldamisel.

Sagedamini põhjendas kohus väljasaatmist siis, kui isikul polnud Eestis perekondlikke sidemeid. Näiteks leidis kohus kohtuasjas nr 1-12-4919, et isik oli Venemaa kodanik, kel ei olnud Eestis perekonda, mistõttu oli lisakaristuse kohaldamine vastavalt põhikaristusele otstarbekas ja põhjendatud. Samuti märkis kohus lahendites 1-14-1406 ja 1-16-10765⁹³, et isikul olid nõrgad sidemed Eestiga ja tugevamad sidemed oma päritoluriigiga, mistõttu pidas kohus põhjendatuks lisakaristuse kohaldamist.

Mitmel juhul põhjendas kohus lisakaristuse kohaldamist sellega, et isik viibis Eestis lühikest aega ning seega ei olnud süüdlasel tugevaid sotsiaalseid sidemeid Eestiga. Kohtuasjas nr 1-15-5159 juhendus kohus järjekordselt EIK kriteeriumitest lisakaristuse kohaldamise põhjendamisel.⁹⁴ Selles kohtulahendis oli isik toime pannud narkokuriteo Eestis, kuid ise oli Itaalia kodanik, kes elas Hispaanias. Kuigi süüdlasel oli perekondlik side Eesti kodanikuga, siis see suhe oli tekkinud välismaal ja elukaaslane oli ise ka kuriteo kaasosaline. Kuna elukaaslane plaanis jätkata töötamist välismaal, ei olnud süüdlasel tugevaid perekondlike sidemeid Eestiga ning kohus leidis, et Eestis viibis isik lühiajalise külalisena. Sarnane olukord oli ka kohtuasjas nr 1-19-883, milles süüdlane oli viibinud Eestis ainult kaks päeva. Kohus järeldas, et isik saabus Eestisse vaid kuritegude toimepanemise eesmärgil. Kuna kohus tuvastas sealjuures, et isikul pole Eestis alaealise lapsi ega abikaasat ning tal puudub Eestis lähivõrgustik, siis ei riku väljasaatmine isiku õigust perekonnaelule.

Väljasaatmise kohaldamisel on vajalik, et inimese süü suur ja et lisakaristuse kohaldamine ei ületaks süü suurust. Näiteks eelnevalt mainitud kohtuasjas nr 1-19-883 märkis kohus, et varavastaste kuritegude toimepanemisega tekitas süüdlane kannatanutele olulist kahju ja ta sai varalist kasu suures ulatuses. Kohtuasjas nr 1-17-9838 põhjendas kohus lisakaristuse kohaldamist maksimaalse määra lähedal seetõttu, et isik oli süüdi mõistetud süstemaatilises varguste toimepanemises. Sealjuures ei olnud kummalgi juhul süüdlastel alaealisi lapsi ega abikaasat Eestis, mistõttu ei lähtunud kohus põhistamisel KarS § 54 lõike 1 teisest lausest,

⁹³ TMKo 11.12.2017, 1-16-10765 p 13

⁹⁴ TMKo 03.08.2015, 1-15-5159 kokkuleppe sisu p 1. 1)

vaid põhjendas lisakaristuse kohaldamise vajalikkust vastavalt süü suurusele ja õiguskorrale isikust tulenevale ohule Eesti õiguskorrale.

2.1.2. Keskmises määras kohaldatud karistusmäär

Uuritud kohtulahendite statistikast lähtudes kohaldati lisakaristust kõige enam keskmises määras, st kohus mõistis isikule väljasaatmise koos viieaastase sissesõidukeeluga. Keskmises määras lisakaristust mõisteti peamiselt siis, kui kohus ei tuvastanud karistust kergendavaid ega raskendavaid asjaolusid. Samas pidid kohtud siiski mitmel juhul põhistama, miks kaalub rikkumine ja süü suurus üles isiku perekonnaelu puutumatuse riive.

Kohtuasjas nr 1-11-8000 oli süüdlasel pikaajaline Eesti elamisluba, tal olid alaealised lapsed ning ta oli lahutatud. Kohus tuvastas, et isik ei elanud pikemat aega oma lastega ühises perekonnas, ta suhtles oma lastega ebaregulaarselt ja elatis ta lastele ei maksnud. Kuna isikut oli korduvalt kuritegude eest varem karistatud, leidis kohus, et isiku kuritahtlik elu kaalub üle talle Eesti poolt antud hüve elada Eestis. Kohus märkis ka, et isiku kuritegelikku eluviisi arvestades kaaluvad tema süü suurus ja õiguskorra kaitsmise huvid üles süüdlase perekondlikud sidemed. Sellest kohtuasjast saab järeldada, et kohus pidas oluliseks seda, et isegi kui isikul on Eestis perekond ja ta elab siin seaduslikult, peab ta perekonda ka ülal pidama ja nendega suhtlema. Ka Riigikohus leidis kohtuasjas 3-1-1-38-09 punktis 10, et lähedaste olemasolu tähendab nendega igapäevast suhtlemist ning abi osutamist ja saamist. Seega saab väita, et süüdlase perekondlikud sidemed Eestiga olid nõrgad ning temast tulenev oht Eesti õiguskorrale oli suur.

Tallinna Ringkonnakohtu 05.06.2014. a kohtuasjas 1-13-11203 punktis 5.5. märkis kohus, et lisakaristuse kohaldamise vajadust oli põhjendatud piisavalt. Maakohus oli samas lahendis viidanud Riigikohtu lahendile nr 3-1-2-1-12 ja lähtuvalt sellest otsustas kohus, et süüdlane ei olnud Eestis oluliselt kaua elanud ning tema perekonnasidemed ei olnud tugevad. Kohus märkis, et süüdlase eelmistest abieludest sündinud lapsi kasvatavad laste emad või nende teised pereliikmed. Kuna süüdlase süü suurus ei olnud väga suur, lähtus maakohus lisakaristuse määramisel keskmisest määrast ja kohaldas taotletud kümne aasta asemel viieaastast sissesõidukeelu. Ka siin oli kohus seisukohal, et isiku perekondlikud sidemed olid nõrgad peamiselt seetõttu, et süüdlane ise oma laste kasvatamises ei osalenud. Samuti taotles

lisakaristust kannatanu, kes hoolitses süüdlase lapse eest, mis tähendab, et ta pidas vajalikuks katkestada väljasaadetu perekondlik side oma lapsega. Seega oli ringkonnakohus nõustunud maakohtuga ja jõudnud seisukohale, et toimepandud kuriteo raskusest tulenev süü suurus kaalus üles isiku sunniviisilise eraldamise oma perekonnast.

Kohtuasjas 1-18-8802 mõistis kohus isiku süüdi varguses ja määras lisakaristuse Venemaa kodanikule, kellel ei olnud abikaasat ega lapsi, kuid tema lähivõrgustiku moodustasid tema ema ja õde. Asjaoludest lähtudes oli süüdlase õde kannatanu. Kuigi kohus leidis, et väljasaatmine ei riku isiku õigust perekonnavalule, on näiteks Riigikohus lahendis 3-1-1-38-09 punktis 8 leidnud, et välismaalane on Eestis integreerunud juhul kui ta lähisugulased elavad Eestis, mis tähendab, et perekonnavalu puutumatuse riive õigustamiseks peavad esinema eriti mõjuvad põhjused. Ema ja õde on inimese lähisugulased ja seega võib siiski perekonnavalu riivega tegemist olla, kuigi vastavalt KarS § 54 lg 1 teisele lausele ei pea kohtuotsust eriti hoolikalt põhistama. Ka EIK on oma kohtupraktikas selgitanud, et üldjuhul ei ole täisealiste laste ja vanemate suhted käsitatavad perekonnana EIÕK artikli 8 järgi.⁹⁵ Samas leidis Riigikohus kohtuasja 3-1-1-38-09 punktis 10, et sotsiaalse suhtlemise eesmärkide kitsendamine ainult erialasele abile on lubamatu ning käsitles isiku ema ja venda perekonnana.

Kohus leidis, et süüdlasel ei olnud ka Eestis kindlat ja püsivat töökohta ega kontrollitavat sissetulekut, samuti polnud isik püüdnud omandada Eesti kodakondsust. EIK on mitmel korral, näiteks kohtuasjades Samsonnikov vs. Eesti ja Kaya vs Saksamaa, olnud seisukohal, et era- ja perekonnavalu puutumatuse riive on põhjendatud ja väljasaatmine on õigustatud, kui isik ei ole näidanud üles huvi riiki integreerumiseks. Lisaks tuvastas kohus kohtuasjas 1-18-8802, et isiku emakeel oli vene keel, ta oli Venemaal varasemalt töötanud ning talle on päranduseks jäetud Venemaale korter. Näiteks oli EIK kohtuasjas Kaya vs. Saksamaa süüdimõistetud sarnases olukorras. Selles EIK kohtulahendis oli süüdlane töötanud oma kodakondsusriigis ja ta oskas selle riigi keelt.⁹⁶ Kuna kohus leidis, et isikul olid sotsiaalsed sidemed tugevamad Venemaaga ning süüdlane oli pannud korduvalt toime varavastaseid kuritegusid, siis oli kohus seisukohal, et väljasaatmine oli põhjendatud.

⁹⁵ Sisojeva ja teised vs. Läti p 91-92

⁹⁶ Kaya vs Saksamaa p 65

Mitmel korral põhjendasid kohtud keskmise määraga lisakaristuse kohaldamist siis, kui süüdlane oli Eestis viibinud lühikest aega ja tal ei olnud Eestis perekonda. Kohtuasjas nr 1-15-41 tuvastas maakohus, et isik oli Eestis olnud lühikest aega, st vähem kui kümme kuud. Kohus põhjendas, et integreerumiseks peab isik olema suurema osa oma elust elanud Eestis, omandanud siin hariduse, tal peab olema Eestis perekond või lähisugulased. Kohus oli seisukohal, et isik ei olnud seetõttu ühiskonda integreerunud ja seetõttu ei riiva väljasaatmine PS §-i 26 ega EIÕK artiklit 8. Samas lahendis lisas ringkonnakohus, et süüdlane taotles Eestis vaid varjupaigaõigust ning pani juba Eestis viibitud kuue kuu jooksul toime kaks kuritegu, mistõttu oli lisakaristuse mõistmine põhjendatud.

Paljudes teistes kohtuasjades oli kohus samasugusel seisukohal, et väljasaatmine oli põhjendatud Eestiga tugevate sidemete puudumise tõttu. Kohtulahendis 1-15-3420 puudusid isikul igasugused sidemed Eestiga ning tema elukoht ja sotsiaalsed sidemed olid isiku päritolumaal. Kohus oli kohtuasjas 1-15-5143 punktis 13 selgitanud, et süüdlasel puudusid igasugused sidemed Eestiga ning tema sotsiaalsed kontaktid olid Lätis. Selles kohtulahendis lisas kohus veel, et süüdlane oli Eestisse tulnud vaid selleks, et Eestis korduvalt panna toime tahtlikke kuritegusid. Kohtulahendis 1-16-11336⁹⁷ oli maakohus seisukohal, et perekonnaelu puutumatus riivet ei esine, kuna süüdlaste perekonnad ja lähedased elasid väljaspool Eestit. Kohus märkis kohtuasjas 1-17-4936, et süüdlase pere ei elanud Eestis ja Eestis ei elanud ka süüdlane ise ning tal ei olnud Eestis ka muid isiklikke suhteid. Kohus leidis, et ainsaks sidemeks Eestiga oli kuritegude toimepanemise eesmärgil omandatud äriühing ja selle pangakonto. Kohtuasjas 1-18-752 leidis kohus, et lisakaristuse kohaldamine oli põhjendatud, kuna isik oli välisriigi kodanik, kellel puudus Eestis elukoht ning igasugune sotsiaalne side. Ka siin oli kohus seisukohal, et süüdlane oli Eestisse tulnud ainult eesmärgiga panna siin toime kuritegusid ning lühikese aja jooksul toime pandud intensiivset õigusvastast tegevust tuleb takistada. Kohtuasjas 1-19-7971 märkis kohus, et kohtule teadaolevalt viibis süüdlane Eestis turistina ja tal ei olnud Eestis lähisugulasi. Järelikult põhjendas kohus mitmel korral lisakaristuse kohaldamist sellega, et perekonnasidemed ja sotsiaalsed sidemed Eestiga olid olematud.

⁹⁷ TRnKo 15.05.2018, 1-16-11336 p 6.17.6.

2.1.3. Alla keskmise määra kohaldatud karistusmäär

Alla keskmise määra mõistnud kohtud põhjendasid lisakaristuse kohaldamist vähem ning mitmel juhul oli kohus lisakaristuse põhjendamisel ainult viidanud väljasaatmist reguleerivatele sätetele. Ainult ühel juhul pidi kohus põhjendama, miks kaalub isiku süü suurus üles isiku perekondlikud sidemed, seda nimelt kohtuasjas 1-19-6991. Selle kohtuasja ringkonnakohtu lahendi punktis 8 põhjendas kohus miks ta nõustub maakohtu põhjendustega lisakaristuse osas. Maakohus oli kohaldanud isikule, kes oli toime pannud kehalise väärkohtlemise ja eraviisilise jälitustegevuse, väljasaatmise koos sissesõidukeeluga kolmeks aastaks. Maakohus viitas lisakaristuse kohaldamise põhjendamisel Riigikohtu lahendile 1-17-9941. Kohus oli analüüsinud uute kuritegude toimepanemise tõenäosust ning süüdlase Eestis viibimisest tuleneva ohu suurust. Maakohus järeldas, et oma kuritegudega tegi süüdlane endast kõik oleneva, et katkestada peresidemed. Sealjuures oli süüdlane pannud toime korduva lähisuhtevägivalla, mistõttu ei pidanud kohus vajalikuks perekonnaga suhtlemise ja peresidemete taastamist. Ka kannatanu toetas maakohtu otsust lisakaristuse osas ja selgitas, et süüdlase lapsed ei soovinud süüdlasega suhelda. Õiguskirjanduses on välja toodud, et lapse ja vanema vahel peab eksisteerima sõltuvussuhe ehk laps peab olema sõltuv vanemast.⁹⁸ Kuna süüdlase lapsed ei soovinud isikuga suhelda ning suhtlemine on eelduslikult võimalik ka sidevahendite abi, siis on perekondlikud sidemed nõrgad.

Ringkonnakohus oli veendumusel, et süüdlase suhtumine toimepandud kuriteosse, tema soov ja eesmärk taastada peresidemed lastega, sellele vaatamata, et lapsed seda ei soovi ning vägivalla kasutamise tulemusena väljakujunenud konfliktne olukord oma endise abikaasaga, olid olulised ohutegurid, et süüdlane võib ka vabaduses kuritegude sooritamist jätkata. Ringkonnakohus nõustus maakohtuga ka selles osas, et abielulahutuse tagajärjel ei ole süüdlasel enam sidemeid Eestiga, kuna tal pole Eestis töö- ega elukohta ning ta ei valda eesti keelt. Kohus lisas veel, et süüdlasel olid säilinud kontaktid oma päritolumaaga. Nendel põhjustel kohaldati isiku suhtes väljasaatmist ning kohtud olid seisukohal, et Eesti õiguskorra ja ühiskonna turvalisuse kaitsmiseks, sealjuures ka süüdlase alaealiste laste ja laste ema kaitsmiseks, oli lisakaristuse kohaldamine vajalik ja õigustatud.

⁹⁸ Olesk, M. *op.cit.*, lk 603

Ülejäänud juhtudel, kui karistusmäär oli alla keskmise, põhjendas kohus lisakaristuse määramist sellega, et isik ei olnud Eestis integreerunud ning tal polnud Eestis perekonda. Kohtulahendis 1-10-14213 märkis kohus, et kriminaalasja eeluurimise ja kohtumenetluse käigus ei tuvastatud, et süüdlane elaks püsivalt Eestis või omaks Eestis perekonda. Maakohus leidis kohtuasjas 1-11-11411, et süüdlasel puudusid igasugused sidemed Eestiga ning tema elukoht ja sotsiaalsed kontaktid olid tema päritolumaal Leedus. Kohus otsustas kohtuasjas 1-16-6760 isiku välja saata vastavalt sõlmitud kokkuleppele ning arvestades asjaolu, et isikul puudus kindel elukoht Eestis ja võis asuda karistusest kõrvale hoiduma.

Kohtuasjas 1-13-9265 mõisteti süüdlasele väljasaatmine koos sissesõidukeeluga kolm aastat ning kohus viitas EIK kohtupraktikas välja kujunenud kriteeriumidele, mille abil väljasaatmist põhistati. Süüdlane oli toime pannud narkokuriteod, tal ei olnud Eestis registreeritud elukohta ning isik eitas oma süüd. Kohus leidis, et isikul ei olnud pereliikmeid Eestis ja kõik tema lähedased elasid Soomes. Samuti ei olnud isikul ei abikaasa ega lapsi, seega otsustas kohus, et süüdlase sotsiaalsed, kultuurilised ja perekondlikud suhted olid tugevamad isiku päritoluriigiga.

Kohtulahendis 1-17-352 punktis 14 selgitas ringkonnakohus, et riigist väljasaatmine on põhjendatud nende isikute suhtes, kes sisenevad Eesti Vabariiki kindla eesmärgiga panna Eestis toime varavastaseid kuritegusid. Kohus oli seisukohal, et süüdlane näitas äärmiselt ükskõikset suhtumist nii kahju tekitamisse kui ka riigi õiguskorda tervikuna. Kohus viitas selles kohtuasjas ka Riigikohtu 3-1-1-38-09 otsusele ja otsustas, et arvestades süüdlase süü suurust, vastab temale mõistetud lisakaristuse määr täielikult tema süü suurusele. Kohtuasjas 1-13-1254 leidis kohus samuti, et isikud olid kohe pärast Eestisse saabumist asunud toime panema kuritegusid, mistõttu saabusid isikud Eestisse ainult kuritegude toimepanemise eesmärgil. Kohus märkis, et süüdlastel puudus Eestis legaalne sissetulek ning perekondlikud sidemed. Seega leidis kohus mõlemas kohtuasjas, et väljasaatmine oli õigustatud.

Kuna perekonnasidemete olemasolule vaatamata saadeti isikuid Eestit välja ja kohaldati nende suhtes sissesõidukeeldu ainult üksikutel juhtudel, siis saab järeldada, et kohtud on lisakaristuse kohaldamisel ettevaatlikud, kui isikutel on sotsiaalsed sidemed Eesti Vabariigiga. Mõnel juhul viitasid kohtud EIK kohtupraktikas väljakujunenud kriteeriumitele ning ka Riigikohtu lahenditele. Paljudel juhtudel, mil kohus lisakaristuse kohaldamist

põhjendas, tõi kohus välja selle, et isik oli viibinud Eestis lühikest aega, oli saabunud Eestisse vaid kuritegude sooritamise eesmärgil või puudusid isikul igasugused sidemed Eesti Vabariigiga. Rohkem kui kolmveerand protsenti uuritud lahenditest olid kokkulepped, mis võib seletada seda, miks kohtud lisakaristuse kohaldamist põhjendanud sageli pole. Kuigi mõnel juhul olid kohtud seda teinud, oli suur osa kohtutest märkinud kohtulahendis vaid seda, et lisakaristus kohaldatakse mitte miks seda kohaldatakse.

2.2. Lisakaristuse kohaldamata jätmise Eesti kohtupraktikas

Kättesaadava kohtupraktika alusel on ajavahemikus 2006 – 25.02.2020 välismaa kodanike väljasaatmine jäetud kohaldamata 17 korral. Neist kohtuasjadest kaheksal juhul jättis kohus lisakaristuse kohaldamata esimeses kohtuastmes ning üheksal juhul otsustas kõrgema astme kohus jätta lisakaristuse kohaldamata. Väljasaatmine koos sissesõidukeeluga jäeti määramata kümnele Venemaa kodanikule, ühele Gruusia ja ühele Läti kodanikule, sealjuures viiel korral oli isiku kodakondsus märkimata või salastatud.

Sissesõidukeelu pikkus, mis kõrgema kohtuasjades isikutele määramata jäeti jäi viie aasta ja kümne aasta vahele. Kolmel korral otsustas kohus isikule mõistmata jätta väljasaatmise koos viieaastase sissesõidukeeluga, ühel korral kuueaastase sissesõidukeeluga, kahel korral kaheksaaastase sissesõidukeeluga ning kolmel korral kümneaastase sissesõidukeeluga.

Erinevaid süütegusid, mille eest lisakaristust ei mõistatud, oli kokku 13. Kõige rohkem jäeti lisakaristus kohaldamata kehalise väärkohtlemise eest vastavalt KarS §-le 121 – kaheksal juhul. Viiel korral ei kohaldatud lisakaristust tapmise (4) või tapmise katse (1) eest. Neljal korral ei mõistatud isikule lisakaristust, kui ta oli toime pannud narkootilise aine suures koguses ebaseadusliku käitlemise. Kolmel korral jättis kohus lisakaristuse määramata röövimise toimepannud isikule. Kahel korral ei mõistnud kohus lisakaristust tulirelva, selle olulise osa ja laskemoona ebaseadusliku käitlemise toimepanijale, varguse ning ähvardamise toimepanijale. Järgnevate süütegude eest jättis kohus lisakaristuse kohaldamata ühel korral: KarS §§-d 118 (katse), 209, 215, 263 ja 274.

Kohtuasjas 1-08-4373 kohaldas maakohus süüdlasele, kes oli toime pannud narkokuriteo, lisakaristuse kaheksaaastase sissesõidukeeluga Eestisse. Maakohus põhjendas, et süüdlane, kes oli ka varem toime pannud narkokuriteo, omandas ja hoidis suures koguses psühhotroopset ainet ning kohus leidis, et isiku süü oli suur. Lisakaristuse kohaldamist selgitas kohus sellega, et süüdlane oli Venemaa kodanik, ta oli vallaline ning tal ei olnud ülalpeetavaid. Kuigi tal oli pensionärist ema ja skisofreeniat põdev vend, ei takistanud isiku sotsiaalsed sidemed tema väljasaatmist Eestist. Ringkonnakohus jättis maakohtu otsuse muutmata ja selgitas, et maakohus lähtus KarS § 54 nõuetest, arvestas sätte kohaldamise

piiranguid ning esitas põhjendused. Ringkonnakohus lisas, et väljasaatmise õiguslik alus tuleneb rahvusvahelisest õigusest ja viitas EIÕK 4. lisaprotokolli artikli 2 punktile 3.

Riigikohus tühistas selles kohtuasjas (lahendi nr 3-1-1-38-09) maakohtu ja ringkonnakohtu otsused lisakaristuse kohaldamise osas ning leidis, et väljasaatmine ei olnud õigustatud. Riigikohtu lahendile 3-1-1-38-09 on ka hiljem kohus sageli viidanud, siis kui kohus on kaalunud lisakaristuse kohaldamist või mittekohaldamist. Selles olulises Riigikohtu lahendis oli kohtukolleegium seisukohal, et KarS § 54 kui olemuselt preventiivse eesmärgiga lisakaristus võib riivata eelkõige PS §-s 26 ja EIÕK artiklis 8 sätestatud perekonnaelu puutumatust, mistõttu peab põhiõiguste riivet õigustada ja põhjalikult hinnata lisakaristuse vastavust süüdlase süü suurusele.⁹⁹ Seega leidis Riigikohus, et iga kord tuleb ära näidata need asjaolud, mis kaaluvad üles perekondlike sidemete katkemise. Selles kohtuasjas selgitas kohus, et kohtud peavad välja selgitama, kas väljasaadetav välismaalane on riigis viibinud lühikest aega või on ta Eestiga juba integreerunud ning integreerunud välismaalase väljasaatmisel peavad esinema eriti mõjuvad põhjendused.

Riigikohus viitas EIK kohtupraktikas väljakujunenud kriteeriumitele ja viitas näiteks kohtuasjadele *Moustaquiem vs. Belgia* ja *Baghli vs. Prantsusmaa*. EIK leidis lahendis *Moustaquiem vs. Belgia*, et isegi kui välisriigi kodanik on elanud riigis kaua aega, ei saa väljasaatmisel teda võrrelda selle riigi kodaniku positsiooniga.¹⁰⁰ Samas kui isik on elanud riigis pikka aega ja tal ei ole sidemeid riigiga, kuhu ta peab minema, siis ei ole väljasaatmine õigustatud.¹⁰¹ *Baghli vs. Prantsusmaa* kohtuasjas oli kohus seisukohal, et väljasaatmine on õigustatud, kui isik ei ole näidanud üles huvi asukohamaaga integreerumiseks. Samuti leidis EIK selles kohtulahendis, et kui isik alustas suhet pärast väljasaatmise otsusest teada saamist, on väljasaatmine õigustatud. Seega selgitas Riigikohus, et teatud tingimustele on põhiõiguste riive õigustatud ja isiku saab välja saata ka perekonnasidemete olemasolul.

Kohtuasjas 3-1-1-38-09 tunnistati isik süüdi vaid suures koguses psühhotroopse aine omandamises ja valdamises oma tarbeks, mis ei ole raskuselt samaväärne aine kogumisega

⁹⁹ 3-1-1-38-09 p 7

¹⁰⁰ EIKo 18.02.1991, *Moustaquim vs. Belgia*. P 49

¹⁰¹ *Moustaquim vs. Belgia*. P 45

edasiandmise eesmärgil. Esimese astme kohus märkis, et see narkokuritegu oli üks kergematest KarS § 184 lg 2 p 2 kuriteokoosseissus loetletud osategudest. Kuna põhikaristus jäi alla keskmise määra, ei nõustunud Riigikohtu kolleegium sellega, et lisakaristust saab isikule kohaldada. Riigikohus selgitas, et kuna väljasaatmine on üks raskemaid füüsilisele isikule süüteo eest kohaldatavaid lisakaristusi, siis on maakohus karistuste kogumis mõistnud süüdlasele tema süü suurust ületava karistuse. Ka Eesti karistusseadustiku kommenteeritud väljaandes on selgitatud, et lisakaristust saab isikule määrata vaid siis, kui isiku süü suurus kaalub üles perekondlike sidemete katkemise.¹⁰²

Kolleegium märkis veel, et väljasaatmise kohaldamisel ei käsitletud esimese astme kohtud isiku sotsiaalsete sidemete katkemisega seonduvat piisavalt. Kohus tuvastas, et kuigi isik oli Venemaa kodanik, oli ta sündinud Eestis ja omandanud hariduse Eestis. Eestis elasid ka süüdlase lähisugulased, st tema ema ja vend, mistõttu oli kohtukolleegium seisukohal, et süüdlane oli integreerunud.¹⁰³ Kolleegium märkis, et kohtud ei tuvastanud seda, kas isikul on lähisugulased tema päritolumaal, mistõttu ei põhjendatud, kas süüdlasel olid Venemaaga mingisuguseid sidemeid. Riigikohus selgitas, et lähedaste olemasolu ei tähenda ainult vajaliku erialase abi osutamist, vaid ka igapäevast suhtlusvõimalust ning abi osutamist või saamist. Kontaktide säilimine ei ole oluline ainult süüdlase jaoks, vaid on ka tema lähedaste õigustatud huvi, seega leidis kolleegium, et maa- ja ringkonnakohus ei selgitanud, millist mõju avaldab isiku lähedastele isiku väljasaatmine.

Koos Riigikohtu lahendiga on kohtuasjas 1-08-4373 selgitatud pikalt ja põhjendatult, millistel tingimustel ei saa väljasaatmist kohaldada. Riigikohus on järeldanud, et sotsiaalsete sidemete olemust ei tohi kitsendada, vaid perekonnaelu puutumatuse riive korral tuleb eriti hoolikalt põhjendada, miks on väljasaatmine oluline. Sealjuures tuleb arvesse võtta nii isiku suhteid asukohamaal, st Eestis, kui ka tema päritolumaal ja ka seda mõju, mida avaldab väljasaatmine väljasaadetu lähedastele.

Kohtuasjas nr 1-08-5541 olid süüdlased toime pannud kehalise väärkohtlemise ja tapmise. Ühel süüdlasel oli kuriteo toimepanemise ajal alaline töökoht Eestis, kuid maakohus leidis, et

¹⁰² Sootak, J., Pikamäe, P. *op.cit.*, § 54 p 4.2.2.

¹⁰³ 3-1-1-38-09 p 10

tahtlike kuritegude toimepanemise ja perekondade puudumise tõttu oli õigustatud lisakaristuse kohaldamine sissesõidukeeluga kümneks aastaks. Ringkonnakohus oli seisukohal, et lisakaristuse kohaldamine oli põhjendamatu, kuna maakohus polnud esitanud põhjalikke motiive ega järeldusi. Süüdlased olid Eestis sündinud ja elanud Eestis juba lapseeas, samuti elasid Eestis nende vanemad. Ringkonnakohus viitas PS §-le 26 ja EIÕK artiklile 8 ning ka Riigikohtu lahendile nr 3-1-1-38-09. Ringkonnakohus leidis, et süüdlased panid toime tapmise mitte mõrva nagu maakohus otsustas, seega vähenes süüdlaste süü suurus.

Ringkonnakohus võttis seisukoha, et kuna süüdlastel olid tugevad sidemed Eestiga, siis tuli maakohtu otsus tühistada väljasaatmise osas. Ringkonnakohus märkis, et maakohus ei käsitlenud süüdlaste sotsiaalsete sidemete katkestamisega seonduvat ning oma otsust põhjendas ringkonnakohus sellega, et süüdlased olid integreerunud Eesti ühiskonda ja neil olid tihedad sidemed Eestis elavate lähedastega. Juba selles kohtulahendis oli viidatud eelnevalt käsitletud kohtulahendile 3-1-1-38-09 ja lisakaristuse kohaldamise takistuseks olid sotsiaalsed sidemed Eesti riigiga, sealjuures rõhutas ringkonnakohus, et maakohus oli süüdlaste lähedastele avalduva mõju tähelepanuta jätnud.

Maakohus tuvastas kohtuasjas 1-09-11836, et süüdlasel ei olnud tugevaid sotsiaalseid sidemeid Eestis, tal ei olnud ülalpeetavaid ega abikaasat ning Eestis elasid ainult tema isa ja tädi. Maakohus otsustas seetõttu isikule kohaldada väljasaatmist kümneaastase sissesõidukeeluga arvestades sotsiaalsete sidemete puudumist Eestis ning isiku ühiskonnaohtlikkust, sealjuures mõistis maakohus isiku süüdi mõrvas, röövimises ja asja omavolilises kasutamises. Ringkonnakohus tühistas maakohtu otsuse osaliselt ning mõistis isiku süüdi tapmises mitte mõrvas ning lisaks ka varguses.

Ringkonnakohus viitas samuti Riigikohtu lahendile nr 3-1-1-38-09 ning põhiseaduse ja EIÕK sätetele. Kohtu hinnangul ei olnud maakohus piisavalt käsitlenud süüdlase sotsiaalsete sidemete katkestamisega seonduvat. Maakohus oli põhjendanud lisakaristuse kohaldamist sellega, et isik oli Vene Föderatsiooni kodanik, tal ei olnud tugevaid sotsiaalseid sidemeid Eestiga ning tal polnud ülalpeetavaid. Ringkonnakohus tühistas maakohtu otsuse väljasaatmise osas eelkõige seetõttu, et süüdlane oli sündinud Eestis, omandanud Eestis hariduse ja elanud Eestis kogu elu. Riigikohus leidis oma lahendi 3-1-1-38-09 punktis 8, et

sellisel juhul on välisriigi kodanik Eestis integreerunud. Lisaks sellele elasid Eestis isiku lähedased, kellega ta pidevalt suhtles, samas kui Venemaal elas ainult üks süüdlase lähisugulane. Ringkonnakohus oli arvamusel, et isik oli Eestis integreerunud, mistõttu ei olnud alust väiteks, et tal puuduvad Eestiga sotsiaalsed sidemed.

Kohtuasjas nr 1-09-21986 otsustas maakohus mõista isikule, kes oli toime pannud narkokuriteo ja tulirelva ebaseadusliku käitlemise, väljasaatmise sissesõidukeeluga viis aastat. Maakohus tuvastas, et süüdlane töötab ja elab Venemaal, sealjuures elasid Venemaal ka isiku viimane elukaaslane ja nende ühine alaealine laps, kes käis Venemaal koolis. Isiku 17-aastane poeg elas Eestis ja ta ei andnud poja ülalpidamiseks raha. Kuna vanema ja lapse vahel peaks olema sõltuvussuhe, siis elatise mitte maksmisega eitaks süüdlane seda sõltuvussuhet. Seega leidis kohus, et süüdlane oli tihedamini seotud päritolumaaga ja tal puudusid lähedased suhted Eestis.

Ringkonnakohus viitas ka siin lahendis Riigikohtu otsusele nr 3-1-1-38-09 ja märkis, et lisakaristus ei tohi ületada süü suurust, mida maakohus on teinud, kui kohaldas väljasaatmise isikule, kelle põhikaristuse määr jäi alla sanktsiooni keskmist.¹⁰⁴ Maakohus oli põhikaristuse määramisel arvestanud kergendavat asjaolu – puhtsüdamlikku kahetsust – ja leidis, et karistus tuli mõista tunduvalt alla sanktsiooni keskmise määra. Ringkonnakohus oli seisukohal, et maakohus ei võtnud põhikaristuse kergendavat asjaolu arvesse lisakaristust mõistes ning ei ole arvestanud seotust Eestiga. Süüdlane oli sündinud ja hariduse saanud Eestis, Eestis elas ka tema 17-aastane poeg ja tema poja ema, mistõttu leidis ringkonnakohus, et süüdlane oli integreerunud välismaalane. Kohtukolleegium tõi eraldi välja, et eelkõige 17-aastase pojaga sidemete katkestamine oli kohtu hinnangul sotsiaalse suhtlemise eesmärkide lubamatu kitsendamine.

Ühel juhul jäeti lisakaristus kohaldamata seetõttu, et faktilised asjaolud polnud esimese ja teise astme kohtutele teada. Riigikohtu lahendis 3-1-2-1-12 tühistati maakohtu ja ringkonnakohtu otsused kohaldatud lisakaristuse osas, mis oli kohaldatud keskmises määras. Punktis 9.2. selgitas Riigikohus, et KarS § 54 lõike 1 teises lauses sätestatud tuleb mõista

¹⁰⁴ 1-09-21986 p 5.4

selliselt, et taolisel juhul peab lisakaristuse mõistmist eriti üksikasjalikult põhjendama ja näitama ära need erilised üldpreventiivsed kaalutlused, mis tingivad isiku perekonna olemasolule vaatamata tema Eestist lahkuma sundimise. Seega oli Riigikohus seisukohal, et lahutamatu Eestiga seotud välisriigi kodaniku võib Eestist välja saata vaid juhul, kui seda õigustavad toimepandud kuriteo raskusest tulenev süü suurus ja õiguskorra kaitsmise huvid. Riigikohtu kolleegium leidis, et faktiline asjaolu, et süüdlane abiellus Eesti kodanikuga, ei olnud maakohtu ega ringkonnakohtu otsuse ajal teada, mistõttu tühistas ta maa- ja ringkonnakohtu otsused ning saatis need uuesti kohtule arutamiseks.

Kohtuasjas 1-17-1020 mõisteti isik süüdi kehalises väärkohtlemises ja prokurör taotles väljasaatmise kohaldamist. Kohus tuvastas, et isikul ei olnud Eestis püsivat elukohta ning ta oli tarvitanud nii endise kui ka praeguse abikaasa suhtes vägivalda. Isiku laste suhtes olid temalt ära võetud vanemlikud õigused ning oma lastega süüdlane ei suhelnud. Maakohus viitas siin Riigikohtu 3-1-1-38-09 kohtulahendile, et põhjendada kas välismaalane oli Eestis integreerunud või mitte. Kohus selgitas, et süüdlane oli hariduse omandanud Eestis ja ka töötanud Eestis. Samuti elas Eestis tema ema, kellega suhtles süüdlane sageli ja vend, kellega ta ei suhelnud. Kohus asus seisukohale, et välisriigi kodanik oli Eestiga integreerunud, tuues ka välja selle, et päritolumaal Venemaal käis ta seitse aastat tagasi. Lisaks ei tuvastanud kohus, et süüdlasel oleksid Venemaaga olnud püsivad sidemed. Kuna Riigikohtu lahendis 3-1-1-38-09 rõhutati, et tuleb väljasaatmisel tuleb arvestada ka seda, millist mõju avaldab isiku väljasaatmine tema lähedastele, siis ka selle tõi kohus kohtuasjas välja. Kohus leidis, et süüdlase väljasaatmine avaldaks mõju eriti tema emale, kellega ta suhtleb sageli ja kellele ka abi osutab. Peale selle lisas kohus, et väljasaatmine ületaks ka süüdlase süü suurust, kuna põhikaristuseks mõisteti kuus kuud, mis jääb alla sanktsiooni alammäära.

Kohtuasjas 1-17-8828 taotles prokuratuur isikutele väljasaatmist, kuna süüdlasel olid Venemaa kodanikud, neil puudusid alaealised ülalpeetavad, mistõttu puuduvad perekondlikud sidemed Eestis. Järjekordselt viitas maakohus Riigikohtu lahendile 3-1-1-38-09 ning põhjendas väljasaatmise kohaldamata jätmist süüdlaste suhtes. Kohus tuvastas, et mõlemad isikud elasid pikaajaliselt Eestis, samuti elas Eestis ka nende ema, mistõttu olid mõlemad välismaalased integreerunud, samas kui neil puudusid igasugused sidemed päritolumaaga. Kohus selgitas veel, et ühe süüdlase süü suurus oli alla keskmise määra ning kuigi teise süüdlase süüäär oli üle keskmise, ei kujutanud tema toimepandud kuriteod Eesti

õiguskorrale suurt ohtu. Maakohus oli seisukohal, et puudusid asjaolud, mis oleksid üles kaalunud väljasaadetute perekondlike sidemete, sealjuures emaga sidemete, katkemise.

Ringkonnakohus nõustus maakohtu seisukohaga, et perekondlike sidemete katkemist õigustavad asjaolud puudusid. Siinjuures viitas ringkonnakohus punktis 75 Riigikohtu lahendile 1-17-9941 ja selgitas, et integreerunud välismaalase puhul peavad väljasaatmisega kaasneva perekonnaelu puutumatus riive õigustamiseks olema eriti mõjuvad põhjused. Ringkonnakohus leidis, et isikud olid integreerunud, sest nad olid suurema osa elust elanud Eestis, samuti elas Eestis ka nende ema. Ringkonnakohus oli veel seisukohal, et rõhuasetust ei saa viia ainult kuriteo raskusel, vaid tuleb arvestada asjaolu, et põhikaristusena mõistetud vangistuse jooksul võivad isikud oma õiguskorda rikkuvat elustiili muuta. Kohus jäi seisukohale, et isikute perekondlikud sidemed olid Eestiga tugevad ja kogumis ületaks lisakaristuse määramine nende süü suurust.

Eelnevalt juba mainitud kohtulahend 1-17-9941 on üheks kohtulahendiks peale 3-1-1-38-09, millele kohtud lisakaristuse kohaldamata jätmisel viitasid. Esimeses kohtuastmes ei taotlenud prokuratuur isikule lisakaristuse kohaldamist, kuid tegi seda ringkonnakohtule esitatud apellatsioonis. Prokurör leidis, et süüdlase toime pandud kuritegu oli äärmiselt raske kuritegu avaliku korra vastu, mis on ühiskondliku turvatunde üks aluseid. Isikul oli üks alaealine laps, kellega ta koos ei elanud, samuti elas isik Eestis.

Ringkonnakohus nõustus prokuröriga selles osas, et isiku süü suurus oli üle keskmise just seetõttu, et avaliku korra rikkumine, mille käigus kasutatakse tulirelva on raskuselt intensiivne ning leidis, et lisakaristuse kohaldamine oli vajalik. Kohtukollegium selgitas, et kuigi süüdlasel oli alaealine laps, siis puudusid tal oma lapsega sellised sidemed, mis oleksid takistuseks lisakaristuse kohaldamiseks. Ringkonnakohus oli seisukohal, et isikule ei olnud oluline elada oma lapsega ühes riigis, kuna kriminaalmenetluse kõrvalehoidumise eesmärgil oli ta Eestist lahkunud. Kohus märkis, et maksimaalses määras sissesõidukeelu kohaldamine peaks toimuma esimese astme kuritegude puhul, kuid isiku süü suurus oli siiski üle keskmise. Ringkonnakohus põhjendas, et väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seaduse („VSS“) §7⁴ lõikest 1 tulenevalt kohaldatakse välismaalasele, kes pole Eestis kuritegusid toime pannud sissesõidukeeldu kolmest kuni viie aastani, siis peab kohtuasjas kohaldama isikule keskmisest

suurema määraga lisakaristuse. Seega jäi kohus seisukohale, et väljasaatmine tuli kohaldada määras, mis oli üle keskmise, sealjuures 8 aastat.

Riigikohus tühistas ringkonnakohtu otsuse selles osas, mis puudutas lisakaristuse kohaldamist ja põhjendas oma seisukohta. Riigikohus viitas oma varasemale praktikale (kohtulahendile 3-1-1-38-09) ja selgitas, et põhiõiguste riivet tuleb nõuetekohaselt õigustada ja põhjalikult hinnata väljasaatmise vastavust süüdlase süü suurusele. Kaaludes süü suurusest tulenevat ohtu Eesti riigi õiguskorrale ning perekondlike sidemete katkemisega tekitavat ohtu, tuleb kindlaks teda, kas välismaalane on Eestis integreerunud või mitte. Kohus leidis, et integreerunud välismaalase Eestist väljasaatmiseks, peab kohus esitama need asjaolud, mis kaaluvad üles püsivate perekondlike sidemete katkemise asukohamaal ja tähelepanuta ei tohi jätta isiku sidemeid kodakondsusmaal.

Riigikohus viitas selles kohtuasjas ka varasemale kohtulahendile 3-1-2-1-12 ja märkis, et lisakaristust võib integreerunud välismaalasele mõista vaid siis, kui seda õigustavad õiguskorra kaitsmise huvid ning kuriteo raskusest tulenev süü suurus. Peale Riigikohtu varasema kohtupraktika viitas Riigikohus selles kohtuasjas ka EIK kohtupraktikale ja nimelt kohtuasjadele Üner vs. Holland, Maslov vs. Austria ja Samsonnikov vs. Eesti.

EIK oli kohtuasjas Üner vs. Holland leidnud, et kaalukate avalike huvide olemasolu korral, on võimalik integreerunud välismaalast lahutada tema asukohamaast. Maslov vs. Austria kohtuasjas oli kohus seisukohal, et peale asukohamaal perekonna olemasolule peab arvestama väljasaatmisel ka rikkumise raskusega, väljasaatvas riigis viibitud ajaga, rikkumisest möödunud ajaga ja hilisema käitumisega ning sotsiaalsete, kultuuriliste ja perekondlike sidemete tugevusega mõlemas riigis. Kohtuasjas Samsonnikov vs. Eesti oli kohus seisukohal, et kuigi isik oli asukohamaal elanud pikka aega, siis ei olnud ta näidanud üles huvi integreerumiseks ning tema perekondlikud sidemed olid nõrgad. Riigikohus selgitas kõigele eelnevale viidates, et lisakaristuse kohaldamine isikule selles kohtuasjas ei olnud õigustatud.

Riigikohus oli seisukohal, et ringkonnakohtus ei olnud analüüsinud uute kuritegude toimepanemise tõenäosust ega süüdlase Eestis viibimisest tuleneva ohu suurust. Ringkonnakohtus ei olnud välja selgitanud, kui kaua oli süüdlane Eestis viibinud, mil määral oli ta Eestiga integreerunud ning kus elavad tema lähedased lisaks tema alaealisele pojale.

Samuti ei olnud kohus tuvastanud, millised olid isiku sidemed oma kodakondsusriigiga. Seega leidis Riigikohus punktis 15, et keskendudes ainult toimepandud kuriteo raskusele, süü suurusele ja suhetele süüdlase pojaga, oli kohus materiaaõigust ebaõigesti kohaldanud ja jätnud tähelepanuta muud olulised asjaolud, mis olid oluliselt KarS § 54 alusel lisakaristuse mõistmise seisukohalt.

Kuna ringkonnakohus põhjendas lisakaristuse keskmisest kõrgema määra kohaldamist viidates VSS-le, siis selgitas Riigikohus, et väljasaatmise mõistmisel ei sõltu selle määr VSS §-s 7⁴, vaid tuleb vaadata, et põhi- ja lisakaristus kogumis ei ületa süüdlase süü suurust. Seega oli Riigikohus seisukohal, et eelneva põhikaristuse olemasolu tõttu, ei pea lisakaristusena mõistetav sissesõidukeeld ületama viit aastat.¹⁰⁵ Riigikohus tühistas ringkonnakohtu otsuse selles osas, mis puudutas lisakaristuse kohaldamist ning selgitas, et uuel arutamisel pidi ringkonnakohus hindama, kui suur oli isiku Eestis viibimisest tulenev oht Eesti õiguskorrale, analüüsima, millised olid tema sotsiaalsed sidemed asukoha- ja päritolumaaga ning kas õiguskorra kaitsmise huvi kaalus üles väljasaatmisega kaasneva põhiõiguste riive.

Kohtuasjas 1-17-10615 leidis maakohus, et isik tuli süüdi mõista kehalise väärkohtlemise eest. Kohtulahendi punktis 113 viitas maakohus lisakaristuse kohaldamisel arvestavatele asjaoludele ning Riigikohtu lahendile 3-1-1-38-09. Kohus tuvastas, et süüdlasel ei olnud abikaasat ega Eestis elavaid alaealisi lapsi, kuid tema toime pandud kuritegu ei vastanud lisakaristuse kohaldamise nõuetele, sest tema süü suurus oli alla keskmise määra. Maakohus selgitas, et kuigi isikut oli varem korduvalt karistatud kriminaalkorras, mis näitas, et senine karistus ei olnud teda piisavalt mõjutanud, siis arvestas kohus sellega põhikaristuse mõistmisel ning ei pidanud vajalikuks eraldi veel lisakaristuse mõistmist.

Ringkonnakohus jäi maakohtuga samale seisukohale. Süüdlane elas Eestis koos emaga, kuid teiste lähedaste, abikaasa või alaealiste laste olemasolu kohta Eestis andmed puudusid. Samuti ei tuvastanud kohus, kas mõni isiku lähedastest elab tema kodakondsusriigis Venemaal. Ringkonnakohus selgitas, et isikust lähtuv oht riigi õiguskorrale ei olnud väga suur ning talle mõistetud põhikaristus oli kaheksa aastat, mille jooksul oli tal võimalik oma senist õiguskorda

¹⁰⁵ 1-17-9941 p 16

rikkuvat elustiili muuta. Seega leidis kohus, et isiku perekondlikud sidemed olid Eestiga suuremad kui Venemaaga ning isiku süü suurus ei kaalunud üles tema perekondlike sidemete katkemise Eestis.

Ringkonnakohus jättis kohtuasjas 1-12-5986 väljasaatmise kohaldamata, sest kohtu hinnangul ei esinenud kohtuasjas argumente, mis kaaluks üles isiku sunniviisilise lahutamise oma perekonnast.¹⁰⁶ Ringkonnakohus viitas Riigikohtu lahenditele 3-1-1-38-09 ja 3-1-2-1-12 ning ei pidanud väljasaatmise kui äärmuslikku laadi lisakaristuse kohaldamist põhjendatuks.

Kohtuasjas 1-15-3051 punktis 4.6 leidis maakohus, et kuigi süüdlasel olid Eestis perekondlikud sidemed, siis ta töötas päritolumaal Venemaal ning teda oli ka varem karistatud Eestis toimepandud kuriteo eest, mille järgselt ei olnud isik oma kuritegelikku käitumist muutnud. Kohus oli seisukohal, et isiku kuritegude objektiks ja vahendiks olid tema pereliikmed, sh isiku endine elukaaslane ja lapse ema ning alaealine laps. Seega leidis maakohus, et perekonnaliikmete Eestis olemasolule vaatamata oli vajalik isiku väljasaatmine, kuna tema kuriteod olid suunatud oma perekonnaliikmete vastu. Ringkonnakohus oli lisakaristuse kohaldamise osas maakohtu otsuse tühistanud, kuid käesoleva magistritöö autorile ei olnud kohtulahendi terviktekst koos sellekohaste põhjendustega kättesaadav.

Mitmel juhul selgitasid kohtud lisakaristuse kohaldamata jätmist sellega, et isiku süü ei olnud suur. Kohtuasjas 1-15-1747 oli süüdlane mõistetud süüdi kelmuses ning maakohus oli talle kohaldanud ka väljasaatmist Eestisse sissesõidukeeluga viieks aastaks. Ringkonnakohus oli seisukohal, et maakohus ei põhjendanud lisakaristust kooskõlas KarS § 56 sätestatuga ja leidis, et väljasaatmine ei olnud vastavuses süüdlase süü suurusega. Kolleegium selgitas, et lisakaristus on kahetise iseloomuga, see peab täitma süüd heastavat ja ühiskonna turvalisust tagavat ülesannet, st kui põhikaristus ei ole eripreventiivse eesmärgi saavutamiseks piisav, siis saab lisakaristust isikule kohaldada.¹⁰⁷ Maakohus oli lähtunud lisakaristuse kohaldamisel ainult õiguskorra kaitsmise huvidest. Ringkonnakohus leidis, et kuna isikule oli mõistetud põhikaristus sanktsiooni alammääras, siis ületab karistus kogumis isiku süü suurust.

¹⁰⁶ 1-12-5986 p 18

¹⁰⁷ 1-15-1747 p 8.1

Kohtuasjas 1-11-11048 taotles prokurör narkokuriteos süüdi mõistetud isikutele väljasaatmist lisakaristusena. Ringkonnakohus selgitas, et lisakaristuse mõistmine on kohtu kaalutusotsus ning viitas ka Riigikohtu lahendile 3-1-1-38-09. Kuna põhikaristus, mis mõisteti isikutele, oli alla sanktsiooni keskmise, siis ei ole lisakaristus kooskõlas isikute süü suurusega. Lisaks tuvastas kolleegium, et ühel süüdlasel oli elukoht Eestis, kus ta oli mitu aastat oma elukaaslasega elanud.

Kohtuasjas 1-18-8341 mõisteti isik süüdi kehalise väärkohtlemise eest ning võimuesindaja vastase vägivalla eest. Maakohus lisakaristust isikule ei kohaldanud tulenevalt isiku süü suurusest ja erandlike asjaolude puudumisest. Ringkonnakohus tuvastas, et süüdlase lähedased elasid isiku kodakondsusriigis ning Eestis viibis ta vaid töölähetuses. Ringkonnakohus viitas ka Riigikohtu lahendile 1-17-9941 ja leidis, et isiku Eestis viibimisest tulenev oht ei olnud suur. Tuginedes sellele, et põhi- ja lisakaristus kogumis ei tohi ületada süü suurust, siis leidis ringkonnakohus, et lisakaristuse kohaldamine ei olnud vajalik.

Eesti kohtud on väljasaatmise kohaldamata jätmist põhjalikult põhistanud KarS § 54 lõike 1 teisele lausele kohaselt. Enamikes kohtuotsustes, kus kohus lisakaristuse kohaldamata jätmist selgitas, oli kohus viidanud kas Riigikohtu lahendile 3-1-1-38-09 või 1-17-9941, mistõttu järgivad madalama astme kohtud Riigikohtu kohtupraktikat. Võrreldes väljasaatmise kohaldamise arvu (451 väljasaadetut) lisakaristuse kohaldamata jätmiste arvuga, milleks on 17, siis on erinevus märgatav. Paljudes kohtuotsustes, milles väljasaatmine kohaldati, ei olnud isikutel perekondlikke sidemeid Eestiga, mistõttu ei pidanud kohus väljasaatmist ka KarS § 54 lg 1 teise lause järgi hoolikalt põhistama. Samas jättis kohus lisakaristuse kohaldamata seetõttu, et perekondlikud sidemed kaalusid üles kuriteo raskuse või ei olnud isiku süü suur.

Väljasaatmine jäeti kohaldamata peamiselt seetõttu, et isik oli Eestis integreerunud välisriigi kodanik. Näiteks oli kohus jätnud väljasaatmise mõistmata kohtuasjades 1-08-5541, 1-09-11836 ja 1-17-1020, kus kohus oli tuvastanud, et isik töötas ja elas Eestis ning tal olid perekondlikud sidemed Eestiga. Kohtuasjad, kus kohus oli jätnud lisakaristuse kohaldamata rõhutades ka rohkem seda, et isiku süü ei olnud nii suur, olid näiteks 1-09-21986, 1-17-8828, 1-17-10615 ja 1-18-8341. Järelikult on kohtud eriti lisakaristuse kohaldamata jätmisel põhjalikult selgitatud, miks ei saa väljasaatmist isikule mõista.

2.3. Euroopa Liidu kodanike ja teistest välisriikidest pärit kodanike väljasaatmise erisused ja nende võrdlus

Eelnevalt¹⁰⁸ tõi magistritöö autor välja selle, milliste riikide kodanikele kohaldasid kohtud lisakaristust ning millistele välisriigi kodanikele lisakaristust ei kohaldatud. Euroopa Liidu kodanikele kohaldati väljasaatmine kokku 171-l kohal ja uuritud kohtupraktika järgi jäeti lisakaristus kohaldamata ühel korral. Väljasaatmine kohaldati Eesti lähinaabrite kodanikele kokku 129 korral, seega moodustasid juba Eesti lähinaabrite kodanikud $\frac{3}{4}$ kõikidest Euroopa Liidu kodanikest, kellele kohus lisakaristuse kohaldas. Teised Euroopa Liidu riigid, kellele lisakaristus kohaldati olid järgmised: Poola, Bulgaaria, Rumeenia, Holland, Itaalia, Hispaania, Portugal, Saksamaa, Ungari ja Tšehhi. Lisakaristus jäeti kohaldamata ühele Läti kodanikule.

Teistele välisriigi kodanikele, kes ei olnud Euroopa Liidu kodanikud või kelle kodakondsus oli teadmata, kohaldati lisakaristust 113 korral. Lisakaristust ei kohaldatud kümnele Venemaa kodanikule ja ühele Gruusia kodanikule. Eesti naaberriigi Venemaa kodanikele kohaldati lisakaristust 45 korral (kui Venemaa/Läti topeltkodakondsusega isikut mitte arvestada), mis on juba 40% kõikidest isikutest, kellele kohaldati lisakaristus väljaspool Euroopa Liitu. Teised riigid on välja toodud käesoleva magistritöö peatükis 2.1.

Statistika põhjal saab kinnitada, et enamik välisriigi kodanikest, kellele väljasaatmine ka määrati olid Eesti naaberriigid. Eelduslikult on Eesti naaberriikidest pärit välisriigi kodanike rohkem välja saadetud põhjusel, et neid kodanikke on Eestis lihtsalt rohkem. Statistika andmebaasi¹⁰⁹ andmete põhjal elas Eestis 2019. a seisuga kokku 1 324 820 inimest, kellest Euroopa Liidu kodanikke oli 20 891 ja teiste välisriikide kodanikke 2228 inimest. Läti, Leedu ja Soome kodanikke oli vastavalt 4409, 1941 ja 4749 inimest, kokku 11 099 isikut, mis moodustab üle poole (ligikaudu 53%) kõikidest Eestis viibivatest Euroopa Liidu kodanikest. Venemaa kodakondsusega isikuid oli 1544 isikut, mis moodustab ligikaudu 69% kõikidest välisriikide kodanikest väljaspoolt Euroopa Liitu. Seega saab järeldada, et Eesti lähinaabrite kodanike puhul arutleti lisakaristuse kohaldamist või kohaldamata jätmist peamiselt sellel

¹⁰⁸ Käesoleva magistritöö peatükid 2.1 ja 2.2

¹⁰⁹ Eesti Statistika. Rahvastik sünniriigi/kodakondsuse, maakonna, soo ja vanuserühma järgi, 1.jaanuar. haldusjaotus seisuga 01.01.2018. Arvutivõrgus: <http://andmebaas.stat.ee/Index.aspx?lang=et&DataSetCode=RV069U> (23.04.2020)

põhjusel, et neid elab Eestis rohkem. Järeldada saab ka seda, et kuna neid isikuid elab Eestis rohkem, siis on ka suurem võimalus, et nad on Eestis integreerunud, mistõttu on kohtutel olnud vajadus lisakaristuse kohaldamist või mitte kohaldamist põhistada vastavalt KarS § 54 lg 1 teisele lausele.

Magistritöö peatükis 2.1 on välja toodud need kohtulahendid, kus kohus põhjendas, miks lisakaristus isikule määratakse. Euroopa Liidu kodanikele väljasaatmise kohaldamisel ei pidanud kohus kordagi põhistama väljasaatmist vastavalt KarS § 54 lg 1 teisele lausele uuritud kohtupraktika põhjal. Kuigi kohtuasjas nr 1-15-5159 oli Itaalia kodakondsusega süüdlasel suhe Eesti kodanikuga, olid nad tutvunud Hispaanias, kus elukaaslane, kes oli kuriteo kaasosaline, plaanis ka edasi töötada, mistõttu kohus ei pidanud perekondlikke sidemeid Eestiga tugevateks. Teistes kohtuasjades leidis kohus, et Euroopa Liidu kodanikust süüdlane oli Eestis viibinud lühikest aega või ei olnud isikul Eestiga perekondlikke sidemeid, st perekondlikud sidemed olid isikul oma kodakondsusriigiga. Seega ei ole kohus pidanud Euroopa Liidu kodanikust välismaalaste integreerumist Eestiga põhjalikult arutama.

Kohus oli mitmes kohtulahendis kohaldanud väljaspool Euroopa Liitu asuva välisriigi kodanikust süüdimõistetule lisakaristust, siis kui nad olid Eestis viibinud lühikest aega või ei olnud neil Eestiga sidemeid. Samas, erinevalt Euroopa Liidu kodanikele lisakaristuse kohaldamisest, oli kohus määranud väljasaatmise isikule ka siis, kui süüdlane oli Eestiga integreerunud või olid tal Eestiga mingisugused perekondlikud sidemed.

Kohtuasjas 1-08-8428 oli Venemaa kodanik abiellunud Eesti kodanikuga, mistõttu pidi kohus põhistama lisakaristuse kohaldamist. Kuna süüdlane oli abiellunud eestlasega alles pärast süüdistusaktist teadasaamist ja isiku alaealine poeg elas Venemaal, siis leidis kohus, et süüdlane ei olnud oma uue elukaaslase laste ülalpidamiskohustust ning tal olid tugevamad perekondlikud sidemed Venemaaga. Kohtuasjas 1-13-3168 oli Venemaa kodakondsusega isikul eestlasest abikaasa, kuid kellega ei olnud ta kunagi faktiliselt koos elanud ning alaealine laps, keda süüdlane ise ei kasvatanud. Samuti leidis kohus, et isikul olid tugevad sidemed Venemaal ning otsustas isikule väljasaatmist kohaldada. Tuneesia kodanikul olid kohtuasjas 1-13-11203 olemas perekondlikud sidemed Eestiga, kuid kohus leidis, et isik ei osalenud oma laste kasvatamises, mistõttu olid tema perekondlikud sidemed Eestiga nõrgad.

Kohtuasjas 1-18-8802 elasid Venemaa kodaniku ema ja õde Eestis, kuid isik ei olnud näidanud üles huvi Eestiga integreerumiseks. Süüdlasel ei olnud Eestis püsivat töökohta, tema emakeel oli vene keel, ta oli varem töötanud Venemaal, kus tal oli ka elamiskoht ning ta ei olnud püüdnud omandada Eesti kodakondsust. Kohus jõudis järeldusele, et isiku sotsiaalsed sidemed olid tugevamad Venemaaga ja seega oli ka väljasaatmine õigustatud. Egiptuse kodanikul olid kohtuasjas 1-19-6991 Eestis perekondlikud sidemed (endine abikaasa ja alaealised lapsed), kuid ta oli oma pereliikmete suhtes toime pannud kuritegusid. Kohus leidis, et süüdlasel ei olnud Eestis töö- ega elukohta, ta ei vallas eesti keelt ning tal olid säilinud kontaktid Egiptusega, seega oli lisakaristuse kohaldamine põhjendatud.

Euroopa Liidu kodanike ja mittekodanike väljasaatmine KarS § 54 lg 1 alusel üksteisest ei erine, kuid siiski on Eesti kohtud pidanud palju rohkem põhistama väljasaatmist juhul, kui isik oli pärit väljaspoolt Euroopa Liitu. Üheks selle asjaolu põhjuseks võib olla see, et Euroopa Liidus on isikutel võimalik vabalt liikuda, mistõttu on neil kergem tulla Eestisse ainult kuritegusid toime panema, samal ajal kui nende perekond on nende kodakondsusriigis. Väljaspoolt Euroopa Liitu pärit inimesed võivad olla rohkem Eestiga integreerunud seetõttu, et neil on raskem minna tagasi oma päritolumaale ja seega on nad otsustanud jääda Eestisse.

Seda järeldust toetab ka see, et kohtuotsustes, kus kohus jättis isikule lisakaristuse kohaldamata oli valdavas osas tegemist väljaspool Euroopa Liidu asuva välisriigi kodanikuga. Nimelt oli uuritud kohtupraktika seas ainult üks otsus, kus kohus ei kohaldanud väljasaatmist Euroopa Liidu kodanikule. Otsuses 1-18-8341 ei olnud Läti kodanikul Eestis perekondlikke suhteid ning lisakaristus jäeti kohaldamata seetõttu, et tema Eestis viibimisest tulenev oht ei olnud suur ja karistuste kogumis ületaks lisakaristus isiku süü suurust.

Kõikidel teistel juhtudel, kus isiku kodakondsus märgitud oli, otsustas kohus lisakaristuse mõistmata jätta Venemaa kodanikele ja ühele Gruusia kodanikule. Enamikes nendes kohtuotsustes viitasid kohtud väljasaatmise kohaldamata jätmise põhjendamisel kahele Riigikohtu lahendile: kohtuotsustele 3-1-1-38-09 ja 1-17-9941. Väljasaatmine jäeti näiteks kohaldamata siis, kui Eestis elasid süüdlase lähisugulased, keda süüdlase väljasaatmine võib

oluliselt mõjutada.¹¹⁰ Samuti ei olnud mitmel juhul isikutel tugevaid sidemeid kodakondsusriigiga.¹¹¹ Seega oli enamikel juhtudel tegemist integreerunud välismaalasega, kelle perekondlikud sidemed Eestiga olid tugevad ja ei õigustanud väljasaatmise kohaldamist.

Kohtuasjas nr 1-09-21986 otsustas maakohus mõista isikule, kes oli toime pannud narkokuriteo ja tulirelva ebaseadusliku käitlemise, väljasaatmise sissesõidukeeluga viis aastat. Maakohus tuvastas, et süüdlane töötab ja elab Venemaal, sealjuures elavad Venemaal ka isiku viimane elukaaslane ja nende ühine alaealine laps, kes käib Venemaal koolis. Isiku 17-aastane poeg elab Eestis ja ta ei anna poja ülalpidamiseks raha. Seega leidis kohus, et süüdlane oli tihedamini seotud päritolumaaga ja tal puudusid lähedased suhted Eestis.

Üheks peamiseks erinevuseks Euroopa Liidu kodanike ja väljaspool Euroopa Liitu asuvate riikide kodanike väljasaatmisel on see, et Euroopa Liidu kodanikke saab lisaks KarS § 54 lg-le 1 välja saata ka KarS § 54 lg 3 ja lg 4 alusel. Kuna vastavalt direktiivile 2004/38/EÜ ja ELTL artiklike 20 on Euroopa Liidu kodanikel õigus vabalt liikuda ja elada liikmesriikide territooriumil, siis peavad kohtud Euroopa Liidu kodanike väljasaatmisel eriti põhjendama, miks tuleb isikute vaba liikumist piirata. KarS § 54 lõigete 3 ja 4 järgi saab Euroopa Liidu kodaniku välja saata ka siis, kui ta Eestis viibimine ohustab avalikku korda või riigi julgeolekut. Kuna Euroopa Liidu õiguses ei ole eraldi välja toodud, milline on täpselt see tegevus, mis avalikku korda või riigi julgeolekut ohustab, siis on selle defineerimine liikmesriigi enda otsustada.

Direktiivi artikkel 8 sätestab, et Euroopa Liidu kodanike väljasaatmisel peavad liikmesriigid arvestama asjaolusid, milleks on näiteks kui kaua on asjaomane isik riigi territooriumil elanud, isiku vanus, tervislik seisund, perekondlik ja majanduslik olukord, sotsiaalne ja kultuuriline integratsioon vastuvõtvasse liikmesriiki ning sidemed päritoluriigiga. Kuna need asjaolud ühtivad suurel määral ka asjaoludega, millega peavad kohtud arvestama KarS § 54 lg 1 alusel isiku väljasaatmisel, siis ei erine KarS § 54 lg 3 ja lg 4 alusel väljasaatmise põhjendused tunduvalt KarS § 54 lg 1 alusel väljasaatmisest. Ka Euroopa Kohtu lahendites¹¹², milles

¹¹⁰ Nt kohtuotsustes 3-1-1-38-09, 1-08-5541, 1-17-1020, 1-17-8828

¹¹¹ Nt kohtuotsustes 1-09-11836, 1-17-1020, 1-17-10615

¹¹² Nt kohtulahend C-145/09

analüüsitakse Euroopa Liidu kodanike väljasaatmist, on toodud sarnased põhjendused nagu ka EIK kohtupraktikas. Euroopa Kohtu praktikas on lisatud veel, et isiku väljasaatmisel tuleb arvestada tema liikmesriigist eemalviibimiste igakordset ja kogukestust ning nende sagedust, samuti põhjuseid, mis tõid kaasa selle, et ta sellest liikmesriigist lahkus.

KarS § 54 lg 3 ja lg 4 on lisatud karistusseadustikku hiljem kui KarS § 54 lg 1, mistõttu ei ole kohtud eelduslikult pidanud nende sätete alusel palju Euroopa Liidu kodanikke Eestist välja saatma. KarS § 54 lg 4 alusel ei ole uuritud kohtupraktika järgi ühtki korda kohus Euroopa Liidu kodanikule väljasaatmist kohaldanud. KarS § 54 lõikele 3 viitas kohus 21 korral, neist viiel juhul oli kohus viidanud KarS § lõikele 3 kohtuotsuse tekstis, kuid otsuse resolutsioonis oli mõistnud lisakaristuse KarS § 54 lg 1 alusel. Üheteistkümnel korral mõistis kohus väljasaatmise Euroopa Liidu kodanikule nii KarS § 54 lg 1 kui ka lg 3 järgi. Viiel korral kohaldas kohus lisakaristust ainult KarS § 54 lõike 3 alusel. Kokkuleppemenetluses läbi viidud kohtuasju oli kokku 18. Euroopa Liidu riike, kelle kodanikke KarS § 54 lg 3 alusel välja saadeti oli kokku kolm, need olid Läti, Leedu ja Soome. Läti kodanikke oli viis, Leedu kodanikke kuus ja Soomest oli üks kodanik, samas ei olnud isiku kodakondsust märgitud kaheksal korral.

Kõik viis kohtuotsust, milles kohus määras Euroopa Liidu kodanikule lisakaristuse KarS § 54 lg 3 järgi, olid kokkulepped. Neist Euroopa Liidu kodanikest kolm isikut olid Läti kodakondsusega, üks Leedu kodanik ning ühe isiku kodakondsust polnud otsuses märgitud. Kahel korral oli isik toime pannud röövimise, ühel korral varguse, ühel korral esines arvutikelmust, ühel korral mootorsõiduki joobes juhtimist ning ühel korral võltsitud tähtsa isikliku dokumendi hankimist ja kasutamist. Kahel juhul kohaldas kohus isikule väljasaatmise kolmeaastase sissesõidukeeluga, ühel juhul üheaastase, neljaaastase ning kuueaastase sissesõidukeelu. Ühelgi korral ei põhjendanud kohus eraldi väljasaatmise kohaldamist, kuid kohtuasjas 1-16-6760 mainis kohus, et isikul puudus Eestis kindel elukoht.

Kohtuasju, milles kohus kohaldas Euroopa Liidu kodanikule väljasaatmise KarS § 54 lg 1 ja lg 3 järgi, oli kokku 11 ja need kõik olid läbi viidud kokkuleppemenetluses. Ka nendes kohtuasjades ei põhjendanud kohus eraldi, miks KarS § 54 lg 3 järgi isiku väljasaatmine on õigustatud. Kuuel juhul ei olnud isiku kodakondsust märgitud, kahel korral oli süüdlane Leedu kodanik ning ühel juhul oli süüdlaseks Soome ja ühel juhul Läti kodanik. Viiel korral

oli Euroopa Liidu kodanik pannud toime varguse, kolmel korral narkokuriteo ning ühe korra röövimise, strateegilise kaube ebaseadusliku vedu katse ja võimuesindaja vastase vägivalla. Viiel korral mõistis kohus lisakaristuse keskmises määras, st viieaastase sissesõidukeeluga, kahel korral kolmeaastase sissesõidukeeluga ning ühel korral nii üheksaastase sissesõidukeeluga väljasaatmise kui ka seitsmeaastase sissesõidukeeluga lisakaristuse.

Kohtuasjad, kus kohus oli KarS § 54 lõiget 3 väljasaatmise põhjendamisel arutanud, kuid milles Euroopa Liidu kodanikku selle sätte alusel välja ei saadetud, oli kokku viis, sealjuures oli kaks kohtuasja läbi viidud kokkuleppemenetluses. Kolmel juhul oli väljasaadetu Leedu kodanik, ühel juhul Läti kodanik ja ühe isiku kodakondsust ei olnud kohtuasjas märgitud. Kolmel korral oli isik toime pannud varguse (ühel juhul katse), ühel juhul oli Euroopa Liidu kodanik toime pannud tapmise, võimuesindaja vastase vägivalla ning tubakatoodete käitlemise korra rikkumise. Kolmel korral mõistis kohus isikule kümneaastase sissesõidukeelu ning ühel korral mõistis kohus viieaastase ja kolmeaastase sissesõidukeeluga lisakaristuse.

Kohtuasjas 1-16-10765 leidis kohus, et süüdlasel puudusid Eestiga püsivad sidemed, mistõttu ei pidanud kohus KarS § 54 lg 1 järgi lisakaristuse kohaldamist põhistama. Kohus oli hinnangul, et ka pärast põhikaristuse kandmist ohustab Läti kodanik Eestis avalikku korda arvestades kuriteo asjaolusid ning süüdlase suhtumist toimepandusse.

Kohtuasjas 1-17-352 kohaldas kohus kahele Leedu kodanikule väljasaatmise Eestisse sissesõidukeeluga kümneks aastaks. Leedu kodanikud olid toime pannud varguse ja ringkonnakohus põhjendaks, miks vastavalt KarS § 54 lõigetele 1 ja 3 oli lisakaristuse kohaldamine põhjendatud. Ringkonnakohus põhjendas otsuse punktis 14, et väljasaatmise kohaldamise eesmärgiks on uute kuritegude toimepanemise takistamine välisriigi kodaniku poolt ning iga riik võib välja saata need välisriigi kodanikud, kes ohustavad riigi julgeolekut, rikuvad avalikku korda ja panevad toime õigusrikkumise. Kolleegium selgitas, et väljasaatmisega kaasnev sissesõidukeeld tagab riigi kodanike turvatunde ja võimaldab vältida mistahes uute õigusrikkumiste toimepanemist nii riigi kui kodanike suhtes.

Ringkonnakohus oli seisukohal, et väljasaatmine on põhjendatud nende isikute suhtes, kes sisenevad Eestisse kindla eesmärgiga panna toime varavastaseid kuritegusid ning selline

välisriigi kodanik ohustab riigi avalikku korda. Kohus tõi esile korrakaitseaduse § 4 lg 1 ja selgitas, et avalik kord on “õigusaktidest tulenev elukorraldus”, mille kaitsealana võib sisuliselt mõista kogu objektiivset õiguskorda ning selle rikkumisega on alati tegemist siis, kui rikutakse õigusnormi. Kohus tuvastas, et süüdlane oli toime pannud suure arvu varguse episoodide (16), mis olid kõik toime pandud sissetungiga sõidukitesse ja millega tekitati kannatanutele märkimisväärset varalist kahju. EIK on kohtuasjas Onur vs. Ühendkuningriik olnud seisukohal, et ka kergemad kuriteod võivad ohustada avalikku korda siis, kui need on toime pandud korduvalt.¹¹³ Ringkonnakohtu hinnangul näitas süüdlane äärmiselt ükskõikset suhtumist nii kahju tekitamisse võõrastele isikutele kui ka riigi õiguskorda tervikuna.

Kuigi KarS § 54 lg 3 ja 4 on karistusseadustikus olnud sätestatud juba aastaid, siis ei ole kohtud lisakaristust nende sätete alusel eriti kohaldanud. KarS § 54 lg 4 järgi ei kohaldanud kohus väljasaatmist ühelgi korral, samas kui KarS § 54 lõikele 3 oli kohus viidanud 21 korral. Võrreldes sellega, et KarS § 54 lg 1 järgi kohaldati lisakaristust Euroopa Liidu kodanikele kokku 171 korral, siis saab järeldada, et kohtud ei ole veel harjunud Euroopa Liidu kodanike väljasaatmise puhul KarS § 54 lõikeid 3 ja 4 kaaluma. Kõik need kodanikud, kelle lisakaristuse mõistmisel kohus ka KarS § 54 lg-le 3 viitas, olid Eesti lähinaabrite kodanikud.

Võrreldes Euroopa Liidu kodanikke väljaspool Euroopa Liidu asuvate riikide kodanikega, saab järeldada, et erinevused tulenevad peamiselt isikute integreerumise tasemest. Kuna Euroopa Liidu piires on võimalik vabalt liikuda, siis on EL kodanikud jäänud harvemini Eestisse püsivalt elama ja siin ka perekonna loonud. EL kodanikel, eriti Eesti lähinaabritel, on üldjuhul võimalik ilma piirikontrolli läbimata siseneda Eestisse ja väljuda Eestist kiiremini.

Mitte EL liikmesriikidest oli kohus väljasaatmist kohaldanud või kohaldamata jättnud kõige enam Venemaa kodanikele. Arvestades seda, et Statistikaameti andmetel elas Eestis 2019. a seisuga 84628 Venemaa kodakondsusega isikut ja kõikidest Euroopa Liidu liikmesriikidest (va Eesti) oli kokku 20891 isikut, mis on neli korda vähem kui Venemaa kodanikke, siis ei ole selline kohtupraktika alusel tuvastatav statistika üllatav. Venemaa kodanikud on Eestiga

¹¹³ EIKo 17.02.2009, *Onur vs. Ühendkuningriik*

rohkem integreerunud ning seetõttu on sageli nende Eestist väljasaatmine ja sissesõidukeelu kohaldamine takistatud.

KOKKUVÕTE

Magistritöö eesmärgiks oli välja selgitada, millistel põhjustel on Eesti kohtud välisriigi kodanikest süüdimõistetutele väljasaatmist kohaldanud ning millistel põhjustel on lisakaristus jäetud kohaldamata. Analüüsi aluseks oli Eesti kohtute kohtupraktika, milles kohtud KarS §-s 54 sätestatud lisakaristuse mõistmist käsitlesid. Õiguslikud probleemid, mis lisakaristuse mõistmisel esile tõusevad on eelkõige seotud isiku perekondlike ja sotsiaalsete sidemete olemasoluga Eestis, sest väljasaatmine võib riivata isiku PS §-s 26 ja EIÕK artiklis 8 sätestatud õigust era- ja perekonnaelu puutumatusse.

Uuritud kohtupraktika järgi on lisakaristuse kohaldamisel perekondlike sidemete olemasolul kohus põhjendanud, miks kaalub süüdlase süü suurus üles nende sidemete katkemise. Enamikel juhtudel, kus kohus väljasaatmist põhjendas lisaks KarS § 54 viitele, ei olnud isiku era-ja perekonnaelu puutumatus õigust riivatud, sest süüdlasel puudusid Eestiga igasugused perekondlikud ja sotsiaalsed sidemed. Mitmel juhul oli süüdlane viibinud Eestis lühiajaliselt või tulnud Eestisse kindla eesmärgiga panna Eestis toime kuritegusid. Järelikult ei ole PS §-s 26 ja EIÕK artiklis 8 sätestatud era- ja perekonnaelu puutumatus riivet pidanud kohus palju käsitlema.

Kohtupraktika analüüsi käigus selgus, et väljasaatmist kohaldati 451 korral ja väljasaatmine jäeti kohaldamata 17 korral. Kuigi lisakaristust kohaldati oluliselt rohkem kui see jäeti kohaldamata, ei olnud enamikul juhtudel isikul Eestiga tugevaid sidemeid ja kohtud põhjendasid väljasaatmise kohaldamist vähe. Nendel kordadel, kus kohus otsustas isikule väljasaatmist kohaldada vaatamata isiku perekondlike sidemete olemasolule Eestis, põhjendas kohus oma otsust sageli viidates Riigikohtu praktikale või EIK kohtupraktikas väljakujunenud kriteeriumitele, millega tuleb isiku väljasaatmisel arvestada. Väljasaatmise kohaldamisel tuleb arvestada näiteks kuriteo raskuse ja iseloomuga, sealjuures isiku süü suurusega, isiku perekondlike sidemete olemasoluga nii Eestis kui ka kodakondsusriigis, väljasaatmise mõjuga süüdlase perekonnaliikmetele ja millisel määral on süüdlane Eestis integreerunud. Riigikohtu praktikale viitasid Eesti kohtud palju ka siis, kui väljasaatmine jäeti kohaldamata, sealjuures selgitasid kohtud iga kord põhjalikult, miks väljasaatmist süüdlasele tuleb kohaldada või miks lisakaristust kohaldada ei saa.

Surem osa isikutest, kellele lisakaristus kohaldati olid Eesti naaberriikide kodanikud, st Vene Föderatsiooni, Läti, Leedu ja Soome kodanikud. Lisakaristus jäeti kõikidel juhtudel, kus isiku kodakondsus teada oli, kohaldamata naaberriikide kodanikele va ühel juhul. Sealjuures ei kohaldatud lisakaristust kümnele Venemaa kodanikule ja ühele Läti kodanikule. Autor järeldeb, et selline suundumus kohtupraktikas on seetõttu, et Venemaa kodanikke elab Eestis lihtsalt rohkem ning nad on Eestiga ka rohkem integreerunud, kuna Euroopa Liidu kodanikel on võimalik vabalt liikuda Euroopa Liidu piires.

Rohkem kui 80% kohtuasjadest, mis käesoleva magistritöö käigus käsitleti, oli läbi viidud kokkuleppemenetluse sätete järgi. Samuti oli suur osa kohtuasjadest läbi viidud lühi- või kiirmenetluses. Selline ülekaalukas kohtupraktika suundumus näitab peale selle, et kohtumenetluses eelistatakse säästa ressursse, ka seda, et tõenäoliselt on välisriigi kodanikest süüdimõistetutel Eestiga nõrgad sidemed, kuna nad on ise nõus Eestist määratud ajaks lahkuma. Samuti on lihtmenetluste nii suure hulga tõttu kohtud pidanud vähem lisakaristuse kohaldamist põhjendama. KarS § 54 sätte muutmiseks koostatud eelnõu järgi, milles on välja toodud plaan võimaldada välismaalasel võtta kohustus Eestist lahkumiseks koos riiki tagasipöördumise keeluga, oleks võimalik välismaalastest süüdlaste väljasaatmist veelgi enam hõlbustada.

Väljasaatmist kohaldati keskmisest kõrgemas määras siis, kui isiku süü kaalus üle perekondlike sidemete olemasolu Eestis, seda näiteks narkootikumide ebaseadusliku käitlemise ja varguse (eelkõige KarS § 199 lg 2 p-d 4-9) toimepanemisel. Ühel juhul leidis kohus, et väljasaatmine oli kümneaastase sissesõidukeeluga õigustatud siis, kui süüdlane abiellus Eesti kodanikuga alles pärast väljasaatmise kohaldamise võimalusest teadasaamist. Teisel juhul õigustas kohus väljasaatmise kohaldamist ka juhul, kui isik ei olnud kunagi oma abikaasaga faktiliselt koos elanud. Seega on kohus leidnud, et perekonnaelu puutumatuse riive on lubatud juhul, kui asjaoludest nähtuvalt võis abielu loomise põhjuseks olla väljasaatmise takistamine. Kuigi mõlemal juhul oli isikul ka tugevad sidemed oma päritoluriigiga, siis on kohus väljasaatmise kohaldamisel pidanud oluliseks seda, millal süüdlane perekonna lõi ning kas süüdlane elas ja suhtles oma perekonnaga.

Keskmises määras karistuse kohaldamist õigustas kohus enim varguse ja kelmuse toimepannud isikute suhtes, samuti ka narkokuriteo toimepannud süüdlaste suhtes. Era- ja

perekonnaelu puutumatuse riivet õigustas kohus siis, kui süüdlane ei suhelnud oma perekonnaga regulaarselt või kui isik ei olnud näidanud üles huvi Eestiga integreerumiseks isegi kui tema lähedased elasid Eestis. Kohus on perekonnasidemete puhul pidanud tähtsaks seda, et süüdlane osaleks perekonnaelus: ta peab täitma oma laste ülalpidamiskohustust ja ka nendega sageli suhtlema. Kui süüdlasel oli Eestiga tugevad perekondlikud sidemed, siis on kohtud arvestanud ka sellega, kas süüdlane on soovinud Eestiga integreeruda, st kas ta oli püüdnud omandada Eesti kodakondsust ja kas tal oli Eestis püsiv töökoht.

Alla keskmise määra lisakaristuse kohaldamisel põhjendas kohus väljasaatmist vähem, sest suur osa kohtuasjadest, milles lisakaristus alla keskmise määra kohaldati, ei viidud läbi üldmenetlustes. Süüteod, mille eest isik süüdi mõisteti olid enamasti vargus, kelmus ja mootorsõiduki joobes juhtimine. Kohus on põhistanud perekonnaelu puutumatuse riivet näiteks siis, kui isiku enda käitumise tõttu on perekondlikud sidemed katkenud. Kohus on olnud seisukohal, et kui süüdlase kuriteod on suunatud oma perekonna vastu ja kui tema perekonnaliikmed soovivad ise süüdlasega suhtluse katkestada, siis ei ole süüdlase perekondlikud sidemed enam tugevad.

Väljasaatmine jäeti kohaldamata peamiselt siis, kui süüdlane oli Eestiga integreerunud ja isiku süü ei olnud nii suur. Analüüsi tulemusel selgus, et kõige rohkem jäeti lisakaristus kohaldamata siis, kui isik oli toime pannud kehalise väärkohtlemise või tapmise, neist viimane on EIK hinnangul raske kuritegu ning mille eest on väljasaatmine üldjuhul õigustatud. Seega saab järeldada, et kohtud on väljasaatmise kohaldamisel integreerunud välisriigi kodanike suhtes pigem ettevaatlikud ja oluliste perekondlike sidemete olemasolul jäetakse väljasaatmine kohaldamata. Kuna väljasaatmine on üks raskemaid lisakaristusi, mida saab füüsilisele isikule süüteo eest kohaldada, siis peab isiku süü olema tunduvalt suurem perekondlike sidemete säilimise vajadusest – seda järgib ka Eesti kohtupraktika. Integreerunud välismaalaste puhul oli kohus hinnangul, et oluline on kindlaks teha, kuidas mõjub süüdlase väljasaatmine tema lähedastele ja millised on isiku suhted päritoluriigiga. Paljudel juhtudel, kus kohus otsustas lisakaristust mitte kohaldada, oli süüdlane sündinud Eestis, omandanud siin hariduse ja elanud siin pikka aega, mistõttu oli ta Eestiga olnud aastaid tugevalt seotud ning tema sidemed kodakondsusriigiga olid nõrgad. Mitmel korral leidis kohus, et kergendavad asjaolud või süüdlase osaliselt õigeks mõistmine vähendas isiku

süü suurust ja tema isikust lähtuvat ohtu Eesti õiguskorrale ning seega ei olnud õigustatud talle väljasaatmise mõistmine.

Magistritöös võrdles autor ka Euroopa Liidu kodanike ja teistest välisriikidest pärit kodanike väljasaatmise erisusi ning leidis, et väljasaatmine ei ole palju mõjutatud sellest, kas isik on Euroopa Liidu kodanik või mitte. Euroopa Liidu kodanikke on võimalik Eestist välja saata lisaks üldsätele ka KarS § 54 lg 3 ja lg 4 alusel ehk siis, kui isiku Eestis viibimine ohustab avalikku korda või riigi julgeolekut. Kohtupraktikas on kohtud üksnes KarS § 54 lg 3 alusel isiku välja saatnud kokkuleppemenetluses läbi viidud kohtuasjades, milles kohus omapoolseid põhjendusi ei andnud. Kuigi KarS § 54 lõikele 3 viitas kohus mõnel juhul teksti sees või resolutiivosas, siis selgitusi sätte kohaldamise kohta andis kohus vähe peamiselt kokkuleppemenetluste rohkuse tõttu. Kohus on põhjendanud Euroopa Liidu kodaniku puhul, et tuleb takistada seda, et isik ei paneks toime uusi kuritegusid, mistõttu tagaks väljasaatmisega kaasnev sissesõidukeeld riigi kodanikele turvatunde. KarS § 54 lg 4 on olnud karistusseadustikus sätestatud juba aastaid, kuid mitte kordagi ei ole Eesti kohtud pidanud selle sätte alusel väljasaatmist kohaldama. Järelikult lähtuvad kohtud Euroopa Liidu kodanike puhul pigem KarS § 54 lõikest 1 ja kuidas mõjutab väljasaatmine isiku perekondlikke sidemeid, mitte kuidas ohustab isik Eesti avalikku korda või riigi julgeolekut.

Kohtupraktika alusel saab järeldada, et kohtud kohaldavad lisakaristust sageli, kuid kui isikul on Eestiga perekondlikud sidemed ning kui isik on Eestiga integreerunud, kaalub kohus väljasaatmist ja eelistab lisakaristuse kohaldamata jätta. Välisriigi kodanike väljasaatmisel riivatakse isiku õigust era- ja perekonnaelu puutumatusse vaid siis, kui süüdlase perekondlikud sidemed on nõrgad isiku enda käitumisest tulenevalt. Samas on kohtud perekondlikud sidemed katkestanud juhtudel, kus süüdlasel olid päritoluriigis samuti tugevad sidemed ning tal oli võimalik väljaspool Eestit eriliste raskusteta hakkama saada.

THE PROBLEMS CONCERNING THE EXPULSION OF CONVICTED CITIZENS OF A FOREIGN STATE OF AN INTENTIONAL CRIMINAL OFFENCE

Abstract

The expulsion of foreign nationals with prohibition on entry for up to ten years who have committed an intentional criminal offence is one of the supplementary punishments that court can impose on the offender as regulated in the Penal Code. A significant part of the convicted offenders in Estonia are foreign nationals, therefore the state uses up a lot of resources that could be used to maintain offenders of Estonian nationality.

This master's thesis focuses on the issues that rise in case of expulsion, mainly when the alien's ties with Estonia, the state of residence and with the state of origin are taken into account. In section 54 of the Penal Code it is regulated that if the spouse or a minor child of the offender lives with him or her in the same family in Estonia on a legal basis, the court shall have to provide reasons in its judgment for imposition of expulsion. The same section also regulates the expulsion of the citizens of the European Union if their stay in Estonia poses a threat to public order or national security.

The aim of the master's thesis is to determine on which grounds courts justify imposing the expulsion on the alien and which are the reasons why courts decide to refuse to do it. The expulsion order may violate the right to respect his family and private life as provided in the Constitution of the Republic of Estonia section 26 and Article 8 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. In each separate case courts need to weigh the person's existing family ties with the nature and seriousness of the committed offence and make an proportionate decision.

The master's thesis is divided into two main chapters: in the first chapter the author lays down the theoretical basis of the expulsion and explains how it is regulated in Estonian law and in the second chapter the author studies the relevant Estonian case law which was made available at the time of the writing. The author also presents the relevant case law of the Supreme Court of Estonia, European Court of Human Rights and European Court of Justice.

The expulsion is seen as one of the most severe punishments that can be imposed on a convicted citizen of a foreign state, thus it is necessary that the principal punishment and the supplementary punishment constituted as a set do not weigh over the guilt of the offender. According to the case law of the ECHR and European Law, the expulsion is justified when the criminal offences are considered to be particularly serious and with a cross-border dimension e.g. illicit drug trafficking, organised crime and trafficking in human beings.

As the expulsion of the convicted alien could violate his or her right to respect the family and private life, then the courts should have to consider the circumstances of each case and take into account the criteria resulting from the ECHR case law. These relevant questions that the courts should consider are:

- 1) The nature and the seriousness of the offence
- 2) The length of stay in the State of residence
- 3) The length of passed time after the commission of the offence and the person's actions following the crime
- 4) The nationality and citizenship of the alien and people connected to them
- 5) The marital status of the person, including the length of marriage and other circumstances which confirm the actual relations
- 6) Spouse's awareness of the person's committed crimes before relationship
- 7) The existence of children and their age
- 8) Difficulties for the spouse in the State of origin
- 9) Potential difficulties in the State of origin and the consideration of the child's best interests
- 10) Solidity of social, cultural and family ties in the State of residence and the State of origin

The author of the master's thesis has concluded that there have not been many cases in which courts have been required to address the potential violation of the right to respect person's family and private life. In most cases the convicted citizen of a foreign state visited Estonia only for a short time and the person had no social, cultural or family ties with Estonia. In these cases, in which the court had to address the violation of person's rights, the decision was explained thoroughly.

According to the results of the case law analysis, expulsion was imposed on the convicted citizens of a foreign state of an intentional criminal offence 451 times and it was prohibited 17 times. Estonian courts often referred to the case law of Supreme Court of Estonia and several times to the criteria derived from the ECHR case law. A large percentage of foreign nationals in the cases in which court imposed the expulsion were from the countries neighbouring Estonia, such as Russian Federation, Latvia, Lithuania and Finland. On the other hand, in cases where expulsion was not justified, a significant part of the convicted criminals had a Russian citizenship. The author concludes that such tendency is due to a large number of Russian citizens living permanently in Estonia who have integrated here.

The expulsion was imposed with the prohibition on entry between five to ten years the most in cases in which the person committed unlawful handling of large quantities of narcotic drugs or psychotropic substances. In several cases the committed crime was larceny by a person who had previously committed offences against property; who committed the crime publicly without the use of violence; on a large-scale basis; by a group; by intrusion; or systematical. The length of the prohibition on entry was five years in such cases when the person had committed larceny, fraud or illicit drug trafficking and the length of the prohibition on entry was less than five years in cases such as larceny, fraud, computer-related fraud and when the person had driven power-driven vehicle in state of intoxication.

In the cases where the prohibition on entry was between five to ten years, the court explained in one case that the expulsion was justified when the person had married an Estonian citizen after the order of the expulsion was potentially applicable. In that case the court found that the marriage might have been created to prevent the expulsion order. In another case the court expressed that the person did not live together with their spouse, which suggested that the family ties in Estonia were not that strong to prohibit the expulsion.

The cases in which the sanctioning rate of the supplementary punishment was moderate, the court explained that if the convicted citizen of a foreign state did not communicate with their family often, then the person decides to not take part in their own family life. In one of the cases court found that if the person doesn't show the interest to integrate in the country, such as apply for the citizenship, then their social ties with Estonia do not weigh over the need for expulsion. In one of the cases in which the prohibition on entry was less than five years, the court found that if the person's illegal actions are directed towards their family and his or her family wishes to cease contact, then the family ties are not that strong.

According to the Estonian case law a large quantity of the studied cases the criminal and the prosecutor agreed on the expulsion order. Even though in some cases court did give their own opinion on the necessity of the supplementary punishment if case was settled, in most cases the court did not offer any additional explanations. In the cases outside of the settlement, the courts did not have many opportunities to discuss the potential violation of the person's rights.

In the master's thesis the author also compared the expulsion imposed on the citizens of the European Union and the citizens from the state outside of the EU. The regulation that is added to the Penal Code, which allows courts to impose expulsion on EU citizens who pose a threat to public order or national security, has not been used a lot in the Estonian case law. Therefore, the author concludes from this master's thesis that courts prefer to impose expulsion according to the legislation regulated in subsection 1 of the section 54 of the Penal Code.

KASUTATUD MATERJALID

Õiguskirjandus:

1. Eriksson, M. Commentary of the Charter of Fundamental Rights of the European Union. 2006
2. Kanger, L. Ebaseadusliku riigis viibimise lõpetamine. Väljasaatmine. Kohtupraktika analüüs. Tartu: 2008
3. Klip, A. European Criminal Law: an integrative approach. 2016
4. Mancano L. Punishment and Rights in European Union Citizenship: Persons or Criminals? 2018
5. Mitsilegas, V. EU Criminal Law after Lisbon: rights, trust and the transformation of justice in Europe. Bloomsbury: 2016
6. Olesk, M. Riigi õigus välismaalastest kurjategija välja saata: Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika. Juridica, 2009, nr. 9, lk 595-607
7. Sepper, K. Riigist väljasaatmine ja riiki sissesõidu keelamine lisakaristusena. Tallinn: 2013
8. Sootak, J., Pikamäe, P. Karistusseadustik: kommenteeritud väljaanne. Tallinn: Juura 2015
9. Vahtra, G. Isikute väljaandmine ja loovutamine eestis: Õiguste ja vabaduste kaitse. Tallinn: 2012
10. Wojnowska-Radzinska, J. The Right of an Alien to Be Protected Against Arbitrary Expulsion in International Law. 2015

Õigusaktid:

1. Eesti Vabariigi põhiseadus - RT 1992, 26, 349
2. Euroopa Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon - RT II 1996, 11/12, 34
3. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2004/38/EÜ

4. Euroopa Liidu toimimise leping - ELT C 326 , 26.10.2012, lk 1 – 390
5. Karistusseadustik - RT I, 19.03.2019, 30
6. Väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seadus - RT I, 19.03.2019, 39
7. Välismaalaste seadus - RT I, 19.03.2019, 83

Kohtupraktika:

1. EIKo 18.02.1991, *Moustaquim vs. Belgia*
2. EIKo 29.01.1997, *Bouchelkia vs. Prantsusmaa*
3. EIKo 19.02.1998, *Dalia vs. Prantsusmaa*
4. EIKo 30.11.1999, *Baghli vs. Prantsusmaa*
5. EIKo 02.08.2001, *Boultif vs. Šveits*
6. EIKo 18.10.2006, *Üner vs. Holland*
7. EIKo 15.01.2007, *Sisojeva ja teised vs. Läti*
8. EIKo 28.09.2007, *Kaya vs. Saksamaa*
9. EIKo 23.06.2008, *Maslov vs. Austria*
10. EIKo 17.02.2009, *Onur vs. Ühendkuningriik*
11. EIKo 03.07.2012, *Samsonnikov vs. Eesti*
12. RKKKo 18.09.2003, 3-1-1-102-03
13. RKKKo 06.05.2009, 3-1-1-38-09
14. RKKKo 12.03.2012, 3-1-2-1-12
15. RKKKo 22.03.2019, 1-17-9941/80
16. EKo 07.06.2007, C-50/06, *Euroopa Ühenduste Komisjon vs. Madalmaade Kuningriik*
17. EKo 23.11.2010, C-145/09, *Land Baden-Württemberg vs. Panagiotis Tsakouridis*
18. EKo 22.05.2012, C-348/09, *P.I. vs. Oberbürgermeisterin der Stadt Remscheid*

Muud allikad:

1. Eesti Statistika. Rahvastik sünniriigi/kodakondsuse, maakonna, soo ja vanuserühma järgi, 1.jaanuar. haldusjaotus seisuga 01.01.2018 Arvutivõrgus: <http://andmebaas.stat.ee/Index.aspx?lang=et&DataSetCode=RV069U> (23.04.2020)
2. Eesti Vabariigi Põhiseadus: Kommenteeritud väljaanne. 2017.
3. Ruumilise eripreventsiooni poliitika. Justiitsministeerium: 2016
4. Seletuskiri Euroopa Liidu kodaniku seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu juurde. 252 SE
5. Seletuskiri karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (ohtlikud kalduvuskurjategijad, välismaalastest kurjategijad) eelnõu juurde. 658 SE
6. World Prison Brief. Arvutivõrgus: <https://www.prisonstudies.org/country/estonia>

Kasutatud Eesti maa- ja ringkonnakohtute kohtupraktika on välja toodud Lisas 1.

Lisa 1

Lisas 1 on välja toodud kohtupraktika väljasaatmise kohta. Esimeses veerus on märgitud kohtuasja number. Teises veerus on märgitud kas isik saadeti välja või mitte, vastavalt JAH või EI. Kui kohtuasi käis läbi mitmest kohtu astmest, siis on märgitud tabelisse, kas kohus muutis väljasaatmise otsust. Kolmandas veerus on märgitud mitmeaastane sissesõidukeeld isikule kohaldati. Kui isikuid, kellele lisakaristus määrati oli mitu ja nendele kohaldatud sissesõidukeelud olid erineva pikkusega, siis on tabelisse märgitud erinevad sissesõidukeelu pikkused. Neljandasse veergu on märgitud, mis välisriigi kodanik oli süüdistav. Samas, kui isikuandmed olid salastatud või avaldatud kohtulahendis ei olnud võimalik isiku kodakondsust kindlaks teha, siis on tabelisse märgitud „?“. Lisaks on neljandasse veergu lisatud süüdistatavate arv ning nende isikute vastav kodakondsus, kellele lisakaristus määrati. Viiendas veerus on märgitud isikule esitatud süüdistus, kui mitme isiku süüdistused on erinevad, siis on need eraldatud punktidenä. Viimasesse veergu on märgitud, kas tegemist on kokkuleppemenetluse sätete järgi läbi viidud menetlusega või mitte. Samuti on viimasesse punkti märgitud, kas kohus on oma otsust põhistanud, tabelis vastab „+“ sellele, et kohus on lisaks resolutiivosas KarS §-le 54 viitamist ka kohtuotsuse tekstis lisakaristust käsitletud, kas ainult sätet refereerides või oma põhjendusi lisades. Kui tabelisse on märgitud miinus („-“), siis ei ole kohus kättesaadavates kohtulahendite tekstides lisakaristuse kohaldamist põhjendanud. Tabelisse on lisatud kõik Riigi Teatajas kättesaadavad lahendid, alates 2006. a kuni 25. veebruar 2020. a.

Kohtuasi	Väljasaatmine	Sissesõidukeeld	Välisriik	Süüdistus	Põhjendus
1-06-4222	JAH JAH	10a 10a	Venemaa 2/2	KarS § 114 p 1, 5; § 120 KarS § 114 p 1 (süüdi KarS § 113)	-
1-07-5858	JAH	10a	Soome	KarS § 184 lg 1; KarS § 392 lg 1 - § 25 lg 1, 2	-
1-06-7995	JAH	10a	?	KarS § 141 lg 2 p 1 ja 6	-
1-07-13343	JAH	10a	Läti 4/6 ja Leedu 2/6	KarS § 392 lg 2 p 2; KarS § 184 lg 2 p 1	KL

				• KarS § 392 lg 2 p 2; KarS § 184 lg 2 p 1 • KarS § 392 lg 2 p 2 • KarS § 392 lg 2 p 2; KarS § 184 lg 2 p 1 • KarS § 184 lg 2 p 1 • KarS § 184 lg 2 p 1	
1-08-1830	JAH JAH	10a	Venemaa	KarS § 118 p 1 ja KarS § 200 lg 2 p 8	-
1-08-4373 (3-1-1-38-09)	JAH JAH EI	8a -	Venemaa	KarS § 184 lg 2 p 2	+ + +
1-08-5541	JAH EI	10a -	Venemaa 2/2	• KarS § 121, § 114 p 1 (süüdi KarS § 121, § 113) • KarS § 199 lg 1, § 114 p 1 (süüdi KarS § 121, § 113)	+ +
1-08-8428	JAH JAH	10a	Venemaa	KarS § 199 lg 2 p 4, 8 ja KarS § 118 p 1	+
1-08-13105	JAH	10a	Poola	KarS § 25 lg 1,2 - KarS § 199 lg 2 p 5	-
1-08-16633	JAH	5a	Leedu 2/2	KarS § 209 lg 2 p 1 ja 3	KL
1-09-600	JAH	5a	?	KarS § 328 lg 1 - § 25 lg 2 ning KarS § 199 lg 2 p 5, 9	KL
1-09-2005	JAH	5a	Leedu 2/2	• KarS § 209 lg 2 p 1, 3 • KarS § 209 lg 2 p 1, 3; KarS § 209 lg 2 p 1,3 - KarS § 25	KL

				lg 2	
1- 09-3875	JAH	10a	Armeenia	KarS § 184 lg 1	KL
1-09-4072	JAH	5a	?	KarS § 199 lg 2 p 9 - § 25 lg 2	KL
1-09-6297	JAH	5a	?	KarS § 199 lg 2 p 8	KL
1-09-6918	JAH	7a	Rootsi	KarS § 263 p 3	KL
1-09-7005	JAH	5a	Soome	KarS § 184 lg 1, § 392 lg 1 - § 25 lg 2	KL
1-09-8865	JAH	7a	Läti 2/4	KarS § 199 lg 2 p 4, 5, 7, 9	KL
1-09-11836	JAH EI	10a -	Venemaa 1/3	KarS § 114 p 5; § 200 lg 2 p 4, 7, 8, 9; § 215 lg 3 p 1 (süüdi KarS § 113; § 199 lg 2 p 4; § 200 lg 2 p 4,7,8; § 215)	+ +
1-09-14024	JAH	5a	Soome	KarS § 184 lg 1, § 392 lg 1 - § 25 lg 2	KL
1-09-17430	JAH	7a	Itaalia	KarS § 334 lg 2 p 2 ja KarS § 348	KL
1-09-17752	JAH	10a	Itaalia/Rootsi 1/2	KarS § 394 lg 2 p 1, 3	KL
1-09-17944	JAH	7a	Rumeenia 2/2	• KarS § 340 lg 1, § 333 lg 2 p 1 - 25 lg 2,4 • KarS § 340 lg 1, § 333 lg 1 - 25 lg 2, 4	KL
1-09-21986	JAH EI	5a -	Venemaa	KarS § 418 lg 1, § 184 lg 2 ¹ p 1 (süüdi KarS § 418 lg 1, § 184 lg 1)	+ +
1-10-2086	JAH	5a	Soome	KarS § 199 lg 2 p 9 - 25 lg 2	-
1-10-2350	JAH	4a	Läti 1/3	KarS § 184 lg 2 p 1, § 392 lg 2 p 2	KL
1-10-3033	JAH	8a	Läti	KarS § 184 lg 1 ja § 392 lg 1 - § 25 lg 2	KL
1-10-3075 (3-1-2-1-12)	JAH JAH	5a	?	KarS § 118 p 1 ja § 121 (süüdi	- -

	EI	-		KarS § 121)	+
1-10-3670	JAH	4a	Soome	KarS § 392 lg 2 p 2 - § 25 lg 1, 2	KL
1-10-4189	JAH	3a	Soome	KarS § 184 lg 1 ja KarS § 392 lg 1 - § 25 lg 1, 2	KL
1-10-4591	JAH	10a	Suurbritannia 2/2	KarS § 184 lg 2 p 1; § 392 lg 2 p 2	KL
1-10-6532	JAH	2a	Venemaa 1/2	KarS § 392 lg 2 p 2 - § 25 lg 1, 2	KL
1-09-8905	JAH	3a	Itaalia	KarS § 392 lg 1 - § 25 lg 2	KL
1-10-9891	JAH	3a	Aserbaidžaan	KarS § 424	-
1-10-11245	JAH	3a	Aserbaidžaan	KarS § 184 lg 2 p 2	KL
1-10-12954	JAH	5a	? 4/5	• KarS § 255 lg 1, § 199 lg 3 • KarS § 121, § 255 lg 1 § 199 lg 3 • KarS § 255 lg 1, § 199 lg 3 • KarS § 255 lg 1 ja § 199 lg 3	KL
1-10-13898	JAH	5a	Venemaa 1/2	KarS § 184 lg 2 p 1	KL
1-10-14213	JAH	3a	Soome	KarS § 392 lg 1 - § 25 lg 2 ja § 184 lg 1	KL +
1-10-14431	JAH	5a	Leedu 2/3	KarS § 209 lg 2 p 1, 3	KL
1-10-14697	JAH	6k	Venemaa	KarS § 257	KL
1-11-4767	JAH	5a	Saksamaa	KarS § 392 lg 1 ja § 372 lg 2 p 3	KL
1-11-8000	JAH	5a	?	KarS § 120, § 121, § 199 lg 2 p 4, § 213 lg 1 ja § 266 lg 2 p 1	KL +
1-11-8219	JAH	2a	Leedu	KarS § 25 lg 2 - 199 lg 2 p 9	-

1-11-8481	JAH	3a	?	KarS § 199 lg 2 p 9	KL
1-11-8743	JAH	10a	Holland	KarS § 184 lg 2 ¹ p 1; § 392 lg 2 p 2 - § 25 lg 1 ja 2	KL
1-11-8927	JAH	5a	? 2/4	• KarS § 255 lg 1 • KarS § 255 lg 1 ja § 199 lg 3	KL
1-11-9557	JAH	3a	Poola	KarS § 184 lg 1	KL
1-11-9580	JAH	3a	?	KarS § 199 lg 2 p 7, 9	KL
1-11-10216	JAH	5a	Soome 5/5	• KarS § 184 lg 2 p 1, 2, § 418 lg 1 • KarS § 184 lg 2 p 1, 2 • KarS § 184 lg 2 p 1, § 392 lg 2 p 2 - § 25 lg 1, 2 • KarS § 184 lg 2 p 1, § 392 lg 2 p 2 - § 25 lg 1, 2 • KarS § 184 lg 2 p 1, § 392 lg 2 p 2 - § 25 lg 1, 2	KL
1-11-10392	JAH	4a	Läti 1/7	• KarS § 199 lg 3, KarS § 202 lg 2 p 1,3, KarS § 255 lg 1 • KarS § 202 lg 2 p 2, 3, KarS § 255 lg 1	KL
1-11-11048	EI	-	? 2/4	• KarS § 184 lg 2 p 1,2 • KarS § 184 lg 2 p 1	+
1-11-11225	JAH	5a	?	KarS § 255 lg 1 ja § 184 lg 1	KL

1-11-11411	JAH JAH	4a	Leedu	KarS § 25 lg 4 – § 209 lg 2 p 3	+ +
1-11-11546	JAH	2a	Soome 2/2	KarS § 263 p 1, 4	-
1-11-11577	JAH	3a	Valgevene	KarS § 199 lg 1 - § 25 lg 1, 2	-
1-11-12530	JAH	5a	?	KarS § 199 lg 2 p 4, 8; KarS § 215 lg 2 p 1	KL
1-11-12721	JAH	3a	Soome	KarS § 392 lg 1 - § 25 lg 2, § 184 lg 1	KL
1-11-13793	JAH	10a	Hong Kong	KarS § 259 lg 1 - § 25 lg 2	-
1-11-13823	JAH	5a	?	KarS § 255 lg 1 ja § 199 lg 3	KL
1-11-14219	JAH	3a	Läti	KarS § 199 lg 1 - § 25 lg 2	KL
1-12-315	JAH	1a	?	KarS § 422 lg 1	KL
1-12-318	JAH	10a	Saksamaa	KarS § 184 lg 2 p 1 ja § 392 lg 1 – 25 lg 2	KL
1-12-360	JAH	1a	Leedu	KarS § 255 lg 1, KarS § 199 lg 3, KarS § 274 lg 1	KL
1-12-1197	JAH	10a	Soome 2/2	• KarS § 184 lg 2 p 1, 2 ja § 392 lg 2 p 2 • KarS § 184 lg 2 p 1 ja 2, KarS § 392 lg 2 p 2 - § 25 lg 1, 2	KL
1-12-1253	JAH	3a	Somaalia	KarS § 392 lg 1 ja § 184 lg 1	KL
1-12-1326	JAH	3a	Poola	KarS § 200 lg 2 p 8, 10	KL
1-12-1929	JAH	3a	Läti	KarS § 199 lg 2 p 9	-
1-12-2114	JAH	10a	Pakistan	KarS § 209 lg 2 p 1, 2, 3, § 348, § 344 lg 1 ja § 345 lg 1	KL
1-12-2286	JAH	10a	?	KarS § 200 lg 2 p 7	KL
1-12-2342	JAH	5a	Läti	KarS § 209 lg 2	KL

				p 3	
1-12-2391	JAH	8a	Läti	KarS § 189 lg 1	KL
1-12-3578	JAH	3a	Läti	KarS § 392 lg 1 - 25 lg 2 ja § 184 lg 1	KL
1-12-4919	JAH JAH	9a 7a	Venemaa	KarS § 113	+ +
1-12-5590	JAH	5a	Tadžikistan 1/8	KarS § 199 lg 2 p 6, 7, 8, 9, § 209 lg 2 p 1, 3, § 255 lg 1	KL
1-12-5986	- EI	- -	?	KarS § 266 lg 1, § 121, § 120 ja § 136 lg 1 (süüdi KarS § 121, 120)	- +
1-11-6242	JAH	10a	Soome	KarS § 184 lg 2 p 2 ja 392 lg 1 - § 25 lg 1	KL
1-12-8051	JAH	5a	?	KarS § 255 lg 1 ja § 199 lg 3	KL
1-12-8099	JAH	3a	Venemaa 3/3	KarS § 391 lg 2 p 2	KL
1-12-8260	JAH	4a	? 3/3	KarS § 255 lg 1 ja § 25 lg 1, 2, 4 - § 199 lg 3	KL
1-11-8279	JAH	5a	Ghana	KarS § 392 lg 1 - § 25 lg 2; § 184 lg 1	KL
1-12-9112	JAH	3a	? 1/2	KarS § 255 lg 1; § 199 lg 3	KL
1-12-9187	JAH	1a 6k	Rootsi	KarS § 348 lg 1	KL
1-12-10064	JAH	3a	?	KarS § 255 lg 1 ja § 199 lg 3	KL
1-12-11732	JAH	3a	Gruusia	KarS 349	-
1-12-11862	JAH	5a	? 4/4	KarS § 199 lg 3 ja KarS § 255 lg 1 (süüdi KarS § 199 lg 3)	-
1-12-12055	JAH	3a	Rumeenia 2/2	KarS § 199 lg 2 p 7 - 25 lg 2	KL
1-12-12119	JAH	5a	? 3/3	KarS § 199 lg 2 p 7, 8, 9 KarS § 199 lg 2 p 7, 8, 9 KarS § 199 lg 2 p 7, 8,	KL

				9; § 266 lg 1	
1-12-12224	JAH	3a	Aserbaidžaan	KarS § 345 lg 1	KL
1-12-12368	JAH	4a	? 3/3	KarS § 199 lg 2 p 7, 8, 9	KL
1-13-754	JAH	5a	? 2/2	KarS § 255 lg 1 ja § 199 lg 3	KL
1-13-934	JAH	3a	Gruusia	KarS § 348	KL
1-13-1058	JAH	3a	Ghana	KarS § 349	-
1-13-1254	JAH	3a	Bulgaaria 2/2	KarS § 340 lg 1 ja KarS § 333 lg 2 p 1 KarS § 340 lg 1 ja KarS § 333 lg 1 ja § 25 lg 4	+
1-13-3168	JAH	6a	Venemaa	KarS § 184 lg 2 p 2	KL +
1-13-4333	JAH	3a	? 2/2	KarS § 227 lg 1	KL
1-13-4588	JAH	5a; 3a; 5a	Soome 3/3	KarS § 184 lg 2 p 1 – 25 lg 2-26 lg 1 ja § 392 lg 2 p 2- 25 lg 2 - 26 lg 1	KL
1-13- 4682	JAH	3a	Armeenia	KarS § 133 ¹ lg 2 p 1 ja 2	KL
1-13-4937	JAH	1a 6k	Leedu	KarS § 348	KL
1-13-5994	JAH	3a	Läti	KarS § 213 lg 1, § 329	-
1-13-6247	JAH	5a	? 4/4	KarS § 255 lg 1, KarS § 199 lg 3 KarS § 255 lg 1, KarS § 199 lg 3 KarS § 255 lg 1, KarS § 199 lg 3 KarS § 255 lg 1	KL
1-13-6707	JAH	3a	Leedu 3/4	KarS § 184 lg 2 p 1 ja § 392 lg 2 p 2	KL
1-13-7064	JAH	3a	?	KarS § 340 lg 1, § 333 lg 2 p 1, § 213 lg 1	KL
1-13-7432	JAH	3a	Läti	KarS § 199 lg 2 p 8,9	-
1-13-8611	JAH	5a; 5a; 3a; 3a;	? 9/9	• KarS § 209	KL

		5a; 5a; 5a; 5a; 5a		lg 2 p 1,3, § 255 lg 1 • KarS § 22 lg 3 - § 209 lg 2 p 1,3, § 255 lg 1 • KarS § 209 lg 2 p 3, § 255 lg 1 • KarS § 209 lg 2 p 3, § 255 lg 1 • KarS § 209 lg 2 p 1,3, § 255 lg 1 • KarS § 209 lg 2 p 1,3, § 255 lg 1 • KarS § 209 lg 2 p 1,3, § 255 lg 1 • KarS § 209 lg 2 p 3, § 255 lg 1 • KarS § 209 lg 2 p 1,3, § 255 lg 1	
1-13-9190	JAH	3a	Leedu	KarS § 199 lg 1	-
1-13-9265	JAH	3a	Soome	KarS § 188 lg 2 p 2; § 184 lg 2 p 2; § 189 lg 1	KL +
1-13-10278	JAH	5a; 5a; 3a	Poola 3/3	• KarS § 199 lg 2 p 7,8,9 • KarS § 199 lg 2 p 7,8,9 • KarS § 199 lg 2 p 7,8,9, § 348, § 344 lg 1	KL
1-13-10475	JAH	3a	Rumeenia	KarS § 199 lg 2 p 8	-
1-13-11203	JAH JAH	5a	Tuneesia	KarS § 121, § 114 p 1	+ +
1-13-11543	JAH	5a	Leedu	KarS § 209 lg 2 p 1, 3	KL
1-14-317	JAH	4a	? 2/2	KarS § 200 lg 2 p 4, 7, 8 ja § 201 lg 2 p 4	KL
1-14-370	JAH	3a	Rumeenia 2/2	KarS § 209 lg 2	-

				p 1, 3; KarS § 199 lg 2 p 7	
1-14-698	JAH	3a	?	KarS § 213 lg 1 - § 22 lg 3, § 333 lg 1, § 340 lg 1	KL
1-14-834	JAH	3a	Venemaa	KarS § 259 lg 2 p 1	-
1-14-1081	JAH	3a	Bulgaaria 1/2 ja Läti 1/2	KarS § 216 ¹ lg 1	KL
1-14-1406	JAH	10a	Hispaania	KarS § 184 lg 2 ¹ p 1, § 392 lg 2 p 2 – 25 lg 2	+
1-14-1677	JAH	3a	?	KarS § 209 lg 2 p 3	KL
1-14-2548	JAH JAH	5a	Soome	KarS § 184 lg 2 p 2, § 188 lg 2 p 2	-
1-14-2662	JAH	3a	Läti	KarS § 199 lg 1	KL
1-14-3202	JAH	4a	?	KarS § 199 lg 1 - § 25 lg 1, 2	KL
1-14-3213	JAH	5a	Portugal 1/2 ja Gambia 1/2	KarS § 184 lg 2 p 1 ja § 329 lg 2 p 2 – 25 lg 2	KL
1-14-3276	JAH	5a	Bulgaaria 2/2	KarS § 216 ¹ lg 1	KL
1-14-3319	JAH	3a	Läti 2/3	• KarS § 199 lg 2 p 7,9 • KarS § 199 lg 2 p 4, 7	-
1-14-3919	JAH	5a	Bulgaaria 2/2	KarS § 216 ¹ lg 1	KL
1-14-4070	JAH	5a	?	KarS § 199 lg 3	KL
1-14-4078	JAH	3a	Soome	KarS § 121	KL
1-14-4596	JAH	3a	?	KarS § 340 lg 1, § 216 ¹ lg 1, § 22 lg 3 - § 333 lg 2 p 1 ja § 22 lg 3 - § 213 lg 1 (süüdi KarS § 340 lg 1, § 216 ¹ lg 1, § 22 lg 3 - § 333 lg 1 ja § 22 lg 3 - § 213 lg 1)	-
1-14-4779	JAH	3a	Läti	KarS § 274 lg 1	KL
1-14-5009	JAH	3a	Bulgaaria	KarS § 199 lg 1 - § 25 lg 2	-
1-14-5089	JAH	5a	? 3/4	• KarS § 209	KL

				lg 2 p 1, 3 - §22 lg 2 ja § 256 lg 1 • KarS § 209 lg 2 p 1, 3 ja § 255 lg 1 • KarS § 209 lg 2 p 1, 3 ja § 255 lg 1	
1-14-6122	JAH	3a	?	KarS § 209 lg 2 p 3; § 255 lg 1	KL
1-14-6130	JAH	1a	Läti 2/2	KarS § 258 lg 1 p 2	KL +
1-14-6539	JAH	5a	?	KarS § 25 lg 1,2 - § 199 lg 2 p 9	KL
1-14-6731	JAH	3a	? 2/2	• KarS § 216 ¹ lg 1, § 22 lg 3 - § 213 lg 1, § 22 lg 3 - § 333 lg 1, § 340 lg 1 • KarS § 216 ¹ lg 1, § 22 lg 3 - § 213 lg 1, § 22 lg 3 - § 333 lg 2 p 1, § 340 lg 1	KL
1-14-6957	JAH	5a	Nigeeria	KarS § 392 lg 2 p 2 - § 22 lg 2 ja KarS § 184 lg 2 p 1 - § 22 lg 2	KL
1-14-7319	JAH	3a	Alžeeria 1/2	KarS § 258 lg 1 p 2	KL +
1-14-7396	JAH	1a	?	KarS § 424	KL
1-14-7403	JAH	10a	Ungari	KarS § 216 ¹ lg 1	KL
1-14-8586	JAH	5a	Somaalia 1/2	KarS § 184 lg 1 – 25 lg 2 ja § 392 lg 1 - 22 lg 2	KL
1-14-9441	JAH	5a	Venemaa 2/2	KarS § 258 lg 1 p 1, 2, 3	KL
1-14-9503	JAH	5a	Holland 2/2	KarS § 392 lg 2 p 2 - § 25 lg 2	KL

				ja KarS § 184 lg 2 p 1	
1-14-9722	JAH	3a	? 2/2	KarS § 199 lg 2 p 7, 9	KL
1-14-9900	JAH	5a	? 2/2	KarS § 209 lg 2 p 3 - § 25 lg 4, § 209 lg 2 p 1, 3	KL
1-15-41	JAH JAH	5a	Eritrea	KarS § 274 lg 1	+ +
1-15-395	JAH	5a	? 1/6	KarS § 184 lg 1	KL
1-15-619	JAH	5a	Leedu	KarS § 209 lg 2 p 1, 4	-
1-15-639	JAH	5a	? 3/3	KarS § 199 lg 2 p 4, 6, 7	KL
1-15-786	JAH	6a	Venemaa	KarS § 178 ¹ lg 1 ¹ , § 145 ¹ lg 3, § 178 lg 1 ¹	KL
1-15-1685	JAH	1a	?	KarS § 199 lg 2 p 4, 7 ja § 121	KL
1-15-1747	JAH EI	5a -	? 1/7	KarS § 209 lg 2 p 4 (kuni 31.12.2014 KarS § 209 lg 2 p 3)	- +
1-15-2520	JAH	5a	?	KarS § 216 ¹ lg 1, § 340 lg 1	KL
1-15-3051	JAH EI	6a -	Venemaa	KarS § 121, § 120, § 113 - § 25 lg 2 (süüdi KarS § 121 lg 2 p 2 ja KarS § 120 lg 1)	+ -
1-15-3318	JAH	5a	Leedu	KarS § 209 lg 2 p 3 - § 25 lg 1, 2 (alates 01.01.2015 kehtiva KarS kohaselt § 209 lg 2 p 4 - § 25 lg 1, 2)	KL
1-15-3371	JAH	3a	Leedu	KarS § 209 lg 2 p 3	KL
1-15-3420	JAH JAH	5a	Läti	KarS § 199 lg 2 p 8, 9 ja KarS § 266 lg 2 p 1	+
1-15-3839	JAH	5a	?	KarS § 199 lg 2 p 9 - § 25 lg 2	KL
1-15-4757	JAH	5a	?	KarS § 200, § 199 lg 2 p 9	KL
1-15-4817	JAH	5a	?	KarS § 121 lg 1	KL

1-15-5073	JAH	5a	? 3/3	KarS § 209 lg 2 p 1,4 - § 22 lg 3 ja § 225 lg 1 KarS § 209 lg 2 p 1,4 - § 22 lg 3 ja § 225 lg 1 KarS § 209 lg 2 p 1,4 ja § 225 lg 1	KL
1-15-5143	JAH JAH	5a	Läti	KarS § 199 lg 2 p 1, 8, 9 ja § 266 lg 2 p 1 (süüdi KarS § 199 lg 2 p 1, 8, 9)	+ +
1-15-5159	JAH	10a	Itaalia 1/7	KarS § 184 lg 2 p 1, 2	KL +
1-15-5347	JAH	5a	Leedu	KarS § 209 lg 2 p 1 ja 3	KL
1-15-6194	JAH	3a	Venemaa 1/3	KarS § 259 lg 1 ja § 258 p 2	KL
1-15-6506	JAH	5a	?	KarS § 199 lg 2 p 9	KL
1-15-6558	JAH	2a	Läti	KarS § 25 lg 2 – 199 lg 1	KL
1-15-6687	JAH	3a	Leedu 2/2	KarS § 209 lg 2 p 4	KL
1-15-7180	JAH	10a	Leedu 2/2	KarS § 199 lg 3 (enne 01.01.2015 kehtinud KarS redaktsiooni järgi, alates 01.01.2015 KarS § 199 lg 2 p 6, 7, 9), § 255 lg 1 ja § 199 lg 2 p 7 ja 9 KarS § 255 lg 1, § 199 lg 2 p 4 ja 7	KL
1-15-8153	JAH	3a	Läti	KarS § 199 lg 2 p 7 - § 25 lg 2	KL

1-15-8671	JAH	5a	Läti	KarS § 121 lg 2 p 2, 3 ja § 120 lg 1	-
1-15-9164	JAH	5a	Iraak	KarS § 259 lg 1	KL
1-15-10612	JAH	5a	Iraak	KarS § 259 lg 1	KL
1-15-10642	JAH	10a	Venemaa 1/4	KarS § 184 lg 2 p 1, 2	KL
1-15-10964	JAH	5a; 10a	? 2/3	KarS § 209 lg 2 p 4 - § 22 lg 3 ja § 255 lg 1 KarS § 209 lg 2 p 1, 4 ja § 255 lg 1	KL
1-15-11004	JAH	10a	?	KarS § 199 lg 2 p 4,6,7	KL
1-16-599	JAH	10a	?	KarS § 209 lg 2 p 1, 3 - § 22 lg 2, 3 ja § 256 lg 1	KL
1-16-991	JAH	10a	Leedu	KarS § 199 lg 3 järgi (alates 01.01.2015.a kehtiva Karistusseadusliku redaktsiooni kohaselt kvalifitseeritav KarS § 199 lg 2 p 6, 7, 9 ja KarS § 255 lg 1 järgi)	KL
1-16-1111	Jah	3a	?	KarS § 199 lg 2 p 7, 8, 9	KL
1-16-1669	JAH	10a	Iraak	KarS § 259 lg 1	KL
1-16-2107	JAH	4a	Venemaa 2/2	KarS § 184 lg 2 p 1	KL
1-16-2649	JAH	3a	Ukraina	KarS § 266 lg 2 p 1	KL +
1-16-2956	JAH	3a	Venemaa	KarS § 184 lg 1	KL
1-16-2996	JAH	3a	Venemaa	KarS § 184 lg 1	KL
1-16-3005	JAH	7a; 5a	? 2/2	KarS § 259 lg 1	KL
1-16-3051	JAH	10a	?	KarS § 255 lg 1 ja § 217 ¹ lg 1	KL
1-16-3120	JAH	5a	? 2/2	KarS § 199 lg 2 p 7, 8, 9	KL
1-16-4001	JAH	5a	?	KarS § 266 lg 2 p 1 ja § 118 lg	-

				1 p 1 – § 25 lg 2	
1-16-5294	JAH	1a	Leedu	KarS § 199 lg 1 - § 25 lg 2	-
1-16-5693	JAH	5a	Venemaa 2/2	KarS § 133 lg 2 p 1, 7, 10, KarS § 258 p 2 ja KarS § 259 lg 1	KL +
1-16-5900	JAH	2a	?	KarS § 199 lg 2 p 9 - § 25 lg 2	KL
1-16-5977	JAH	10a	? 2/2	KarS § 199 lg 2 p 4, 7, 8	KL
1-16-6433	JAH	<i>Kehtiv sissesõidukeeld</i>	Läti 1/2	KarS § 199 lg 2 p 7, 9, KarS § 209 lg 2 p 1, 4, KarS § 213 lg 2 p 1, 4	KL
1-16-6611	JAH	4a	Läti 2/2	KarS § 199 lg 2 p 7,8,9	KL
1-16-6668	JAH	3a	? 2/2	KarS § 255 lg 1	KL
1-16-6737	JAH	2a	? 2/2	KarS § 258 p 2	KL
1-16-6760	JAH	3a	?	KarS § 348 lg 1	KL +
1-16-7180	JAH JAH	10a	?	KarS § 199 lg 2 p 6 ja 7, § 217 ¹ lg 1, § 255 lg 1	+ -
1-16-7238	JAH	2a	? 2/2	KarS § 199 lg 2 p 7	KL
1-16-7710	JAH	5a	Venemaa	KarS § 209 lg 1, 2 ja 4 (alates 01.01.2015 § 209 lg 2 p 1, 3), § 344 lg 1 ja § 345 lg 1	KL
1-16-8234	JAH	5a	Läti	KarS § 184 lg 1	KL
1-16-9541	JAH	5a	Leedu 3/3	KarS § 255 lg 1 ja § 199 lg 2 p 6, 7, 8, 9	KL
1-16-10459	JAH	5a	Leedu 3/3	KarS § 255 lg 1, § 199 lg 2 p 4, 6, 7, 8	KL
1-16-10765	JAH JAH	10a	Läti	KarS § 113 lg 1	+
1-16-10954	JAH	10a	?	KarS § 255 lg 1 ja § 199 lg 2 p 4, 6, 7	KL
1-16-11325	JAH	5a	Leedu 2/2	KarS § 255 lg 1, § 199 lg 2 p 6, 7, 8, 9	KL
1-16-11336	JAH JAH	5a	Leedu 2/2	KarS § 256 lg 1 ja KarS § 199	+ -

				lg 2 p 6, 7, 8, 9	
1-17-352	JAH JAH	10a	Leedu 2/2	KarS § 199 lg 2 p 7, 8, 9	- +
1-17-445	JAH	10a	Bangladesh	KarS § 259 lg 1	KL
1-17-627	JAH	10a	Kõrgõzstan	KarS § 404 lg 1	-
1-17-1020	EI	-	Venemaa	KarS § 121 lg 2 p 2, 3	+
1-17-1618	JAH	10a	Hispaania	KarS § 255 lg 1 ja KarS § 184 lg 2 p 1	KL
1-17-1824	JAH	10a	?	KarS § 199 lg 2 p-de 4 ja 9 – § 25 lg 2	KL
1-17-1962	JAH	5a	Leedu	KarS § 376 lg 1	KL
1-17-2037	JAH	7a	?	KarS § 200 lg 2 p 4, 8, KarS § 199 lg 2 p 4, 8	KL
1-17-2660	JAH	3a	?	KarS § 209 lg 1	KL
1-17-2765	JAH	10a	?	KarS § 255 lg 1, § 199 lg 2 p 6, 7	KL
1-17-2969	JAH	5a	Rumeenia	KarS § 199 lg 1	-
1-17-3018	JAH	5a	Läti	KarS § 199 lg 2 p 9 - § 25 lg 2	-
1-17-3083	JAH	10a	Leedu 2/2	KarS § 200 lg 2 p 6, 7, 8	KL
1-17-3674	JAH	5a	?	KarS § 376 lg 1	KL
1-17-3682	JAH	10a	? 2/2	KarS § 133 lg 2 p 3, 7, 9	KL
1-17-3773	JAH	5a	Poola	KarS § 376 lg 1	KL
1-17-4073	JAH	10a	?	KarS § 256 lg 1 ja § 209 lg 2 p 1,4 - § 22 lg 2, 3	KL
1-17-4248	JAH	5a	Venemaa/Läti	KarS § 255 lg 1, § 258 p 2 ja § 391 lg 2 p 2	KL
1-17-4936	JAH JAH	5a	Ukraina	KarS § 209 lg 2 p 1, 3 ja 5	+ -
1-17-5360	JAH	1a	?	KarS § 345 lg 1	KL
1-17-5391	JAH	10a	Leedu	KarS § 200 lg 2 p 6, 7, 8	KL
1-17-5444	JAH	10a	Venemaa 1/10	KarS § 184 lg 2 p 2 ja § 185 lg 2 p 2, 3	KL
1-17-6130	JAH	6a	Venemaa	KarS § 184 lg 1, § 424 (alates 01.11.2017 § 424 lg 1)	KL

1-17-6671	JAH	5a	Venemaa	KarS § 184 lg 1	KL
1-17-6905	JAH	7a	?	KarS § 199 lg 2 p 4, 6, 7, 8	KL
1-17-6985	JAH	3a	?	KarS § 199 lg 2 p 6, 7, 8	KL
1-17-6993	JAH	5a	Poola	KarS § 184 lg 2 p 1	KL
1-17-7026	JAH	3a	?	KarS § 259 lg 1	KL
1-17-7150	JAH	5a	?	KarS § 376 lg 1	KL
1-17-7390	JAH	10a	Leedu	KarS § 200 lg 2 p 6, 7, 8	KL
1-17-7572	JAH	10a	Läti	KarS § 200 lg 2 p 7	KL
1-17-7878	JAH	3a; 5a	Venemaa 2/4	KarS § 376 lg 1, § 391 lg 2 p 2	KL
1-17-8272	JAH	5a	Ukraina	KarS § 280 lg 2	KL
1-17-8558	JAH	3a	? 2/2	KarS § 199 lg 2 p 5,7	KL
1-17-8654	JAH	5a	Venemaa	KarS § 258 p 1	KL
1-17-8828	Ei EI	-	Venemaa 2/2	KarS § 120 lg 1; § 121 lg 2 p 3; § 200 lg 2 p 7 (süüdi KarS § 121 lg 2 p 3; § 200 lg 2 p 7) KarS § 120 lg 1; § 121 lg 2 p 3; § 200 lg 2 p 7; § 118 lg 1 p 1 – § 25 lg 1, 2 (süüdi KarS § 121 lg 2 p 3; § 118 lg 1 p 1 - § 25 lg 1, 2; § 200 lg 2 p 7)	+ +
1-17-8851	JAH	7a	Poola 1/3	KarS § 184 lg 2 p 1, 2	KL
1-17-9022	JAH	5a	Moldova	KarS § 298 lg 1	KL
1-17-9035	JAH	5a	Moldova	KarS § 348 lg 1	KL
1-17-9338	JAH	5a	Läti	KarS § 209 lg 2 p 1, 4	KL
1-17-9427	JAH	2a	Kamerun	KarS § 209 lg 2	KL

				p 1, 4, 5; § 213 lg 2 p 1, § 201 lg 2 p 1 ja § 157 ²	
1-17-9657	JAH	3a	Ukraina	KarS § 263 lg 1 p 1	-
1-17-9838	JAH	8a; 5a	? 2/2	KarS § 199 lg 2 p 4, 7, 8	+
1-17-9941	EI JAH EI	- 8a -	Gruusia 1/3	KarS § 263 lg 1 p 1, 2 ja § 418 lg 1 (süüdi KarS § 263 lg 1 p 1 ja § 418 lg 1)	- + +
1-17-10366	JAH	3a	? 1/5	KarS § 274 lg 2 p 2, 4	KL
1-17-10615	EI EI	-	Venemaa	KarS § 113 lg 1	+ +
1-17-11019	JAH	5a; 3a	Suurbritannia 1/3 Soome 1/3	KarS § 209 lg 2 p 3 - § 22 lg 3; KarS § 394 lg 2 p 1 ja p 3 KarS § 209 lg 2 p 3 - § 22 lg 3, KarS § 394 lg 2 p 1 ja p 3	KL
1-17-11183	JAH	5a	Läti	KarS § 213 lg 1 (alates 01.01.2015 KarS § 213 lg 2 p 1)	KL
1-17-11205	JAH	5a	?	KarS § 421 ¹ lg 1 - § 25 lg 2	KL
1-17-11557	JAH	5a	Rootsi	KarS § 184 lg 1	KL
1-18-505	JAH	3a	?	KarS § 199 lg 2 p 9 - § 25 lg 2; § 274 lg 1	KL
1-18-517	JAH	5a	?	KarS § 209 lg 2 p 1	KL
1-18-752	JAH	5a	Leedu	KarS § 209 lg 2 p 1, 4	KL +
1-18-1265	JAH	3a	Venemaa	KarS § 184 lg 1	KL
1-18-2586	JAH	5a	Leedu 1/4	KarS § 255 lg 1 ja § 199 lg 1 p- de 4, 7, 8	KL
1-18-3196	JAH	7a	Hispaania 1/2 ja Gambia 1/2	KarS § 184 lg 2 p 1	KL

1-18-3377	JAH	5a; 8a; 5a	Leedu 2/3 Valgevene 1/3	KarS § 199 lg 2 p 6, 7 KarS § 199 lg 2 p 4, 6, 7 KarS § 199 lg 2 p 4, 6, 7	KL
1-18-3476	JAH	3a	Ukraina	KarS § 199 lg 2 p 9	-
1-18-3727	JAH	5a	?	KarS § 376 lg 1	KL
1-18-3767	JAH	5a	?	KarS § 340 lg 1; § 2161 lg 1; § 22 lg 3 - § 333 lg 2 p 1; § 22 lg 3 - § 213 lg 1	KL
1-18-4234	JAH	5a	Leedu	KarS § 255 lg 1 ja § 199 lg 1 p 7, 8, 9	KL
1-18-5870	JAH	10a	?	KarS § 184 lg 1	KL
1-18-6157	JAH	3a	Moldova	KarS § 199 lg 2 p 9 - § 25 lg 2	-
1-18-6370	JAH	3a	Venemaa 1/2	KarS § 184 lg 2 p 1,2	KL
1-18-6595	JAH	5a	Leedu	KarS § 199 lg 2 p 4, 6, 7, 8	KL
1-18-7381	JAH	5a	Tšehhi/Suurbritannia	KarS § 209 lg 2 p 3 - § 22 lg 3 ja KarS § 394 lg 2 p 1	KL
1-18-7966	JAH	10a	Ukraina	KarS § 199 lg 2 p 5	KL
1-18-8302	JAH	2a	Venemaa	KarS § 199 lg 2 p 5, 9, § 213 lg 2 p 1	KL
1-18-8341	EI EI	- -	Läti	KarS § 25 lg 1, 2 - § 113 lg 1 ja KarS § 274 lg 1 (süüdi KarS § 121 lg 1 ja § 274 lg 1)	+ +
1-18-8429	JAH	1a	Leedu 1/3 ja Venemaa 1/3	KarS § 347 lg 1 – KarS § 22 lg 3	KL
1-18-8502	JAH	10a	Venemaa	KarS § 255 lg 1, § 202 lg 2 p 1,2 § 345 lg 1	KL
1-18-8802	JAH	5a	Venemaa	KarS § 199 lg 1	+
1-18-9230	JAH	1a	?	KarS § 424 lg 1	KL

1-18-9618	JAH	5a	?	KarS § 184 lg 1 ja KarS § 185 lg 2 p 3	KL
1-18-9727	JAH	10a	Portugal	KarS § 184 lg 1	KL
1-18-10213	JAH	5a	Soome	KarS § 184 lg 1	KL
1-19-77	JAH	6a	Läti 2/2	KarS § 184 lg 2 p 1	KL
1-19-363	JAH	5a	?	KarS § 199 lg 2 p 4, 8	KL
1-19-619	JAH	5a	Suurbritannia 1/2	KarS § 209 lg 2 p 3 - § 22 lg 3; KarS § 394 lg 1 - § 22 lg 3	KL
1-19-754	JAH	2a	Moldova 1/6	KarS § 376 lg 1	KL
1-19-883	JAH	8a	Holland	KarS § 199 lg 2 p 5 ja 9	+
1-19-1425	JAH	10a	?	KarS § 199 lg 2 p 4, 6, 7, 8	KL
1-19-1647	JAH	5a	?	KarS § 199 lg 2 p 6, 7, 8, 9	KL +
1-19-2151	JAH	3a	?	KarS § 424 lg 1	-
1-19-2168	JAH	5a	Nigeeria 3/3	KarS § 258 p 2, § 348 lg 1	KL
1-19-2237	JAH	10a	? 2/2	KarS § 200 lg 2 p 7	KL
1-19-2478	JAH	3a	?	KarS § 199 lg 2 p 4, 7, ja § 209 lg 2 p 1, 4	KL
1-19-2936	JAH	3a	Gruusia	KarS § 424 lg 1	-
1-19-2971	JAH	5a	?	KarS § 184 lg 1	KL
1-19-3113	JAH	7a	Venemaa	KarS § 113 lg 1 - § 25 lg 1, 2	-
1-19-3166	JAH	5a	?	KarS § 376 lg 1	KL
1-19-3379	JAH	1a	Soome	KarS § 424 lg 1	KL
1-19-3490	JAH	2a	?	KarS § 121 lg 2 p 2, 3	KL
1-19-3503	JAH	3a	Ukraina	KarS § 424 lg 1	KL +
1-19-3530	JAH	5a	?	KarS § 375 lg 1 ja § 334 lg 1	KL
1-19-3753	JAH	5a	Leedu	KarS § 199 lg 2 p 6, 7, 8 ja 9	KL
1-19-3757	JAH	5a	?	KarS § 376 lg 1	KL
1-19-3831	JAH	6a	Läti	KarS § 199 lg 2 p 4, 7	KL
1-19-3944	JAH	2a	?	KarS § 199 lg 2 p 9	KL
1-19-3945	JAH	2a	Leedu	KarS § 199 lg 2 p 9	KL
1-19-4190	JAH	5a	Läti 1/2	KarS § 120 lg 1; § 118 lg 1 p	-

				1 ja § 13 lg 1; § 424 lg 1	
1-19-4667	JAH	3a	Ukraina	KarS § 424 lg 1	-
1-19-4707	JAH	3a	Ungari	KarS § 424 lg 1	-
1-19-4902	JAH	3a	?	KarS § 424 lg 2	KL
1-19-5090	JAH	1a	Läti	KarS § 200 lg 2 p 7	KL
1-19-5184	JAH	10a	Venemaa 1/4	KarS § 214 lg 2 p 2, 4, 5, § 200 lg 2 p 7, 8, 9	KL
1-19-5318	JAH	5a	Kuuba	KarS § 348 lg 1	KL
1-19-5617	JAH	1a	?	KarS § 424 lg 1	KL
1-19-5701	JAH	6k	Venemaa	KarS § 424 lg 1	-
1-19-6116	JAH	7a	?	KarS § 200 lg 2 p 7	KL
1-19-6202	JAH	3a	Valgevene	KarS § 376 lg 1, § 391 lg 1	KL
1-19-6301	JAH	3a	Gruusia	KarS § 199 lg 1 ja § 25 lg 2	KL
1-19-6342	JAH	10a	Ukraina	KarS § 200 lg 2 p 6, 7, 8	KL
1-19-6665	JAH	5a	?	KarS § 141 lg 1 - § 25 lg 1, 2	KL
1-19-6991	JAH JAH	3a	Egiptus	KarS § 121 lg 2 p 2, 3 ja § 137 lg 1	+ +
1-19-7056	JAH	10a	Venemaa	KarS § 184 lg 2 p 1	KL +
1-19-7132	JAH	5a	Ukraina	KarS § 424 lg 1	KL
1-19-7171	JAH	7a	Venemaa	KarS § 200 lg 2 p 4	KL +
1-19-7330	JAH	3a	? 1/3	KarS § 199 lg 2 p 7, 8, 9	KL
1-19-7567	JAH	6a; 7a	Ukraina 2/2	KarS § 133 ² lg 1	KL
1-19-7755	JAH	10a	Iraan	KarS § 120 lg 1 ja § 121 lg 2 p 2, 3	KL
1-19-7844	JAH	5a	? 2/3 Valgevene 1/3	KarS § 376 lg 1	KL
1-19-7891	JAH	3a	Venemaa	KarS § 424 (alates 01.11.2017.a KarS § 424 lg 1)	KL
1-19-7938	JAH	5a	Ukraina	KarS § 424 lg 1	-
1-19-7971	JAH	5a	Ukraina	KarS § 424 lg 1	KL +
1-19-8012	JAH	5a	?	KarS § 375 lg 1	KL
1-19-8049	JAH	5a	?	KarS § 199 lg 1 - § 22 lg 3	KL

1-19-8226	JAH	5a	Valgevene	KarS § 121 lg 2 p 2, 3	KL
1-19-8350	JAH	5a	?	KarS § 376 lg 1	KL
1-19-8838	JAH	9a	?	KarS § 184 lg 1	KL
1-19-8839	JAH	10a	?	KarS § 184 lg 1	KL
1-19-8906	JAH	4a	Läti	KarS § 200 lg 1 ja § 213 lg 2 p 1 - 25 lg 2	KL
1-19-9392	JAH	2a; 4a	? 2/2	KarS § 258 lg 1 p 2 ja § 259 lg 1 KarS § 258 lg 1 p 2	KL
1-19-9685	JAH	3a	?	KarS § 199 lg 1	KL
1-19-9871	JAH	2a	?	KarS § 424 lg 1	-
1-19-9902	JAH	1a	?	KarS § 320 lg 1	KL
1-19-9927	JAH	5a	Ukraina	KarS § 121 lg 2 p 2, 3 ja KarS § 141 lg 1	KL
1-19-9965	JAH	3a	Usbekistan	KarS § 121 lg 2 p 1	KL
1-19-10144	JAH	7a; 5a	Iisrael 1/2 ja Colombia 1/2	KarS § 184 lg 2 p 1	KL
1-19-10239	JAH	5a	Venemaa	KarS § 391 lg 1	KL
1-20-253	JAH	1a	Ukraina	KarS § 424 lg 1	KL
1-20-259	JAH	2a	Moldova	KarS § 424 lg 1	-
1-20-304	JAH	2a	?	KarS § 121 lg 1	-
1-20-508	JAH	5a	Ukraina	KarS § 215 lg 1	KL
1-20-755	JAH	3a	?	KarS § 424 lg 2	KL
1-20-913	JAH	2a	Venemaa	KarS § 121 lg 2 p 3	KL
1-20-1250	JAH	1a 6k	? 2/2	KarS § 199 lg 2 p 7, 9	KL
1-20-1491	JAH	3a	?	KarS § 424 lg 2	KL